

1991ko uztailak 21 — 1.348 zenbakia — 185 pezeta (BEZ barne) / 11 libera

ARGIA

**Bertsolaritzaren
bi historiak**

**Euskal Herriko
azken morroiak**

**DONOSTIAKO HIPODROMOAK 75 URTE
ZALDIA PROTAGONISTA**

Euskal Herriko Egunkaria

Zure Egunkaria

Egunkaria

EGUNKARIAREN
KONTAKTUA
01-27001234

1100000 / m. 2000000
1000000 / m. 2000000
1000000 / m. 2000000
1000000 / m. 2000000

Azkenizte da
kurutzatzen
karruak

Medellinekoei
nagaitasun

Egunkaria

Zuzenketa bat

JOAN den uztailaren 7ko alean, 1.346.a alegia, nik izenpetzen nuen «Azkena» orrian, bertsolaritzaren gorabeherak nituela aipagai, transkripzio-akats bat gertatu zen. Izugarri garrantzitsua izan gabe ere, esaldia-
ren esanahia zeharo aldatzen zuen eta egokia iruditu zait zuzenketa egitea. Erdi-
kaldeko zutabea, bigarren parrafoaren hasieran, zera irakur daiteke: «Oraingo saioetan ordea bakarkako gaiez ez da normalki abisatzen...»; bere ordez, honako hau jarri beharko litzateke: «Oraingo saioetan ordea, bakarkako gaiez **aparte**, ez da normalki abisatzen...». Argiago geldituko delakoan agurtzen zaituztet.

Laxaro Azkune
(Azpeitia)

Herriz herriko danborradak

GERO eta ugariagoak dira herriko festetan urte osoan antolatzen diren danborradak. Baina gauzak bere onetik ateratzen ari dira.

Donostiarra izanik, izugarri gogorra —iraingarria esango nuke— egiten zait uda partean San Sebastian martxa inon entzutea.

Danborradarekin ospatzen dena, jende gehienak ez du jakingo, zera da, frantses soldaduek Donostian sartzea eta bertako biztanleekin izandako tirabirak, horrelakorik hiriburutik kanpo ikusteak harritzen nau. Baina gaitz hau ez da handiegia. Fenomeno hori ezaguna egin den neurrian, logikoa izan daiteke nork bere herriko martxari ikuskizun hau egokitzea. Xelebreena, San Juan, San Pedro edo San Fermin jaiak ospatzen ari garela, San Sebastian martxa entzutea da.

Joxe Mari Aldasoro
(Donostia)

Donostian aparkatzea

ASTEAN hirutan Donostian lanean aritzen den onatiarra naiz. Hara noan bakoitzean, egun osoa ematen dut lanean. Beraz, ezinezkoa da kotxea parkinean lagatzea. Normalean, Paseo Berrian aparkatzen

saiatzen naiz. Orain, uda partean, mirakulua da han lekurik aurkitzea eta, horren ondorioz, kotxea beste nonbait lagatzeko asmotan, hamaika buelta ematen dut kaleetan barrena, baina alferrik! Lehen libre ziren leku askotan orain marra horia ipini dute eta, akabo.

Saia naiteke autobuses etortzen, baina egun osoa galduko nuke. Guzti honen ondorioz, zera galdetu nahi nieke Donostiako trafikok arduradunei, herrietan bizi garenok ez ote dugun Donostian aparkatzeko eskubiderik, eta bukatzeko, ea soluziorik bilatuko duten.

Josu Bastida
(Oñati)

Estatuek elkarri babesa

JAKIN berri dut telebistaz Gonzalezek S.E.S.B.n egin dituen adierazpenak. Perestroikari bultzada berria eman behar zitzaiola azpimarratu ondoren, Baltikoko Errepubliken gainean Estatuak duen subirotasuna apurtezina dela esan du.

Trantsizio demokratikoari buruzko eskolak eman beharrean, ideia horiek defendituz, «franquismo»-ari buruzko eskolak ematera joan zela zirudien: «España una, grande y libre».

Nazio txikien subirano-tasunerako eskubidea non-nahi aldarrikatzen ari direnean, Estatu Espainiarreko lehendakariak —nazionalismoa atzerakoia dela aitzakiatzat hartuta— herri zapaltzaileen eskubide faltsuak bereak egiten ditu.

Arazoia sinplea da: Eslovenia eta Kroazia Balkanetan, Lituania, Letonia, eta Estonia Baltikoan, Kurdistan Turkia eta Iraken artean... eta hona, noiz iritsiko beldurrez, mundu osoak gaitzetsi zuen ejertzito gorriaren inbasioaren alde ateratzen da Felipe.

Hobe lukete, aurrerantzean, trantsizioari buruzko eskolak emateko, Aranguren irakaslearen moduko jende zabala eramatea (batez ere ez dutelako bere ideiei aurka egiteko beharrik).

Miren Josune
Etxebarria
(Bilbo)

NIK ERE HARPIDEDUN IZAN NAHI DUT

IZEN-DEITURAK .....

HELBIDEA .....

HERRIA .....

HERRIALDEA .....

BANKU/ AURREZKI KUTXA .....

SUKURTSALA .....

KONTURAREN ZENBAKIA .....

TEL .....

D.P. ....

ARGIA

1.348. alea

6. Politika kronika. I.ZUBIONDO.

8. Herritarren Segurtasunerako Lege proiektua:
Oinarrizko eskubideen muga.
GARBIÑE UBEDA.

12. Politika ttantaka.

14. Nazioarteko kronika. L.
MARTINEZ.

16. Sandinistak bide bila. XABIER
LETONA.

20. Nazioartea ttantaka.

22. Azken morroiak. AMAGOIA
IBAN.

26. Donostiako Hipodromoak 75.
urteurrena betetzen du. MYRIAM
GARTZIA.

30. Amikuzeko «Kantonamenduko
etorkizuna» elkarte, egoera larriari
egiteko prest:
Lanpostuak galtzeko zorian. IXABEL
ETXEBERRIA.

34. Ander Manterola: «Galderak
erantzun ahala galdera gehiago
sortzen dira» MYRIAM GARTZIA.

40. Kultur kronika. JOSU LANDA.

42. Bertsolaritzaren bi historiak.
GORKA ARRESE.

46. Patri Goialde: «Donostiako
Jazzaldia ez da jazzaldia». JOXI
GOIKOETXEA.

50. Munduaren zabaletik kultura.
J.M. HERITZ.

52. Kultura ttantaka.

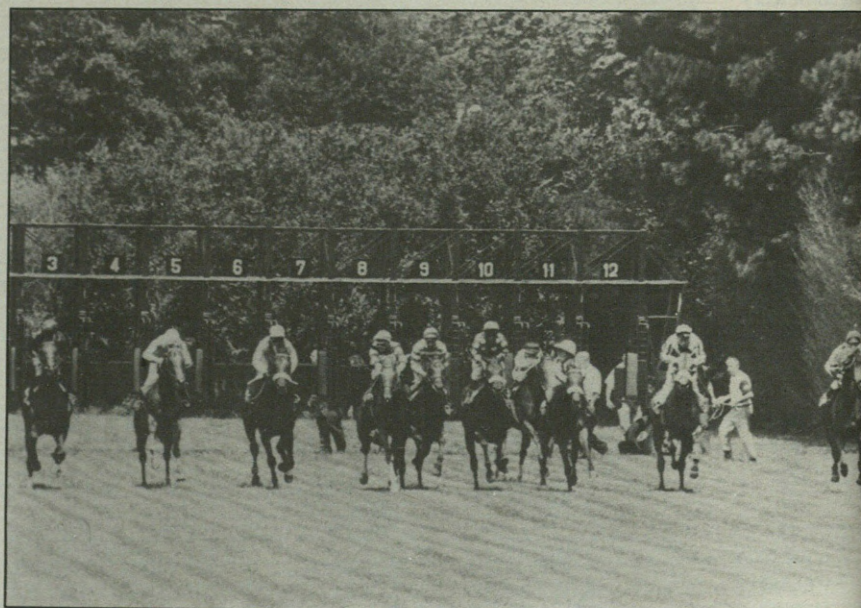
54. Astegiroa.

63. TXT.

74. Arrazoi du Arregik. GARBIÑE
UBEDA.

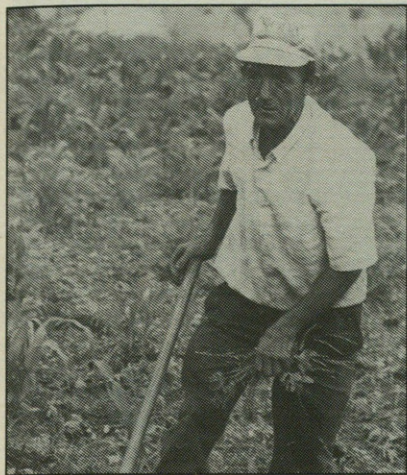

CORCUERA LEGEA: Droga trafikoari aurre egiteko atxakiaz, Segurtasun Lege berria prestatu du Jose Luis Corcuera Madrileko Barne Ministrariak. Uste baino arazo gehiago izan ditu, ordea, beharrezko dituen adostasun eta sostenguak biltzeko. Kritika ugari etorri zaizkio bazter askotatik. Etxetan libre sartu ahal izatea, kaleko kontrolak nolanahi egiteko eskubidea, identifikaziorako jendea komisaldegira eraman ahal izatea... horiek dira legeak egiten dituen proposamen eztabaidagarri batzuk./8

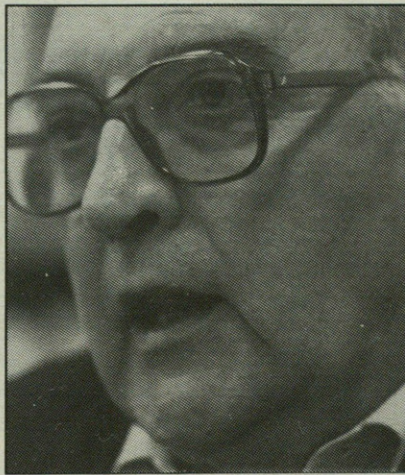

ZALDI LASTERKETAK: Donostiako Hipodromoak 75. urteurrena ospatzen du aurten. Urte askoz elite hertsu baten dibertigarri izan den kirola azken urteotan eraldatzen ari da. Pako Alvarez da hipodromo honetako zuzendaria, eta berak hitz egiten digu zaldien munduari buruz: abereen mantenimendua, apostuak, jockeyak, zaletuak, dirua... zaldi lasterketen eboluzioa aztertuz etorkizuna aurrez ikusteko asmoarekin./26

MORROIAK: Morroiak gero eta urriagoak dira Euskal Herrian. Aurrerakuntza teknikoak bultzatuta, baserrietan ez dago lanik morroientzat. Azkenak izan daitezkeen morroien bila, lau baserritara joan gara. Horrela topo egin dugu Patxi, Rufino, Juanxo eta Joakinekin. Beraiek ezagutzen dute beren haragian XX mendean morroia izatea zer den./ **22**

A. MANTEROLA: Euskal Bibliotekako lehendakaria da Ander Manterola. Etniker taldeko partaidea, Labayru ikastegiarentzat iraunkorki kolaboratzen du. Euskal ohituren ezagule pribilegiatua, Atlas Etnolinguistikoaren proiektua aurrera ateratzen dihardu. Honen ondorioez eta euskal erritoez mintzatu zaigu zeanuritar hau./ **34**

BERTSOLARITZA: Bi historia diferente kaleratuko dira aurtien bertsolaritzari buruz. Joxerra Garziaren zuzendaritzapean hamar lagunen artean idatziko dute bata eta Antonio Zabalak egingo du bestea. Enziklopedia tamainako bildumak izango dira, hamabi liburukoa «Etor» argitaldariarena eta hamarrekkoa «Sendoa»-rena («Auspoaren sail nagusia»)/ **42**

Jabea: Zeruko Argia, S.A.L.

Argia egiten dugu:

Donostian: Eñaut Apaolaza, Gorka Arrese, Amagoia Iban, Alberto Irazu, Joxi Goikoetxea, Ritxi Lizartza, Juan Jose Petrikorena, Patxi Sarriegi, Garbiñe Ubeda.

Bilbon: Joseba Azpeitia, Jose Mari Egaña, Myriam Garcia, Xabier Letona, Ermiñe Madariaga, Sabino Madariaga, Amaia Nabaskues, Jon Olaizola, Xabier Zabaleta.

Iruñean: Iñaki Camino.

Iparraldean: Ixabel Etxeberria.

Kolaboratzaileak: Mikel Antza, Kike Amonarriz, Mikel Asurmendi, Edorta Arana, Xipri Arbelbide, Karlos Argiñano, Patxi Azpillaga, Mikel Arrieta, Nerea Azurmendi, Juan Mari Arzak, Jean Louis Davant, Enbido, Elhuyar, Xarlo Etxezarreta, Xabier Euzkitze, Luis Fernandez, Itsaso Fernandez, Fernan Goñi, Andres Gostin, Arantxa Gutierrez, Jimu Iturralde, Josu Landa, Juan Jose Lapitz, Amaia Lasa Alegria, Xabier Lekuona, Xabier Lezeta, Emilio Lopez Adan, Mattin, Bego Montorio, Fermin Muguruza, Imanol Murua, Joxan Oiz, Eva Olaizola, Xabier Oleaga, Bota Punttuba, R. M. Sabaris, Joxemi Saizar, Carlos Santamaria, Jon Sarasua, Tala, Txillardegi, Iñaki Uribe, Iñaki Uriarte, Asisko Urmeneta, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Argazkiak: Aitor Bayo.

Diseinu eta montajea: Garbiñe Ubeda, Karlos Beristain.

Azala: Aitor Bayo, Garbiñe Ubeda.

Publizitatea: Ramuntxo Sagarzazu.

Promozioa: Jose Luis Olaziregi.

Administrazioa: Aitor Aznar.

D.L.: 80-1963.

Commission paritaire: 72562 E.

Helbidea: Industrialdea, 1 eta 2 pabiloiak. 20160 Lasarte-Oria. 114 Postakutxa Bilbo

Tfnoa: (943) 37 15 45, (94) 424 46 63.

Faxa: (943) 36 10 48.

Inprimategia eta Fotomekanika: ANTZA.

1991. urterako harpidetza sariak (BEZ barne):

Hego Euskal Herria .. 7.450 pezeta.
Ipar Euskal Herria ... 490 libera.
Estatu Espainola ..... 7.450 pezeta.
Beste atzerriak ..... 9.800 pezeta.
Airez ..... 14.900 pezeta.

Udako krisiak eta lanak

GARAI batean Arzalluzen monopolio ziren asteburuak Jauregi sozialistarenak bihurtzen ari dira orain. Aurrekoan, Ardanzen hirukoitza hanka-okor zegoela esan baldin bazuen, azkenengoan HBren kontra aritzeko arautegi zehatza plazaratu du. Euskal presoen sakabanaketari gogor eutsi, Botere Judizialak gogor ekin HBren ekintzei —enkaputxatuak mitinetan, enpresari eta kazetariari txantaiak, manifestazioetan ETaren alde oihukatzea... guzti horrekin bukatzeko—, diskurtso politiko antiterrorista berrindartu, ETaren inguruko erakunde guztien isolamendu sozial eta politikoa bermatu, udaletxeak «saneatu» HB kanporatuz... Eta bereziki, «poliziaren burrukari lagundu, herritarren kolaborazioa publikoki bultzatu eta Ertzantza

terrorismoaren kontra parte hartzen lehen bait lehen jarri».

Jauregik hori esan eta handik ordu batzutura bi lehergailuk eztanda egin zuten Ziordiak HBko zinegotzi ohi baten enpresan. «El País»-ek hasi, eta «El Sol»-ek eta «El Mundo»-k segida emanaz, KASen dokumentu zahar baten zatiak argitaratu dituzte astean barrena, honako titularrak erabiliz: «Grupos afines a ETA amenazan a los jueces y a los medios informativos», «KAS pide a HB que se prepare para la lucha futura», «KAS culpa a HB de la pérdida de apoyo social del MLNV», «HASI elabora un listado de periodistas con su ideología para que no intoxicuen»...

KAS-HB-ETA-GGAA amalgama egiten ari direla salatu du KASEk, eta, kazetari batzuk «biktima» moduan agertu nahi dutela «informazioaren manipulazioaren biktima ezker abertzalea denean benetan».

Paperak agertu dira prentsan. Ez da lehenengo aldia eta ez da azkena izango. Baina, orain agertu dira. Nahiz eta 1988koak izan orain agertu dira. Jauregik kazetarietako «txantaiak» aipatu dituenean.

ARDANZAK esan du ez dituela irakurri Jauregik esandakoak. Ajuria Eneako Mahaian planteatu behar direla gauza horiek. Ez prentsan. «Euskaldunon Egunkaria»-ri esan dio mo-

mentu hau ez dela egokia Ajuria Eneako Mahaia biltzeko, alderdiak nahastuta bait dabiltza beren baitan hauteskudeen ondoren. «Hemendik aurrera izan daiteke momentu egokia».

ETA eta Madrilgo gobernuaren artean kontaktuak egon direla eta «Engainua da guzti hori» esan du EAEko lehendakariak. («El Sol»-en egindako elkar hizketa batean Garaikoetxeak zioen bera lehendakari zenean beti esaten zuela bazirela kontaktuak, mundu guztiak ukatu egiten zituela eta gero beti frogatzen zela egon zirela). Baina beste gauza bat ere esan dio Ardanzak «Euskaldunon Egunkaria»-ri: «ETAK armak uzteko asmoa agertzen ez badu ez da posible negoziatziorik, ezta Estatuak nahi badu ere».

«El Mundo» bere eskuetan daukan P.J. Ramirezek ere alde bateko sueten mugagabea aholkatu dio ETari bere azken artikuluan. Ardanza, Pujol, Garaikoetxea eta Colom Ipar eta Hego Europako «iraultza pazifikoei» begira daudela esanez.

EUSKAL preso politikoen senideak haiei buruzko egoeraren informazioa biltzen ari dira. Horrela jakin da, Sevillan lehergailuak eztanda egin ondoren, han zeuden euskal presoak funtzionarioek jipoitu zituztela. Gogor gainera.

— **Jauregi: «Poliziaren burrukari lagundu, herritarren kolaborazioa publikoki bultzatu eta Ertzantza terrorismoaren kontra parte hartzen lehen bait lehen jarri».** ●

Preso sozialek bidalitako bi gutun agertu dira prentsan «Burgoseko preso- en gutun» famatu hark egoerari ez diola erantzuten salatuz. HIESa, tratu txarrak eta euskal preso politikoei eraso egitea eskaini zaiela salatu dute, guztien gaineratik «denak gara presoak» gogoratuz.

Antzeko gauzak salatu zituzten Herrera de la Manchako preso sozialek aste honetan egindako motinean.

ETak plazaratu berri duen agirian, Sevilla, Madril, Basauri eta Italiako ekintzak bere gain hartzeaz gain, zera dio: «euskal nahiz estatuko preso politikoei aitziz ihardungo duten zuzendari eta funtzionari guztiek gure ekintzen helburu izaten jarraituko dutela beren jokabidea aldatuko ez duten bitartean».

Alemanian Espainiako kontsultatuen kontrako lehergailuak izan dira aste honetan. ETaren ekintzak izanez gero, Euskadi-Espainia gatazka «europartu» nahian dabilela baieztatuko litzateke, Italiako ekintzen ondoren.

EE zatituta dagoela esatea ez da asko esatea une hauetan. Biltzar Ttipian gerta daitekeena zalantzan, hori bitarteko guztiak zatiketarako bidean etorri dira. «Añamendi»koak eta «Renovación»ekoak nork zer harra-

patu dabilta egunotan. Añamendikoek kargupublikoak EEren esku uztea nahi dute Renovacioneakoek. Añamendikoek, parlamentarien % 83a eta zinegotzien erdia dutela gogoratuz, EE ez dutela utziko diote. EEren siglak nahi dituzte beraientzat.

EEko sektore hau EA barruan sartzea baino Añamendi-EA koalizioak

«Añamendi»koak eta «Renovación»ekoak nork zer harapatu dabilta egunotan, EE praktikan hautsita. ●

ematen du, egunetik egunera, krisi honen irtenbidea. Ez da denbora luzea itxoin beharko seguruenik. Krisiak, udan sortu eta udazkenerako konpondu behar bait dira.

EE eta EA horrela, Gasteizko gobernuan krisirik ez dagoela azpimarratzen darraite Ardanzak eta Arza-lluzek. Gustora agertu da gainera Azkoitiko PPko Aznarrekin Madril- izandako bileraren ondoren. 93rako EAJren beharrean egon daitezke bai

PSOE eta bai PP gehiengoak osatzeko orduan. Sozialistekin ondo ibili arren, European ere bere ideologia bereko taldean daukan sozioarekin hobe konponduko litzateke EBBko lehen- dakaria. Arzalluzen iritzirako Azna- rrek «baztertu ditu PPk gogorarazten zituen fantasma frankistak» eta prest dirudi autonomiekin «eskuzabal» jo- katzeko («Fraga Galizian bait dago»).

93a bitartean gauza asko gerta daitezke ordea eta, urrutirago joan gabe, Egiagarai ministroak iragarri du Irailean hasiko dela Autonomien Hi- tzarmenari buruzko eztabaida alder- dien artean.

UDA giroan azkartuz aurrera doaz Autobideko lanak. Laster egongo dira eskabadorak Leizarango atarian. Gal- dosek eman du bere iritzia, «hobetu ezina da proiektua». Jonan Fernan- dezek «inposaketa» nagusitu egingo dela esan du. Eta Gipuzkoako Diputa- zioan ez dirudi garrantzia handiegirik eskaintzen dietenik Ramos Hidalgo enpresari buruz prentsan agertzen ari diren zikinkeriei.

Oporretan daude politiko eta he- rritarrak. Makinak, aldi, lanean.

Iñaki Zubiondo

Herritarren Segurtasunerako Lege proiektua:

Oinarritzko eskubideen mugan

Kontrako erreakzio ugari biztu du Jose Luis Corcueraen Herritarren Segurtasunerako Lege proiektuak. Eztabaida korapilotsuen ondoren, Gobernuak baietza eman dio Barne Ministroaren proposamenari. «Iraingarri», «antikonstituzional», «askatasuna mugatzen duen katea»... kontrako erreakzio asko, eta ezer onik gutxi entzun ahal izan da arazoaren inguruan. Baina, sozialistek, udazkenerako proiektua lege bilakatuko dela diote.

DROGA trafikoa borrokatu behar zela eta atxakia horrekin, heldu zion Jose Luis Corcuera Herritarren Segurtasunerako Legeari. Halaxe zioen Estatu espainiarreko Barne Ministrariak, aurreproiektua Diputatuen kongresuan aurkeztu zuenean: «Drogaren trafikoa txikia eta kaleko banaketa ezabatzeke tresna egokia da, maila bonetan maiz bait dago tartean trafikante-konsumitzailea.

Drogarena ez da eskaintza arazoa soilik, askoz ere gehiago da eskaera kontua. Beraz, hartu beharreko neurriak ezin izan polizialak soilik, prebentiboak behar dute izan».

Azaleko aldaketak

Aurreproiektuak, gobernuaren oposizio guztia ezezik, hainbat sozialista ere asaldatu du. Urtebete erraz pasatu zuten eztabaidan aurreproiektua proiektu bilakatu aurretik. Justiziarekin izandako tira-birak atzeratu du batik bat onarpena. Botere Judizialak legearen antikonstituziona-

litatea zalantzan jarri zuen.

Proiektuaren erredakzioa jada erabakita dago. Botere Judizialak egindako emendakinei jarraiki, Barne Ministroak mamian baino, azalean egin dizkio aldaketak proiektuari. Funtsean proiektuak hasierako idazkiaren izpiritu bera jasotzen du, jantzia hasierakoa bezain gogorra ez bada ere.

Corcueraen proposamenaren arabera, poliziak etxe partikularretan sartzerik izango du, jabeak hala nahi izan gabe eta baimen judizialik gabe ere, «beharrezkotzat jotzen duenean edota ordenamendu juridikoak agintzen duenaren arabera». Botere Judizialaren informearen ondotik, «beharrezkotzat jotzen denean»-en ordeaz, «legeetan zebaztuta dauden arrazoi legitimoak daudenean» jartzen du. Hala ere, epaileek formula deskriptiboagoa eskatzen zuten etxe

pribatuetan sartzeko den kasuetan.

Bestalde, kaleko kontrol indiskriminatuak egiteko aukera mantendu nahi du Corcueraen departamentuak. Asmo hau babesteko atxakia Epaitegi Konstituzionalaren sententzia batean aurkitu du. Joan den urtarrian erabaki zuenaren arabera, kaleko kateak eta identifikatu beharrak ez ditu detentzioztzat jotzen.

Liskarretan beste puntuetariko bat, identifikatu ezinak sortu du. Norbaitek bere nortasuna ezin izango balu frogatu edo hala nahi izango ez balu, komisaldegira eraman ahal izango du poliziak, eta bertan «behar adina denbora» egon beharko du. Abokatuaren deitzeko eskubidea ukatzen zitzaien, ez zelako detentzioztat jotzen «komisaldegira eramate» hori. Hasierako testuan «erretentitu ahal izango du» jartzen zuen «komisaldegira eraman ahal izango du» beharrean. Eta letratuari dago kionez, «interesatua bere borondatez joaten denean ez da beharrezkoa izango abokatua bertan izatea».

Botere Judizialak aurreproiektuari egindako emendakinei jarraiki, Barne Ministroak mamian baino, azalean egin dizkio aldaketak proiektuari ●

Eritzi publikoak orohar «irain»tzat jo du proiektua. Julen Guimón Gasteizko Entzutegi Probintzialeko magistratuak gogorazten zuenez, «Epaitegi Konstituzionalak ez du 'erretentzio' figura onartzen», eta beraz, pertsona detentuta ez badago aske dago, ezin du 'erretentuta' egon. Bestalde, «Herritarren bat, susmagarri delakoan gerarazten badute, nor den badakiten sinale. Ez da orduan, beharrezkoa komisaldegira eramatea identifikadadin». «Lege hau konstituzioaren aurkako atentatu bat da».

Sindikatuak lege frankistatzat jo dute. CCOOko dioenez, «ko-

notazio errepresiboak ditu. Herritarren Inseguritate Legea da. Lege antisindikal eta anti-greba bat iz-

kutatu nahi dutela dirudi». Lege honen arabera, ez bada estimatzen den epean eskatzen manifestazioa egi-

teko baimena, 100 milioiko isuna jartzeko aukera dute. Diru kopuru bera jarri dezakete zigor bezala, greba

bat dela eta, garraioarena bezalako hainbat zerbitzu publikoren funtzionamendua oztopatzen bada. CCOOko Agustin Morenoren ustez, «PSOeren guber-nua estatu polizioako bateratz abiatu da».

Giza eskubideen aldeko organismoetan dabiltzanek, legearen zurrumurrua azaldu eta berehala kaleratu zuten protesta. «Proiektuak bere horretan aurrera egi-ten badu errudun printzipioak inozentzia printzipioa ordezkatzuko du», esan izan du UGTk.

Kalean eta leku publikoetan drogak kontsumitzea zigortzen du lege honek. Etxekoandre batek adierazi digunez, «argi dago gizarte osoa dagoela narkotrafikoaren kontra. Familia gehienok ditugu ameskaiztoak gure seme-alabek drogarekin zer ikusirik duten beldurrez. Eskola eta parkeetan droga nola hartzen duten ikustea

Jose Luis Corcuera Barne Ministroaren Herritarren Segurtasunerako Lege proiektuak etsai asko du.

Proiektuaren hainbat puntu korapilotsu

Bigarren artikulua. Bigarren atala: Segurtasunari dagokionez, autoritate kompetenteak dira: Barne Ministroa eta departamentuko organo direktiboak. Gobernadore zibilak eta Gobernu ordezkariak.

Hirugarren artikulua. Lehenengo atala: Beste legeetan erregulatzen diren kompetentziez gain, Barne Ministraritzari dagozkio arma eta lehergailuen kompetentziak, [...] herritarren dokumentazio eta identifikazioa; eta herritarren segurtasunaren prebentzioa eta mantenua.

Bigarren atala: Barne Ministraritzari dagokio halaber, pertsonen, edifikazioen, instalazioen, aktibitateen eta intereseko beste gauzen segurtasunaren planifikazioa, kontrola eta koordinazioa.

17 artikulua. bigarren atala: Herritarren segurtasuna oztopatzen denean Segurtasun Indarrek bilera edo manifes-

taldia disolbatu ahal izango dute, edota behikuloak eta oztopoak kendu abisatu gabe.

20. artikulua. Lehenengo atala: Segurtasun Indarrek beharrezkotzat joko balute edonori eska diezaiokeite identifikazioa, kalean edo edozein lekutan, eta behar den konprobazioa egin [...].

Bigarren atala: Inongo modutan identifikaziorik lortuko ez balitz, interesatuari eska diezaiokeite komisaldegira laguntzea, eta behar adina denbora pasatuko du bertan.

21 artikulua. Lehenengo atala: Segurtasun Indarrak bakarrik sartu ahal izango dute etxebizitzan Konstituzioak eta legeek zilegi egiten duten kasuetan.

Bigarren atala: Zilegi izango da etxetan sartzea Segurtasun Indarrek droga-ekin zerikusia duten delitutan dabiltzanaren berri izango balute.

Poliziak eta
Barne
Ministritzak
sekulako
boterea eskura
dezake
Herritarren
Segurtasu-
nerako Lege
organikoaren
proiektuak
aurrera egiten
badu.

ez da bat ere 'atsegina'. Baina eskubideen kontra joan gabe borrokatu behar da drogaren miseria.

Legez, Epaitegi Konstituzionalak, 50 diputatu edo

senadorek edota Gobernu edo Parlamentu autonomiko batek bakarrik lor dezake Corcueraren proposamenari aurre egitea. Azken kasuak ez dirudi gainera, lor

dezakeenik. IU eta CDSko parlamentariak ez dira 50era heltzen ezta Grupo Mixtokoan laguntzarekin ere. Kopuru horretara iritsiko lirateke PPkoek erreku-

ritzea erabakiko balute. Baina ez dute oraingoz horren aldeko erabakirik hartu eta Alvaro Gil Robles Herriaren Defendatzaileak ez du antikonstituzionaltzat jo Legea, nahiz eta aldaketa batzuk proposatu dituen. Gobernuak esana du, besterik ez bada, sozialisten botoekin bakarrik aurrera aterako duela proiektua, eta udazkenerako Lege bihur daiteke Herritarren Segurtasunerako Lege proiektua.

Iñaki Castro, Ertzaintzaren ERNE sindikatuko kidea:

«GAL arazoa eta PSOEn liskarrak desbideratzeko jorratu dute legea»

ARGIA. Zer iruditzen zaizu Herritarren Segurtasunerako Lege proiektua?

IÑAKI CASTRO. Ez dut uste inora helduko denik. Erokeria galanta dirudi. Herritarrarentzat iraingarria da.

Manifestazioena, etxebizitzetan sartzearena, erretentzioena etab. arriskutsuegia iruditzen zait. Nik norbaiti NAN eskatu eta ez badauka, ezin izango dut eraman, antikonstituzionala bait da.

Ni patruilan ari banaiz, zein erizpideren arabera esan dezaket halako etxean droga 'trapitxeon' dabiltzala? Eta, etxean sartu eta horrelakorik ezer ez balego, zer gertatuko litzateke nirekin? Nork babestuko nau ni? Demokraziarako Epaileek lotsatan utzi dute asmo hori. Polizia bezala ez dut hori sekula egingo. Pertsonalki iskanbila handian sartzen naiz, gero salatu egingo naute eta sekulakoa etorriko zait.

Bestalde, kolektibo handia gara. Turnoko ertzaina heldu, hauxe irakurri eta sekulako astakeriak egin ditzake. Dena den, esan dut hasieran ere, ez dut uste inora helduko denik lege hori. Francoren garaira bueltatzea da. AMPU polizien sindikatuko kide batekin hizketan ari nintzela, halaxe esan zidan, eta nik, gogorra bada ere, sinistu egiten dut: GAL eta PSOEn arazoak desbideratzeko jorratu dute legea.

Askatasunaren aldeko plataforma

Proiektuaren lehen berria zabaldu zenetik dabilta haserre sozialisten gubernuan oposizioan dauden indar guztiak. Eta politikoak ezezik, herritar oro asaldatu du Barne ministriaren proposamenak. Estatu espainiarreko berrehundik gora intelektual, artista, epaile, politiko, sindikalista eta diputatuk sinatu dute Hiritarren Segurtasunerako

Javier Caño, Justizia kontseilaria:

«Askatasuna beste edozein eskubideren gaineratik dago»

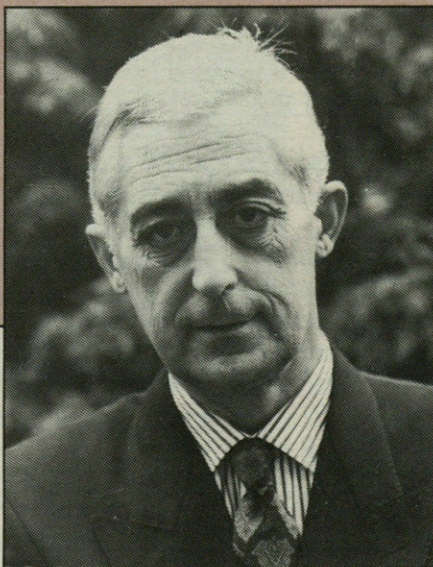
LEGE organikoak, konstituzioak agintzen duenari jarraiki, eskubidea eta askatasuna garatzeko sortuak dira, eta ez murrizteko. Paradoja handia, beraz, herritarren segurtasunerako lege proiektua. Bigarrena. Konpetentzien arazoak biztu du eztabaia. 'Corcuera lege'aren bigarren artikulua zein autoritate den konpetente adierazten du. Baina ahanzi egiten dute estatutuaren 17. legea. Bertan esaten denez, polizia autonomoaren konpetentziak, edifizioen babeserako ezezik pertsonen babeserako ere badira. Lege honek, bere horretan aurrera egiten badu, LOAPA eta beste lege organiko batzuekin izandako arazo berberak sortuko lituzke. Estatutua zabalduko lukeela dirudi,

geroztik egindako legea izaki. Baina biak lege organikoak badira ere, ez dute bata bestearekin zer ikusirik. Estatutua lege organiko berezia edo indartua da. Geroztik sortutako lege organikoek ez lezaketek alda. Mekanismo konstituzionalak bakarrik egin lezake hori.

Kontu hauetan gauzak nahasten ari gara. Askatasuna ez daiteke sekula segurtasunarekin pareka. Legeak agintzen duenez, segurtasun eskubidearen izenean ezin zaizkio muga absurdoak ezarri herritarren askatasunari. Askatasuna beste edozein eskubideren gaineratik dago.

Hirugarrena. Herri ho-

netan gehiegi ohitu gara kontzeptu juridiko indeterminatuekin. Adibidez, «Beharrezkotzat joko balitz, bide publikoetatik libre zirkulatzeko eskubidea ezabatuko litzateke» esaten denean, nork erabakitzen du beharra dagoela eta nola? Alarma sozial grabea ikusiko balitz kontrolak ezarriko omen dira. Nork juzkatzen du hori? Beraz, 'kontzeptu juridiko indeterminatu' delakoak beti dira oso arriskutsuak, arbitrarietateari leku handia uzten

«Lege organikoak eskubidea eta askatasuna garatzeko sortuak dira, eta ez murrizteko».

egindako deklarazioetan.

Euskal Herriko alderdi politiko gehienek ere emana dute ezezko borobila. Koro Garmendia Euskadiko Ezkerrako diputatuak anteproiektuaren berri izan zuenean, Parlamentutik berriro gobernura bueltatzea proposatuko zuela adierazi zuen, «errepasoa eman

diezaioaten, onartezina bait da». Klean era askotako komentarioak entzun ahal izan dira. Hala zioen noizbait polizien jokaera eza-

bait zaio, eta batez ere arbitrarietate hori polizien esku uzten denean. Jakina da nahi baino arbitrarietate handiagoarekin jokatzeko dutela. Azken finean, ezin uler daiteke herritar guztien segurtate juridikoan oinarritzen den segurtasun herritarra. Hori ezinezkoa da.

Konpetentzietatik ate, beste gai puntual bat ere bada. Autoritate eta babes kontuetan zer esanik badu Ertzantzak. Pertsonak edo edifizioak arriskuan somatzen direnean, nahiz eta bertan beste autoritate batzuk egon eta edifizioa publikoa izan, badirudi poliziak sartzerik baduela bertan. Hori akats handia da, Ertzantzaren konpetentzia bait da.

Etxeetan sartzeari dagokionez, delitua handia denean bakarrik onartzen du legediak. Nola ezabatuko da orain etxebizitzaren inbiolabilitatea, belarrietara delito baten berri soil bat iritsi zaigulako, eta besterik gabe? Zer berriren arabera? Atezainak esandakoaren arabera? Klean entzundako zurrumurruren arabera?... Ezin liteke.

gutu duen gazte batek: «Makina bat aldiz eraman izan dute jendea detentutatu modu horretan. Baimen judizialik gabe etxeetan sartu, zer esanik ez. Orain amorrarazita daude Espainian, baina poliziek kirol hori aspaldidanik praktikatzeko dute Euskal Herrian. 'Corcuera legea' aspaldidanik egiten dutenari babes legala ematea da, eta gogor egin behar zaio horri».

Garbiñe Ubeda

EZPAK

Ramon Gaztelumendi kolektiboko eleduna eta Sevilla-1-n jipoitu zituzten presoen senideak prentsaurrekoan.

■ PRESOEN SENIDEEK BERTSIO OFIZIALA GEZURTATU DUTE

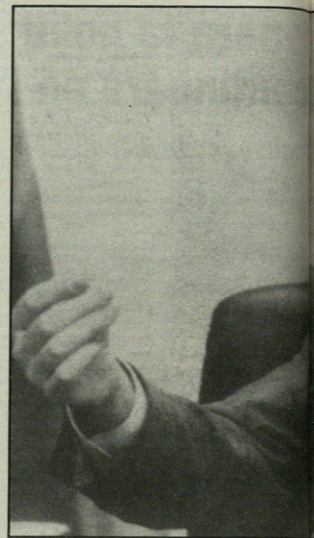
PRESO, errefuxiatu eta deportatuen kolektiboak salatu egin dute Sevilla-1 gartzelako leherketaren inguruan komunikabideek zabaldutako informazioa. Prentsak kaleratutakoa eta gertaeren bertsio ofiziala gezurtatu asmoz, prentsaurreko bat eman zuten joan den astean. Bertan, preso sozialek politikoak «txikitu» nahi zituztela sinestarazi nahi izan dela azaldu zuten senitartekoei, «baina jaso ditugun datuekin, nabikoa agerian geratu da, preso sozialek beharrean, funtzionarioek jipoitu eta isolatu zituztela preso politikoak». Ramon Gaztelumendi kolektibo honetako eledunak, gertaera hauei buruzko «informazio zuzena, manipulazio gaizto eta tendentziosorik gabekoa» senideek bakarrik eman dezaketela nabarmendu zuen. Bestalde, «Estatuko laurogeitamar gartzeletako datuak jaso ondoren», bide legaletik salaketa egiteko aukeraz mintzatu ziren.

■ «INSTITUZIOEK EZ DUTE BIOLENTZIA KONPONDUKO»

GESTO POR LA PAZ koordinakundeak «Euskal Herriko bakearen aldeko» kanpaina bati ekingo dio aurki; haien ustez, «ezin baita instituzioek biolentziaren arazoa noiz konponduko ote duten zainegon». Hori dela eta, postura argiak har ditzaten eskatzen diete herritarrei.

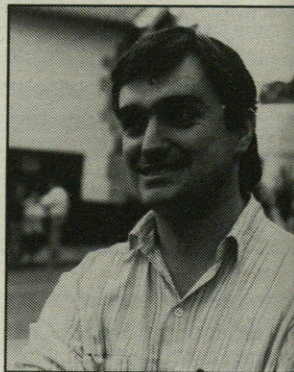
■ ESLOVENIA ETA KROAZIAKO BANDERAK IKURRIÑAREN ONDOAN

BI errepublikekiko elkartasuna adieraztearren, Herri Batasunak deituta, Hego Euskal Herriko udaletxeetan Eslovenia eta Kroaziako banderak jarri zituzten ikurrinaren ondoan. «Kroazia eta Esloveniak azaldu duten borondarte politikoa errespetatzea eta herri guztiek autodeterminaziorako duten eskubidea» eskatu zuten udaletxeetan uztailaren 12an.

«Hitzarmen autonomikoa ez da izango arazo guztiak konponduko dituen panazea; eta ez zait iruditzen, bala esan izan bada ere, aurten zebaztuko denik».

Joseba Zubia.
El Mundo, 91-VII-8.

«Egoeru egokia da autobidearen arazoari irtenbidea aurkitzeko».

Jonan Fernandez.
Egin, 91-VII-8.

«Gipuzkoako diputazioko gobernu berria aurrekoak baino zailagoa eta konfliktiboagoa izan daiteke, HBk plenoetan normaltasunez parte hartuko balu».

Eli Galdós.
Egunkaria, 91-VII-10.

«Gasteizko gobernuko hitzarmena ez da bautsiko; gaur egun ez dut ikusten nondik buts egin dezakeen».

Xabier Arzalluz.
Deia, 91-VII-6.

«Estatuen osotasuna ezin da ezkondu nazio askatasunarekin».

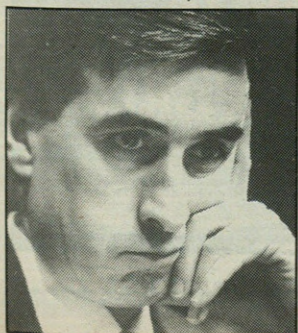
Jose Antonio Ardanza.
Egunkaria, 91-VII-7.

«Aljeriako elkar hizketetan Gobernuak akats historiko oso larria egin zuen».

Rodrigo Rato.
Diario 16, 91-VII-10.

Negoiazio politikoei buruzko espekulazioek terroristei bakarrik egiten die mesede».

Ramón Jauregi.
El Diario Vasco, 91-VII-8.

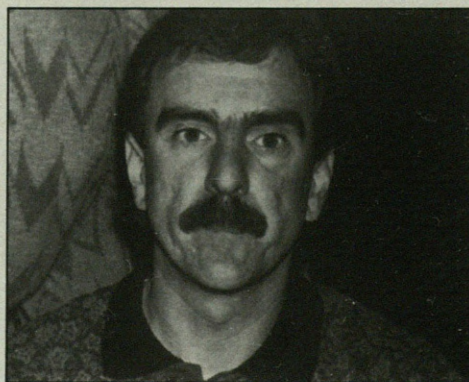
G O R D E T Z E K O A K

BASEEN GOGOA EZEREN GAINETIK

GIPUZKOAKO diputazioko saltsa guztien inguruan, Ordiziko batzarrean diputatu nagusirako hautagaia ez aurkeztearen aldekoa zen hasieran, Herri Batasunako Mahai nazionala. Alderdi honetako baseak ordea, ez ziren asmo horren aldekoak. Alderantziz, Elkorok aurkeztu behar zuela uste zuten askok. Eta gai aztertu ostean, baseetan gehiengoaren eritzia zela eta, Jose Luis Elkoro aurkeztearen proposamenak egin zuen aurrera.

K A R T A J O K O A N

enbido...

PELLO ARRIZABALAGA

Euskadiko Ezkerrakoek beti onartu izan omen dituzte korronteak, «ez ordea alderdia bera suntsituko lukeenik», eta horregatik, Añamendikoei «ausartak izan eta alderdia uzteko» eskatu diete Pello Arrizabalagak eta konpainiak. Berrikuntza Demokratiko'koen ustez, «agerian dago Añamendik zerbait egin behar duela EArekin», baina argi dute ez dutela jende asko eramango. Garuneko trasplanteak bezain arraro jotzen dute belarrian Arrizabalagaren hitzak: «Añamendikoak beldur dira geratzen garenok EE berbiztu ahal izango dugula» ●

...ordago!

PATXI BAZTARRIKA

Berrikuntza Demokratikokoek ezer gorde-tzekorik ez duten bezala, Añamendikoen erantzuna ere Euskal Herri osoak entzuteko modukoa izan da. Añamendi korrontekoak Euskadiko Ezkerrako partaide sentitzen dira, «beste edozein bezain partaide». Eta bertan geratu nahi dute, «ez bait gara joango eta ez gaituzte botako». HB, PSOE eta EAjren artean legokeen esparruaren bila dabilta, zentro-ezkerrarik izango delakoan. Paradoxa handia dirudi fragmentazio batetik abiatuta konpondu nahi izatea «Euskal Herriko politikaren munduan gaur egun dagoen fragmentazioa» ●

Kroaziaren txanda

JUGOSLAVIAKO egoerak bizi-bizi dirau. Brioniko akordioa alde guztietako onarpena izan ondoren —armadarena ezik— badirudi berbak armak ordezkatzuko dituztela. Gutxienez Eslovenia eta gobernu federalaren arteko harremanetan, zeren eta Kroaziakoan gerra egoera sutsua bizi da Krajnako lurraldeetan. Brioniko akordioarekin Esloveniak ia egin dio alde Jugoslaviari. Oso gauza bitxiren bat gertatu beharko litzateke Brioniko akordioak proposatzen di-

tuen hiru hilabeteetan Esloveniak independentzia bidean atzera egin dezan. Austriak iragarri du jada lehenago edo geroago Esloveniaren independentzia ezagutuko duela eta, seguruenik ez da bakarra izango.

Ezagupen hori dela eta Italiak bere susmoak agertu ditu jada. Badu zerikusirik Alemaniaren erraldoitzeak Europako estatu askotan iratzartzen ari den beldurrarekin. Italian ere zabaltzen ari da aipatu beldurra, Eslovenia independentea Austriaren ba-

bespean kokatzeko litzatekeelako. Hortik Alemania-Austria eta Esloveniako (Italiako mugan) «batasuna» sor liteke, «eta austriar-Hungaria eta Italia etsaiak izan dira mende askotan», dio zenbait istorialarik.

Bitartean gerra egoerak Kroazia aldera egin du eta, horrez gain, Jugoslavia osora zabaltzeko arrisku handia legoke. Printzipioz, Bosnia-Herzegovina errepublikako agintariek serbiarrek Bosnia-Herzegovina bitan zatitu nahi dutela diote, eta

Catalunyako indar independentziazaleen artean eztabaida gertatu zen borroka armatua eta independentziaren bidea dela eta.

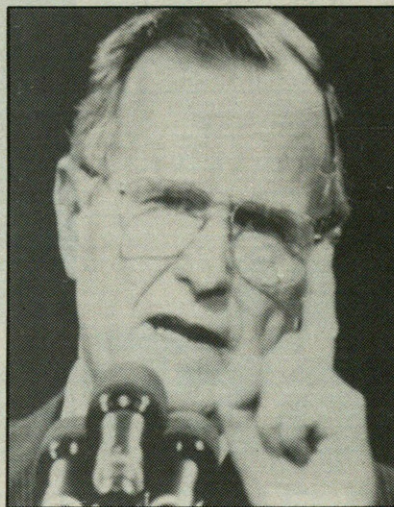
EEBBk iragarri duenez, neurriten bat har dezake Jugoslaviako armada federalak Kroazia erasotzen badu.

euren lurraldea serbiarren erasotik babesteko edozer egiteko prest dudel.

Armada federalak mehatxuka eta zaintze zorrotzean dihardu eta, Kroazian parte hartzeko prest dagoela dirudi. Armada federalak Kroaziako serbiarrei era guztietako laguntza ematen die, eta iturri hori moztu ezik gerra bortitza biziko da Kroazian. Horrela izanik, lehenago edo beranduago segurasko armada federalak hartuko luke parte zuzena, egoera larriagotuz. EEBBk, bere aldetik, mehatxua luzatu dio armadari, inon

parte hartu ez dezan. Ez du zehaztu zer egingo lukeen, baina EEBBn independentziaren onespak —hori balitz— jadanik apurtuta dagoen Jugoslaviaren erabateko apurketa suposatuko luke.

INDEPENDENTZIAREN hildotik jarraituz, gugandik gertuxeago, independentziak eztabaida beroak sortarazi ditu bertako abertzaleen artean. Terra Lliureko zenbait kidek borroka armatua utzi eta ERCra sartzeko asmoa iragarri bezain laster, berehala jaso zuten gainontzeko sektore independentziazale desberdinen erantzuna, batik bat MDT, Terra Lliureko beste sektore batzu, preso katalanak... ERCK egindako jokaldi borobilaren itxura hartzen du eztabaidak, talde armatu baten desagertzearen «meritua» eraman ez gain, batik bat bere alderdi independentistaren itxura indartzea lortzen duelako. Angel Colomek adierazi duenez, Catalunyak independentzia lortzea erdi

mailako epe bateko gauza liteke. Mugimendu independentziazale erradikalen erantzuna, ordea, independentzia lortzeko tresna oro erabili behar dela izan da eta ERCK independentzizaletasuna balore gabe uzten ari dela. Azken finean, azkenotan ahultzen ari den mugimenduaren beste ahultze urrats bat suposatu du guztiak.

Lukas Martinez

**— Austriak iragarri du
jada, nahiz eta ofizialki ez,
lehenago edo geroago
Esloveniaren
independentzia
ezagutuko duela**

FSLNren 1. kongresuaren aurrean

Sandinistak bide bila

H auteskundeak galdu zutenetik ia urtebete iragan denean, sandinistek gobernua berreskuratzeko bidea prestatzen hasiko dira hilaren 19, 20 eta 21ean burutuko duten kongresuan, hamarkada oso batean eskuraturiko lorpen iraultzaileak arrisku bizian bait daude. Errekontziliazio prozesuarekin jarraitu eta lorpen iraultzaileei eutsi, bi helburu datozen urteei begira.

Errekontziliazioaren bideari eustea da nikaraguarren erronka handienetarikoa.

URTEBETE eta hila-beteren batzu iragan dira jada Violeta Chamorrok zuzentzen duen UNOk FSLNri hauteskundeak irabazi zizkionetik. Denbora guzti honetan sandinistak burua altxa ezinean egon dira, hauteskundeak gora, hauteskundeak behera, galeraren nondik norakoekin bueltaka. Zenbait hilabete «negarrez» iragan ondoren, duela hiru hilabete, FSLNko zuzendaritzak, lehenbiziz aipatu zuen gobernua es-

kuratu behar zela berriro eta bidea prestatzeki ekin behar zitzaiola.

Banaketa bikoitza

Urtebetera hauteskundeak galtzearen arrazoi nagusiak argi geratu dira: gerra eta beronek hondoratutako ekonomia batetik, eta Fronteak (sandinistak) herriarekin egindako lan politiko eskasa. Horrela aitortu

dute sandinistek eurak ere.

Nicaragua politikoki batetik bat bitan banatutako herria dugu, baina bi norabidetako banaketa dugu. Bata sandinistak eta UNOren (Oposiziorako Batasun Nazionala) artekoa, eta bestea errekontziliazioaren aldekoak eta kontrakoak. Virgilio Godoy lehendakariordeak zuzentzen dituen UNOren sektore ultraeskuindarrak dira bigarren hausdura eragiten dutenak. Sergio Ramirez gobernu sandinistako lehendakariorde ohiak dioen bezala, «*Violeta Chamorroren gobernuak bi oposizio ditu, gurea bata, eta bere alderdiko Godoyren jarraitzaileena bestea*».

Egun, Virgilio Godoy guttiz baztertu dago gobernu lanetatik; areago gobernu mehatxatzen ari den «contren» berjaiotzea bultzatzen ari da iparremekarren laguntzarekin. Sektore honen ustez, Chamorroren gobernua sandinistekin aliatu da eta egoerak horrela jarraituz gero armak berriro hartu beharko dituzte. «Contra» ohien azken mugimenduak ikusiz gero jadanik bide hori —bada ez

Sandinisten artean ikuspegi desberdinak egon arren, argi dute garrantzitsuena batasunari eustea dela.

bada— prestatzen hasi dira. Adibiderik garbiena maia-tzean «reontrek» (horrela deitzen zaie armak berhar-tzen dituzten «contrei») San Jose herrian burutu zuten okupazioa, zeina Chamororen gobernuari egindako mehatxu zuzenena bezala ulertu behar den.

«Contren» desmobiliza-zioa burutu zenean, gobernuak lurrak agindu zizkien gerrilari guztiei baina oraindik 12.000 pertsoneta-tik 3.000 bati besterik ez die lurrak eman. Antzera gerta-tzen da armada sandinista-ren desmobilizatuekin (100.000 mila soldadutik

27.000ra). Baina «contren» artean ere bi sektore bereizi beharko lirateke argi eta garbi, errekontziliazio bi-deari jarraiki Sandinistekin elkar lanean ari dena eta sandinismoak egindako guztia erabat desegin nahi duena. Ismael Galeano, Franklin, «contren» koman-dante ohia dugu lehenbizi-ko taldearen buru eta gogor ari da lanean sandinistekin batera «kontrak» gerrara ber-riro itzuli ez daitezen eta lurrak lantzen ihardun di-tzaten.

Beste «contrek», ordea, al-daketa politikoak eskatzen dihardute etengabe, eta al-

Hontza

LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4

Tel. 42 82 89 Faxes: 43 12 56

2004 DONOSTIA

■ Violeta Chamorro lehendakariak bi oposizio ditu, bata sandinistena eta bestea Virgilio Godoy bere lehendakari ordearena ●

Edurne Aranburu, internacionalista:

«Beti gelditzen da berriro altxatuko diren esperantza»

BOST urte daramatza Nicaraguan internazionalista moduan. 1984ean bi hilabete igaro zituen bertan eta handik bi urtetara, 1986an, bertara abiatu eta bost urte iragan ditu. 31 urtetako idiazabalدار hau erizain auxiliarra da eta Managuako hospital batean dihardu lanean azken bi urteetan, nahiz eta aurretik beste zenbait lekutan egona den, beti ere osasunaren esparuan.

Egungo egoeraz hitz egiterakoan, oso larria dela azpimarratzen du, «Langabezia eta pobrezia handitu egin dira. Baina egoerak okerrera eginaz gain, desberdintasun sozialak biziki handitu dira, edo askoz ere gehiago ikusten dira behintzat. Lehen aberatsak beren zonetan ibiltzen ziren, edo ez ziren borrenbeste ikusten. Horrez gain Miami-ko ere asko etorri dira, eta horiek bango modak, auto

handiak eta abar ekartzen dituzte.

Droga, delinkuentzia eta prostituzioa modu nabarmen eta bizian ari da hedatzen nonahi, «trafikatzailerak Miami-ko datozen gazteak dira eta droga Kosta Atlantikotik sartzen da. Gogorra da bost urte baino askoz gehiago ez dituzten haurrak pegamendua arnasten ikustea».

Kaleko giroa ere —Managuan behintzat, non Nicaraguako populazioaren erdia bizi den— arras aldatu dela azaltzen digu Edurnek. Are gehiago internacionalistekiko. «Kontrak kalean daude eta oso kontuz ibili behar duzu esaten duzunarekin. Sandinistekin zaudela esaten baduzu, zerbait gertatzea edo kanporatua izatearen beldurra duzu. UNOren garaipena eta gero, basieran, agerisioak ere izan ziren. Ez

dut inoiz agresiorik jasan baina autobusean behin baino gehiagotan sartu dira nirekin. Orduan paso egin behar duzu, esan edozer gauza eta kitto».

Sandinistak gizarte mailan nagusi izanda ere, oraindik hauteskundeetako porrotaren zama gaitetik kendu ezinean daudela zehazten du, «gainera zuzendaritza eta baseen arteko bausekua handiagertatzen ari da. Oraindik ere zuzendaritzak kontrolatzen du herria, bainagakoa da ea urrutitze prozesu hori gelditu ezik, zuzendaritza herriaren erantzun espontaneo kontrolatzeko gai izango den».

Egoera gogortu den bezala ikusita, ea itzultzeko gogorik baduen galdetzerakoan, baikortasunaren kimua agerian geratzen da, «beti duzu herri hori berriro altxatuko den esperantza».

daketen lehenbiziko urrats gisa Herri Armada Sandinistaren (EPS) deusezteea. Azken boladan nekazal kooperatibak edo asentamend txikiak okupatu eta bertatik lapurretan ihardun dute. «Errekontziliazioaren bideari atxekituz —azaltzen du Edurne Aranburu internacionalistak— sandinistek tirorik ez egitearen aldeko kanpaina gogorra egin dute. Orduan «contra» hauek beltzen direnean, jendea geldi gera-

**■ Sandinisten
erronka,
errekontziliazioaren
bidea eta
iraultzaren lorpenen
mantentzea
uztartzea da ●**

tzen da eta «contrek» kanporatu egiten dituzte. Oraindik ez dira talde asko baina denborarekin ugartzen eta handitzen ari dira.

Sandinisten tentsioak

Gerraren mamua ez da aldentzen, beraz, Nicaragua-ko lurretatik, nahiz eta, egia esan, gero eta urrunago dagoen. Sandinistek aurretzean bi erronkei eutsi beharko dizkiote, gerra ekiditzea eta gobernua berreskuratzeko barne antolakuntzari. Egoera normalizatu zaila izanik, are zailagoa tentsio sozialek une oro gatazka bortitzak sortarazten dituztenean. Iazko uztailan izandako gatazka sozialek gerra zibila egoeraren oso gertu jarri zuten

Nicaragua. Batik bat lehenbiziko uneetan. Edurnek dioskunez, jendea espontaneoki atera zen kalera, armaz eta borrokatzeko prest, boterea berriz bere osotasunean hartzera, «baina azkenean FSLNren zuzendaritza nazionalak, guztiz alde egin zion egoera kontrolatzea lortu zuen. Gaur egun borrelako bat gertatuz gero egoera kontrolatzeko abalmena izango ote zuen zalantzak daude».

Sandinistek ere bi korronte nagusi dituzte bere baitan, sozioaldemokraten, Sergio Ramirez eta Humberto Ortega armada-ko komandante nagusia buru (nahiz eta azken hau frontetik kanpo dagoen) eta printzipistena (iraultzaren oinarriko printzipioei edozeren gainetik eutsi behar zaiela uste dutenak) Tomás Borge eta Carrión komandanteak dira printzipisten buruetariko batzu, nahiz eta zuzendaritzan izan litekeen banaketaz gain, handiena zuzendaritza bera eta baseen artean dagoen urrunketa den. Tentsioak batik bat sindikato sandinistak, FNT (Langileen Fronte Nazionala) eta ATCren (Nekazal Langileen Erakundea) artean gertatzen dira. «Hala ere, —azpimarratzen du Edurnek—, joera desberdinen gainetik, eta berrantolatze prozesuaren gainean egon litekeen desberdintasunak aparte, sandinista guztiek zerbait argi badute baturik jarraitu behar dutela da». Tartean, garrantzi handikoa da Daniel Ortega lehendakari ohiaren pertsona «be-

Violeta Chamorrok badaki sandinistak kontutan hartzea derrigorrezkoa dela.

rriaren aldetik oraindik duen begiruneagatik eta berak egiten duelako aipatu bi sektoreen arteko zubi lana».

Kongresuak hiru eginkizun izango ditu, etorkizunerako proiektua lantzea, barne estatutuak egituratzea eta Zuzendaritza Nazionala hautatzea. Azken hau lehenbiziz boto sekretuaren bidez hautatuko da. Zen-

baitek salatzen duenez zuzendaritzak prestaturik du jada kongresua, eta beren tesiak inposatu nahi ditu. Horren adierazle da prestatze lanetan alderdiaren %22ak bakarrik hartu duela parte. Gaur egun sandinisten arteko indar banaketa ez dago batere argi eta, beraz, kongresuak utzi beharko du garbi 1996ko hauteskundeak prestatzea eta bitartean lorpen iraultzaileen mantentzearen ardura noren eta ze estrategiaren esku uzten dituen.

Ez dira gutxi nikaraguarrek, alde besteko zein bes-

tekoek eta biek batera, gainditu beharko dituzten hesiak, «contra» eta EEBBn esku beltza, lur jotako egoera ekonomikoaren gaintzea, tentsio sozialak... Finean, errekontziliazioaren hesia gaintzea. UNOk gobernua badu ere, sandinistek oraindik botere gune garrantzitsuak dituzte beren eskuetan, eta hori ederto aski daki Violeta Chamorrok, hau da, sandinistak kontutan hartu gabe ezin izango duela Nicaragua zulo beltzetik atera.

Xabier Letona

Virgilio Godoy eta UNOren sektore ultraeskuindarren helburua iraultzaren aztarna txikiena ere ezabatzea da ●

HISTORIA ETA GERO

Amaitu da Historia. **F. Fukuyama**, 1989■ «AHUNTZ ATOMIKOA»
BILA GUZTIAK

HEGAZKIN eta helikoptero ugari ari dira «ahuntz atomikoa»-ren atzean. Ahuntza erradioaktibitatez kutsatua dago eta Nueva Méxicoko frogak base batetik egin zuen alde beste hamar ahuntzekin batera. Bederatzi harri-patu dituzte jadanik eta, beraz, bakarrik geratzen da. Ikerlarien beldurra ahuntzak transmisio sexualerik beste ahuntz bazu kutsatzea da. Gauzak dauden bezala ikusita, ez dirudi Norman Schwarzkopf generalaren parte hartzea barik ezer lortu ahal izango dutenik.

■ TABAKOAREN ERRUZ
LANETIK KANPORATUA

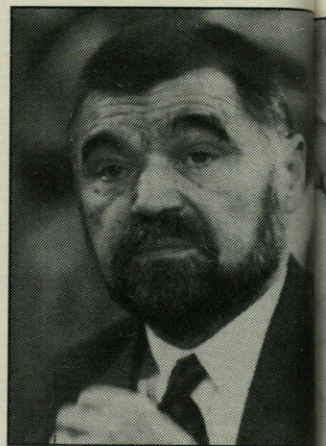
EEBB-ETAKO Indiana estatuko Jane Bonek bere lanpostua galdu zuen tabakoa erretzeagatik, baina ez lantegian non debekatuta dagoen, baizik eta bere etxean erretzeagatik. Lanorduetan ezertxo ere erre ez arren, etxean ezin eutsi. Analisia egin ziotenean jakin izan zuten Janek erre egiten zuela. Ez erretzearen aldeko kanpainak

izugarri garatu da EEBBetan, eta ez osasun arazoengatik, interes ekonomikoengatik baizik. Arazoaren koska zera da, estatistiken arabera erretzailerik bihotzeko eta biriketako gaitz gehiago dituztela eta horrek enpresen medikuntza aseguru gastuak handitu egiten dituela.

■ OVNI-EN BASEA
CANARIAS IRLETAN

FRANCISCO Fernández kanariar ikerlariak jakitera eman duenez Canarias irletako Lanzarote irlan OVNIen (Identifikatu Gabeko Objektu Hegalaria) base bat dago. Mailuki itxura duen planeta bateko biztanleek Lurrean dituzten hiru baseetariko bat litzateke eta bertan sekulako neurriak dituzten hiru espaziuntzi eta beste 50 txiki gordetzen dituzte. Dena den, bake-tsua ei dira eta ez dute lurtarrok erasotzeko asmorik, «*gu ikertzerak eta laguntzerak etorri dira*», dio Fernández ikerlariak. Lurretik euren planetara 55 minutu egiten dute eta Fernándezek dioenez, «*jadanik zenbait pertsona izan dira bertan*».

F E L L E M E L L E

«Esloveniarrak ulertu behar dute soberania ez dela sprint bakarrean lortzen».

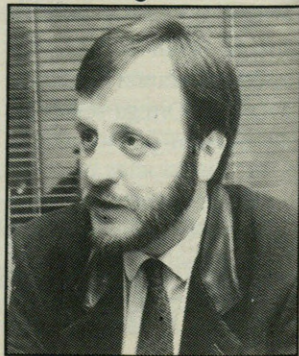
Stipe Mesic, Jugoslaviako lehendakaria.

«Austria bazkidearen bila ari da Eslovenia eta Kroaziako errepublikaren independentzia onartzeko».

Walter Greinert, Austriako Atzerri Ministeritzaren bozeramalea.

«Lehenbizi Catalunyak bere konfidantza eman behar die alderdi abertzaleei. Gero legebiltzarrearen independentzia aldarrikatzea, ondoren Estatu espainiarra eta Europarekin nekoziatzeko hasteko. Erdi mailako epean lor liteke bori».

Angel Colom, ERCKo idazkari nagusia.

O I H A R T Z U N A K

«Gorbatxov prestatzen ari den etorkizuneko Batasunak bederatzi errepublikak osatzen dute eta ez hamabostek».

Boris Ieltsin, Errusiako lehendakaria.

«Jugoslaviako krisia internazionalizatzea nahi genuen, eta lortu egin dugu».

Milan Kucan, Esloveniako lehendakaria.

«Serviarrak hasi ziren kroaziarrak probokatzen, baina kroaziarrek behin ere ez dute sentsibilitaterik izan kroaziar populazioaren arazoez».

Zivko Pregl, Jugoslaviako lehen ministroa.

«Erakusten ari da estatuen batasuna eta beren mugen mententzea errekonziliaezinak direla nazioen askatasuna eta hauek autodeterminaziorako duten eskubidearekin».

J.A. Ardanza, EAEko lehendakaria.

KOREA BIAK ALDI BEREAN SARTUKO DIRA NBE-N

IPAR Koreak hilaren zortzian eskatu zuen NBE-n sartu ahal izatea eta Hego Koreak uztailaren bukaera edo abuztuaren hasiera aldera egingo du beste horrenbeste. Sarrera eskakizuna egin ondoren, NBEko Segurtasun Kontseiluak irailean onetsiko luke estatu bien hautagai izaera. Aldi berean sartuko dira beraz, baina ez eserleku bakarrarekin, Ipar Koreak hamarkada askotan eskatu izan duen bezala. Azkenean, Txina eta SESBk Hego Koreako sarrera onartuko dutela iragarri ondoren, Ipar Koreak etsi eta sarrera eskakizuna bere aldetik egin behar izan du.

EEBB-ETAN %10 LAGUNTZA PUBLIKOARI ESKER BIZI DA

EEBB-ETAKO 250 milioi biztanleetatik 27 milioi baino gehiago aurrekontuek laguntza sozialerako ematen dutenetatik bizi dira. Horietatik 4,4 milioi pertsonarentzat diru publikoa da beren sarrera bakarra eta 23,1 milioirentzat, beren sarreraren zatirik garrantzitsuenak. Datu hauetan ez dira sartzen, arrazoi desberdinak direla eta, laguntzarik eskatzen ez duten zenbait milioi pertsona. Langabezia eta bizimailaren jaitsierak txiroen portzentaia izugarri handitu badu ere, EEBB-etako estatu gehientsuenetako gobernuak —federala buru— izugarri murrizten ari dira programa sozialetarako dirulaguntzak. Gerald Miller Michigan estatuko Zerbitzu Sozialeko Zuzendariak adierazi duenez, «erregio bonetan ume asko dago gosez oheratzen dena».

AZKEN MORROIAK

Desagertzeaz daude morroiak. Mendez mende euskal nekazaritza arloan paper garrantzitsua bete ondoren, izateko arrazoia galdua dute mantenuaren truke baserriko lanetan laguntzeko prest zeudenek. Egoerak aldatzen doaz eta, beraiekin, baserria eta nekazaritza ulertzeko era. Aurrerapenak zaharkitua uzten du giza indarraren erabilpena.

OSO morroi gutxi gertatzen dira gaur egun Euskal Herrian. Garai batean oso ugariak baziren ere —lur sail handiak eta ganadu buroak zituen edozein baserri familiatik kanpoko norbait behar zuen derrigorrez etxeko jira ez zedin itogarri izan—, XX mendeko amaiera honetan ia ia galdua da bere beharraren fun-

tsa. Aurrerapen teknikoaren eraginez, betidanik giza eta abere indarrez egin diren lanak mekanikoki egitera pasa dira. Jesus Mari Arruabarrena gazte durangarra morroiei buruzko lan bat prestatzen ari da azken urte honetan. Morroi askorekin hitz egin du dagoeneko gizon honek eta *normalean familiarekin kontakturik*

Patxi amezketarra berrogei behiez arduratzen da Leorpe baserrian.

ez duten pertsonak» direla dio. «Jendearekin ere ez dute barreman handiegirik izaten. Normalean komunikazio eta ulermen arazoak dituzten pertsonak dira». Baina hori orokorrean, morroi bakoitzaren istorioa desberdina da eta. Mutil zaharrak dira denak, eta garai batean gazteak izaten baziren, gero eta zaharragoak dira gelditzen diren morroi gutxiak.

■ Zahar eta gazte, bai lehen eta bai orain, morrontzan daudenek gogor egin behar dute lan nahitaez ●

Zahar edo gazte, garbi dago bai lehen eta bai orain morrontzan daudenek lana gogor egin behar dutela nahitaez. Euskaldunak ia denak, bada Bizkaia inguruko baserrietan lanean aritzen den gizon erdaldun bat.

Errukizko morroia

Baina gizon ez bakarrik ari gara hitz egiten eta bada emakumerik ere lan honetan. «Betidanik gizon lan-tzat hartua izan den baserriaren mantenimendua emakume bebenafar batek egiten du Aramaioko baserri batean. Urte askoz bertan bizi ondoren, oraindik ere badira zurrumurru ugari herri barruan, bere inguruan», esaten du Jesus Marik.

«Ez da batere erraza morroi batekin kontaktuan

Joakin ez da inoiz baserritik kalera jaisten.

jartzea —jarraitzen du—, badirudi beldurra dutela bai beraiek eta bai baserrietako nagusiek». Azken esaldi hau gogoan, Mendilibar izeneko baserriantz abiatzen gara. Mendiolan dago baserri hau eta, bertan, Rufino izeneko morroia bizi dela esan digute inguruko biztanleek.

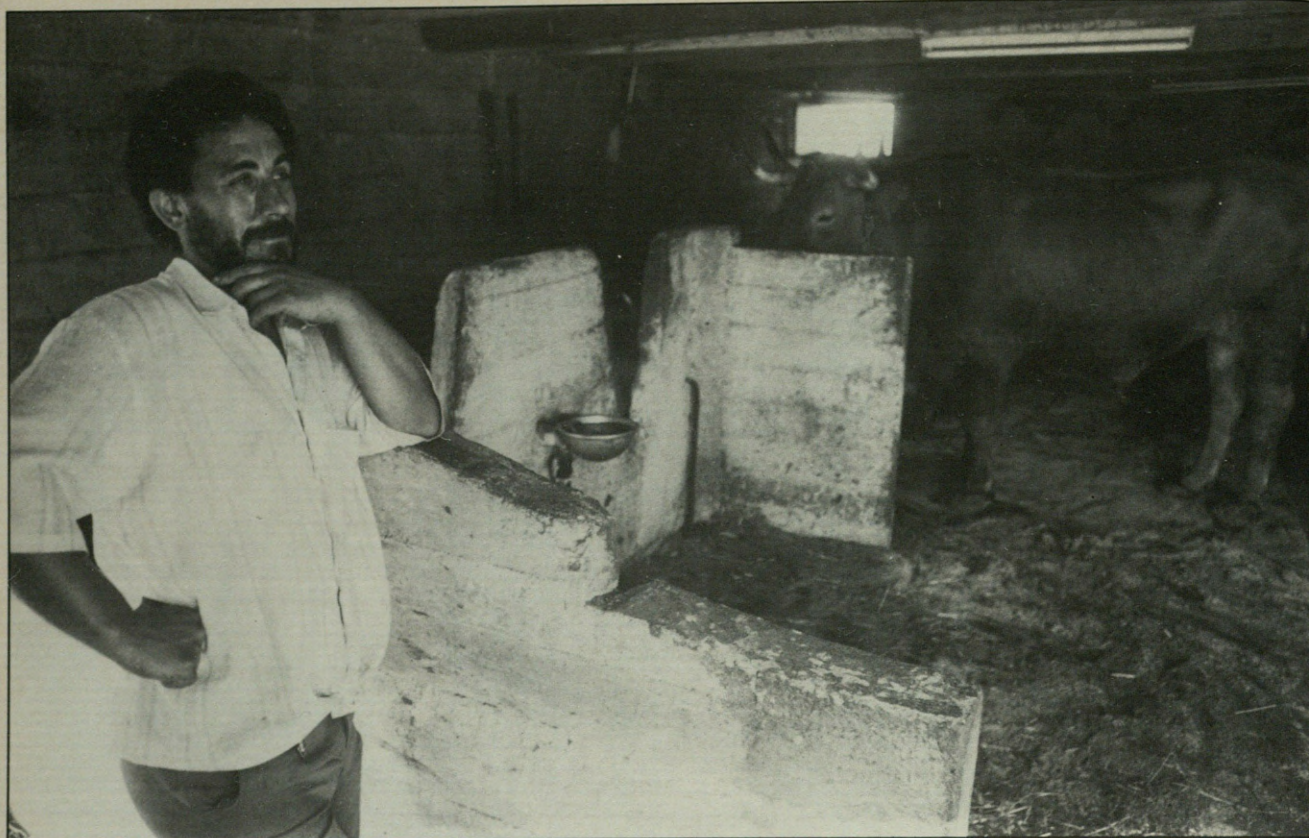
«Ez dago ondo —esaten digu Ramona etxeokandreak—, meningitisa pasa zuen gaztetan eta harez geroztik ez dauka oso ondo burua. Atzo bertan, deitu zenutenean, beraz galdezka ari zirela konturatu zenean, oso urduri jarri zen».

Rufinok ez du gurekin hitz egin nahi, ez eta argaz-

kiak ateratzen utzi ere. Bere istorioa jakin nahirik, Ramonarekin jarraitzen dugu hizketan. «Hirurogeitasei urte dauzka Rufinok, eta orain berrogei bat urte etorri zen bona. Oñdurarte inguruko baserri batzutan egon zen morroi».

Rufino nongoa den galdetzen diogu eta Axpen jaio

Juantxok ez ditu ikusi bere gurasoak azken zortzi urteotan; oraindik itxaroten dagoela dio.

BERMEOKO LIBURU AZOKA

(Uztailaren 16tik 21era)

- Azken euskal eta erdal liburuak
- Euskal diskagintzaren azken nobedadeak

%eko beherapena denetan!!!

EUTSI HAMARRARI!

Euskadiko Liburu Azoken Batzordea

zela erantzuten digu emakume honek. Morrontzan gazte gaztetatik, ez omen du inolako harremanik bere familiarekin. «*Gu gara bere familia orain. Etxeko beste edozein senideren parekoa da, eta gaizki dagoe-nean zaindu egiten dugu, odol berdinekoa izango balitz bezalaxe*».

Hau dena entzun ondoren, baserriko lanetan inolako laguntzarik eskaintzen al duen galdetzen diogu, eta berak nahi duenean laguntzen duela diosku. Zazpi behi eta hegazti pila dituzte Mendilibarren, eta landu beharreko lur sailak ere ez dira txantxetakoak.

Esan daiteke Rufinoren kasua «errukizkoa» dela. Garai batean mantenu truke egiten bazuen lan morroiak baserrian, Rufinok ez du ia lanik egiten baserrian, baina hainbeste urte bertan eta bere osasun egoera ikusita, familian guztiz integratu da.

Nagusia

Patxi Balda amezketarra da eta hogeitamasei urte dauzka. Añorga inguruko borda batean egiten du lan. Leorpeko morroia da Patxi. Berrogei behi eta hiru zekor dauzka bere kargu eta gustora dago. «*Goizeko zazpitan jaikitzen naiz eguneroko eta lanean hasten naiz. Behie azpiak garbitu, esnea jaitsi eta jaten eman. Gero gosalduta egiten dut eta ondoren egun guztia lanean. Beti dago egiteko zerbait. Udan, adibidez, bero handiak direla eta, goizean goiz eta iluntzean moztu behar izaten dugu belarra*». Joxe Urruzola, bere nagusiak, lagundu egiten dio ahal duen guztietan. Ganadu kontratista da eta asko bidaiatzen du. «*Horregatik bartu nuen morroi bat, ganadu asko nuelako. Gaur egun,*

makinak direla eta, asko erraztu da baserriko lana. Horregatik, baserri gehienetan ez dago jadanik morroien beharrik. Lur sail edo abere asko eduki behar dituzu gaur egun beste esku pare baten beharra izateko».

Hogeitabost urte zituela joan zen Patxi morroi lehen aldiz. «Peoi bezala ibili nintzen ordurarte eta lan istripu bat zela eta laga egin nuen. Leorpera orain sei bat urte etorri nintzen —azaltzen digu—, asegu-roa eta soldata on bat dauzkat. Lan asko egiten dut, baina hori ez da txarra. Astebururo jaisten naiz Lasartera».

Bere familia ikusten al duen galdetzen diogunean harritu egiten da eta «horixe baietz» erantzuten digu. Behie jaten ematen ari da orain eta nagusiak dei egiten dio. Belarretara doaz, ezin gara gehiago luzatu.

Kaletar bat baserrian

Hernaniarra da Juantxo Nabas. Lasarte eta Hernaniren artean dagoen Telleria baserrian egiten du lana. Hogeitabi urterekin hasi zen lanean eta dagoeneko zortzi daramatza bertan. Eskola hamahiru urterekin utzi ondoren, ez zuen inolako lanik egin morroi sartu arte. «Gurasoek aurkitu zidaten lana», esaten digu.

«Festetan ni bisitatzeraz etorriko zirela agindu zidaten, baina oraindik ez dira hona etorri. Baina bainbeste gauza dauzkat egiteko ezin dudala gehiegi pentsatu horretan», gehitzen du Juantxok.

Goizeko bostetan belarra moztera joan dela dio. Hogeitabi behi dituzte baserrian

Mendilibar baserria: hemen bizi da Rufino.

eta idi pareak eta behorrak ere ugariak dira. Guztira hirurogeitalau ganadu buru dauzkate.

«Gustokoen dudan lana idiak zaintzea da, idi frogetarako prestatzea», esaten digu irribarretsu Juantxok. Oso ondo konpontzen

joaten da Lasartera kafea hartzera. Izan ere, Juantxo ez da baserritarra izatez. Hernaniko etxe batean hazia, morroi sartu arte ez zuen baserriko lanik egiten. Telleria baserrikoek erakutsi zioten gai horretaz dakien guztia. «Gustora bizi

«Makinak direla eta asko erraztu da baserriko lana, horregatik ez dago jadanik morroien beharrik baserri gehienetan; lur sail edo abere asko behar dituzu gaur egun beste esku pare baten beharra izateko» ●

da etxekoekin. «Anaia bezala ikusten dugu. Gurekin batera bazi da eta familia-koa da», esaten digu etxeko maiorazgoak.

Baserritik kanpo askotan ibiltzen da morroi hau, eta motor batekin ia egunero

naiz hemen, lasai...», diosku.

Ez agutu dugun morroirik tipikoena Joakin da. Hirurogei urte dauzka eta goizuetarra da. Baina ez da gehiegi azaltzen bere herri-tik. Hogeitahiru urte zitue-

netik aritzen da morroi gisa, eta hori baino lehen basoan aritu zen lanean. «Udale-txeek eskatzen zituzten gazteak pinuak bota eta landatzeko. Horretan ibili nintzen gaztetatik. Goizez basoan gelditu gabe eta gauez ikatza egiteko txondarren zainketa egiten. Askotan goizeko lauetan oheratzen ginen, ikatza egin ondoren, baina orduantxe jaikitzen ziren lankideak eta beraiek basora joateko prestatzen ziren bitartean egiten genuen lo, geuk ere beraiekin joan beharra izaten genuen eta». Zenbaitetan bizitza gogorra jasan duela dio, «irabazi ere ez nuen egiten, baba beltza eta ardoa ziren gure eguneroko bizigaiak. Horregatik apreziatzen dut hainbeste une honetan gozatzen dudana lasaitasuna».

Aipatzen duen lasaitasuna goizeko seiretan lanean hastea da, baserrian dauden hemezortzi behi eta txahalak gobernatzeko. «Horretaz gain hurra ere lantzen dut», esaten digu, aitzurra-ekin artoa jorratzen diharduen bitartean. Daukan edadearekin hainbeste lan egiteak harritzen gaituela ikusirik, bere nagusiak ahal duen guztietan laguntzen diola esaten du. «Etxetik kanpo egiten du lan, baina etxean dagoenean ez da betere alferra». Nuarbeko Ilarragorri baserriari deitzen dio «etxea».

Inolako ikasketarik ba al duen galdetzerakoan, belar sorta bat hartzen du eskuartean eta esaten digu: «hau da nire eskola, hau da irakatsi zidatena».

Aitor Bayo

Amagoia Iban

Donostiako Hipodromoak 75. urteurrena betetzen du

ZALDIA PROTAGONISTA

Duela hirurogeitamabost urte Zubietan kokatutako aerodromoa Donostiako Hipodromoa bihurtu zen. Gaur egun, bere unerik onena bizi duenean, afizioa eta bertako nahiz kanpoko profesionalak Aste Nagusian jokatuko diren Eusko Jaurlaritza eta Urrezko Kopa sarien zain daude. Zaldia, eta bere gaineko apostua, protagonistak.

GERRA garaian, belardi berberean hegazkinak lurreratzen ziren. Oraindik, une hartako ondorioak ikusgai dira, hangareen zu-loak adibidez. Mende hasierako Donostiak erregetasunaren kontuetan bazuen zer esanik, Alfonso XIIIk, eta berak ekarritako girokideak udalekutat hartu bait zuten.

Testuinguru honetan jaio zen Donostiako Hipodromoa baina egia esan, Zubietako baserritarrek utzitako lurrei esker eraiki zen. Urte batzuk pasa eta gero, Hipo-

dromoko jabeek, gehienak Zubietako baserritarrek, Donostiako Udalaren esku utzi zuten, bere erabilpen bakarra zaldi lasterketak izatearen baldintzapean.

Gaur egungo afizioa eta giroa desberdina da Donostiako Hipodromoko lehen-dakariaren ustez. «*Futbola eta gero, jende gehiago erakartzen duen kirola da*». Urtean zehar 400.000 pertsona inguru hurbiltzen dira Donostiako Hipodromora, zaldi lasterketak ikusteko. Adibidez, Eusko Jaurlaritza eta Donostiako Urrezko Kopa sarien egunetan 20.000 pertsona bilduko dira bertan, urte osoko lasterketa garrantzitsuenak gozatzeko. Pako Alvarezek esan digunaren arabera «*eliteko kirola, herritarra bihurtu dugu denon artean*».

Gaur egun, Donostiako Hipodromoa urte askotako lanaren fruituak jasotzen ari

da. Pako Alvarezek, Donostiako Hipodromoko lehen-dakariak esan digunez, «*lan taldearen emaitza da*».

Afizioa garaile

Bestetik, askok esaten dute ere Donostiako Hipodromoan biltzen den afizioaren lorpena dela, «*munduko afiziorik gazteena eta hoberena dugu*» gehitu du Pako Alvarezek, «*Europako eta gainontzeko munduko hipodromoetara joaten naiz lan kontuak direla medio, eta gebienetan, bertan aurkitzen dudana jende heldua da. Nik uste dut, hipodromorik gazteena Gipuzkoakoa, Euskadikoa de-la*». Afizioaren etorkizuna ziurtatuta dago Hipodromoko lehendakariaren ustez, «*txikitatik umeak zaldiaren mundura hurbiltzen direlako eta lehendakariak baino ho-*

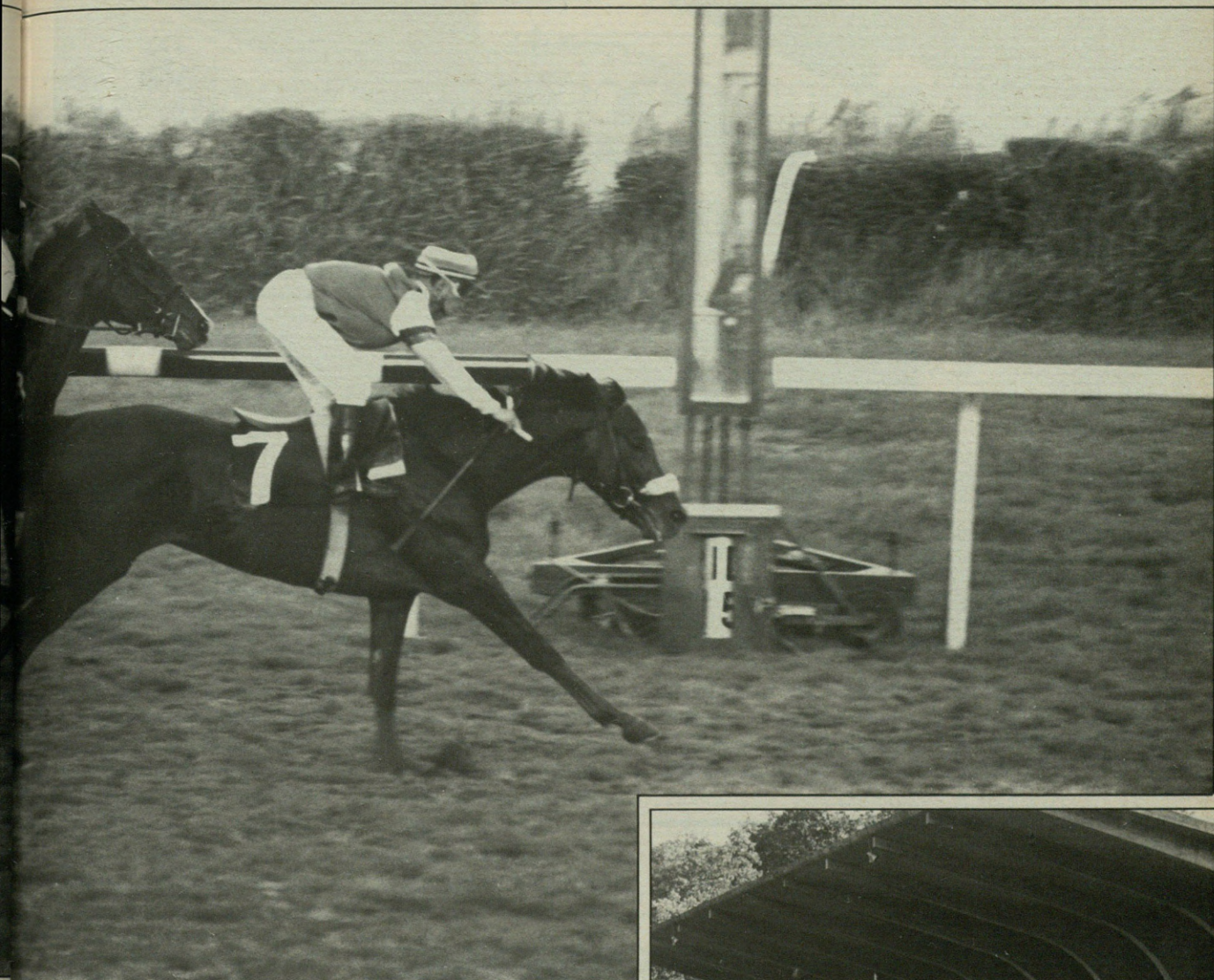
bito dakite zer den hipodromoa». Honen ondorioz, lasterketa dagoen bakoitzean hipodromoa, futbol zelaia balitz bezala, bete egiten da.

Madriko Zarzuelako Hipodromoarekin gonbaratuz, badirudi, azken boladan Donostiako Hipodromoa atera dela garaile. Madriko «Sociedad de Fomento»-k jasandako krisiaren ondorioz, Madriko Hipodromoan jokatuako lasterketen garaileek ez zuten sari ekonomikorik jasotzen. Donostiakoan, aldiz, bai eta 10 eguneko epe barruan. Nagusitasun ekonomikoa honek, askotan, Espainiar Estatuko profesional eta zaldi jabeak erakarri di-

Afizioaren etorkizuna ziurtatuta dago, umeak txikitatik zaldiaren mundura hurbiltzen direlako

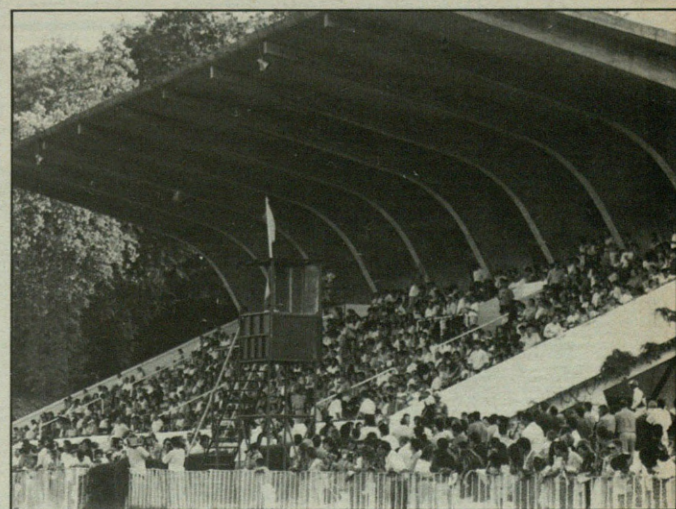

tu, Donostiako lasterketen eta sarien maila igoz. Dena den, Pako Alvarezek datu hauek gaurkotu dizkigu. «Egia da krisi gogorra jasan dutela Madrilen, baina, esan dezakegu une hone-tan ia gaindituta dagoela. Eta, bestetik, jada ordain-tzen du. Egun ospatzen diren lasterketen garaileei, profesional zein jabeei or-daintzen die, eta krisi ga-raian utzitako zorrak ere, apurka apurka ordaintzen

■ Urtero 400.000 pertsona pasatzen dira Donostiako Hipodromotik ●

ari dira. Hemendik bi ur-tetara, berriro ere merezi-tako maila eta ospea lor-tuko du, nire ustez Madri-leko Hipodromoa Euro-pan daudenen artean onenetariko bat delako».

Dena den, nagusitasun ekonomiko honek, oraindik ere, baditu ondorio zehatz batzuk. Estatu mailako profesional guztiak Zubie-tara hurbiltzen dira uda eta negualdiko karreretara. Aurtengo erronka europear profesionalen parte hartzea bada, Eusko Jaurlaritz-a eta Urrezko Kopa sarietan, ur-tean zehar antolatzen diren lasterketarik garrantzitsue-nak, ez dira espainiar zal-diak faltako. Bi sari hauek aurreko urtean 5 milioi pe-

zetatakokoak baziren, aur-tengoan 15 milioi pezeta (750.000 libera inguru) ja-soko ditu garaileak.

Europear mailarekin al-deratuz, Pako Alvarezek berak esan digu: «bigarren mailako hipodromoa da Donostiakoa, azpiegitura eta kokapenari dagokio-nez. Ikuskizun eta afizioari dagokionez lehenengo mailakoa, bertako jendeak

Donostiako Urrezko Kopa eta Eusko Jaurlaritzaren sarien egunetan 20.000 pertsona bilduko dira Hipodromoan.

Eliteko kirola zena
futbolaren antzekoa
izatera pasatu da.

lanez eta gogoz irabazita-
ko gauzadelako. Munduko
afiziorik onena dugu.

Nahiz eta Donostiako Hi-

podromoa oso egoera
onean bizi, esan dezakegu
Euskal Herrian ez daudela
kirola honek behar dituen
zaldi ekoizleak. «*Haziera
falta dugu, eta behar du-
gun animalia azpiegitura
lortzeko hortik hasi behar
gara. Bestalde, Euskal He-
rria oso toki ona dugu
hazkunderako*», esan digu
Pako Alvarezek. Euskal
Herrian kokatutako hazleku
garrantzitsuenak madrilda-
rren esku daude, Veamonte
edo Conde Villapadierna
bezalakoak. «*Jabe euskal-
dunak egon badaude, bai-
na nire ustez oso kopuru
txikia dira, ez dira beha-
rretara heltzen*». Jabe txiki
hauek, normalean bat, bi
edo hiru zaldi asko jota iza-
ten dutenak, azkenengo al-
dian Nekazaritza Sailatik es-
kuratzen ari dira diru lagun-
tza batzuk, hain garesti den
ekintza errentabilizatzeko.

jasotzen du dirua, ez baka-
rrik Eusko Jauriaritza saria-
ren 15 milioiak, baizik eta
gestio eta antolaketa lane-
rako ere, administrazioaren
diru laguntzak jasotzen ditu.
«*Oso garrantzitsua da era-
kunde publikoen laguntza,
gure afizioari merezitako
ikuskizuna eskeintzeko*».
Gipuzkoako Diputazioaren

**Hipodromoaren
nahiak afizioari
esker gauzatu
dira ●**

laguntza ere eskuratzen du
hipodromoak, beste laster-
keta baten bidez, 5 milioi
pezetakoa irabazlearentzat.

Bestetik ere, empresa
pribatu askok, batez ere,
sarien antolaketaren bidez,
bultzatzen dute hipodro-
moa. Gasteizko Bankoa,
Kutxa, Kursaal Kasinoa,
Cortefiel... 5 milioi pezetako
lasterketak ere antolatzen
dituzte.

Dena den, Pako Alvarez
beste finantziabide batzuen

KIROLAK

AZPEITIA

Jose de Artetxe kalea, 1 Tel: 81 16 50

**Erakundeen
laguntza**

Bestetik, Hipodromoak be-
rak ere, Eusko Jauriaritza

Sendoago urteak joan ahala

ITXURA berdintsua du, hirurogeitamabost urte pasatu eta gero. Jubilazioa hartzeko edadea badauka baina gero eta gogo haundiagoa du, bizitza honetan gauza gehiago egiteko.

Donostiako hipodromoak, ez nuen bere jaiotzatik ezagutu, baina argazkiek erakutsi digutenez, aldaketa handirik ez du jasan, urteak aurrera joan arren. Zimurrik ez zaio nabari, eta osasuna sendotzen ari zaio denbora pasa ahala.

Urte guzti horietan bere inguruan gertatu denaren lekuko bakarra bera dugu, baina ez du konparaketetan sartu nahi, belaunaldi guztiak bere aurrean pasatzen ikusi dituen arren.

Nolanahi hipodromoa osatu dutenen artean, beti ere izen propioa zaldiaarena

izan da.

Zaldi lasterketen tradizioak mende asko eta asko bete ditu historian, baina guretzat hirurogeitamabost urte baino ez ditu.

Auskalo nola eta zergatik jarri zituzten bi zaldi elkarren aurrean azkarrena zein den jakiteko baina horrek bilakaera bat izan du, eta gaur egun, kirola bihurtu da, ikuskizun edo espektakulua eskaini nahi duen kirola, beste ezinbesteko faktore batekin uztarturik: apostua.

Aposturik gabeko zaldi lasterketa bat pentsa ezina litzateke gaur egun. Betidanik esan izan da euskalduna jokuzalea izan dela, eta apostua dagoen tokian, egongo dela tartean euskaldunik.

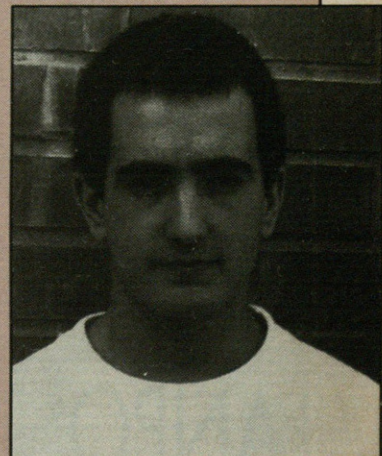
Horregatik, edo ez dakit

nik zergatik, zaldi karrerek harrera ikusgarria izan dute gure artean, eta hipodromoan dabilen jende gaztea ikusita, pentsatzekoa da luzarorako etorkizuna bermatuta dagoela.

Madrilek duen hipodromoaren anaia txikitat hartu dute betidanik Donostiakoa baina azken bolada honetan, asko aldatu dira gauzak.

Zarzuolako hipodromoaren arduradunen diru saltsak medio, egoera larrian itota utzi dute madrildarren lastertokia eta estatuko protagonismo nabarmena Donostiako hipodromoak eskuratu du.

Hirurogeitamabostgarren urteurrena ospatzeko edo, Donostiako Hipodromoko Elkartek (SHSS) antolatu duen egitarauak Europari ateak ireki nahi izan dizkio,

eta hori da antolatzaileen erronka.

Europara hurbil gaitzaileen sarien eskaintza egiteko, jo diren ateak diru iturri bihurtu dira eta hori izango da kanpotarren erreklamorik haundiena.

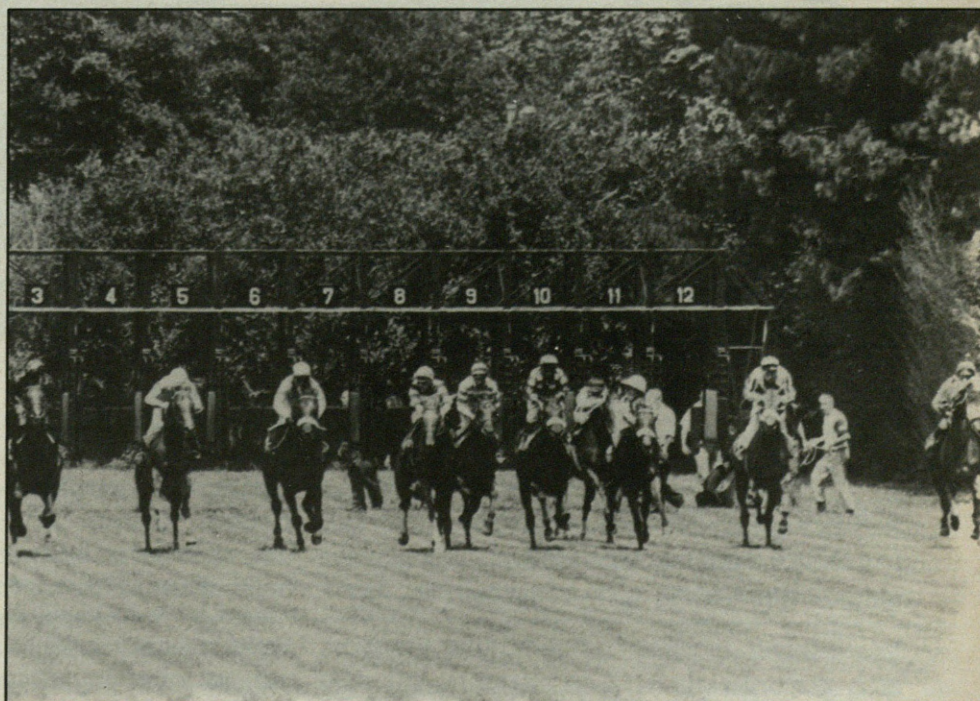
Aktore eta aktorea guztiak makilatu dira eta orain falta zaiguna, filmea biribila ateratzea da.

ANDONI AYESTARAN

«Egin»eko kazetaria

bila dabil: kanpoko jokua. Hau da, hipodromoaren barruan egiten den jokua, kanpoan egitea, tabernetan edo kirolaren inguruan dabilen elkarteetan. Estatu frantziarrean, adibidez, zaldi apostuak estatuaren diru iturririk garrantzitsuena du, urtero 600.000 milioi pezeta (30.000 milioi libera inguru), Estatu espainiarran 4.000 milioi pezeta diren bitartean.

Erregetasunetik futbol antzeko kirola herritarra izatera pasatu da hipodromoa 75 urtetan. Behintzat, bertan biltzen den afizioak horrela bizi eta sentitzen du. Hirurogeitamabost urteko historiak beste horrenbesteko bizi gogoak ditu.

Myriam Gartzia

Apostuak oso garrantzitsuak dira zaldien munduan

Amikuzeko «Kantonamenduko etorkizuna» elkarteak, egoera larriari aurre egiteko prest

LANPOSTUAK GALTZEKO ZORIAN

Pasa den azaroan hasi ziren biltzen Amikuzeko euskaldeko indar bizienak, beren kantonamenduak ezagutzen dituen mehatxu ekonomikoei erantzuteko. Botere publikoek basamortutze prozesua aurrera joaten utzi nahi lukete, bertako jende askok aldiz ez ditu gauzak horrela ikusten, aitzitik mobilizapen prozesua eraman dute orain arte, eta proiektu berriak bultzatu nahi lituzkete geroan sinesten dutela aldarrikatzeko.

TALDEasko elkartu ziren, azaroan: CFDT, CGT, FEN, FO sindikatoak, FD-SEA, CCJA, ELB laborarien sindikatoak, eskoletako gurasoen elkarteak, saltokien ordezkariak besteak beste. Biltzar horiek hasi baziren lanpostu kopuruaren desagertzearen mehatxua azkartzen ari zelakoz. Donapaukeko herriak 2.200 biztanle ditu eta Amikuzeko euskaldek 6.600

orotara. Ipar Euskal Herriko barne aldeko herri asko bezala bere ekonomia nagusi-ki laborantzari lotua da. Hala ere beste elementu interesgarri batzuk baditu, halaola klinika, horrek lanpostu kopuruaren aldetik laguntza ekartzen bait du. Bi sektore horiek beraz, laborantza eta osasuna indartsuenak ditugu. Inguruan gaur egun egoera larrian dauden enpresak daude.

Alde batetik hiltegiak, ondoren Spavia haragia puskatzeko enpresa eta bukatzeko, administrazioari lotutako lanpostuak, administrazioak aldaketak erabaki dituelako bai argindarraren sektorean, bai muga zainketen lanetan.

Aministrazioari doakioenez, 100 lanpostuetatik 20 desagertu behar liratekeela adierazi digu Sauveur Baxok.

Erantzuna: mobilizapena informazioa

Biltzar horietan erabaki batzuk hartuak izan ziren. Lehena elkarte berri bat sortzea «kantonamenduko etorkizuna», eta eskakizun

Donapaleko herriak 2.200 biztanle ditu eta Ipar Euskadiko barne aldeko herri asko bezala bere ekonomia nagusiki laborantzari lotua da ●

batzuk finkatzea. «Bildu genituen jendeen artean, jende oso desberdina aurkitzen zen, batzuek ez zuten sekulan elkarrekin ez bitz egin ez lan egin ere. Urrats biziki importantea izan da hori, eskakizun amankomunak genituen eta paperean jarri ditugu», dio Baxok. Eskakizun horiek aintzinean jartzen zituzten puntuak ondoren azalduko ditugu. Lehenik, enpleguaren mantentzeko beharra, hiltegiaren aktibi-

J. Jacques Basterreix eta Xantal Beyriesk, Spaviako langileen ordezkariak.

tateak martxan atxikiz, baita ere garai horretan Sopiva, geroztik Spavia haragi xehatzaile enpresarenak ere zerbitzu publikoko lanpostuak mantenduz. Bigarren eskakizun nagusiak barnealdeko egoera orokorra aipatzen zuen, laborantzaren defentsaren beharra. Ideia guzi horien plazarat-

zeko uztailaren 18an manifestaldi bat antolatu zuten non 1.500 pertsonak parte hartu zuten, manifestaldi ederra 2.000 biztanleko herri batean. Geroztik estatuak ez du inolako interesik erakutsi, azken zortzi hilabete horietan biltzen segitu dute, elkarte ofiziala osatu dute eta ekintza batzuk ere mar-

txan jarri. «Apirilaren 30an EDFko Baionako zentrala okupatzera joan ginen eta kanpoan gelditu ginen dena itxi bait ziguten, ez gintuzten errezibitu nahi. Ondoren maiatzaren 15an Baionako zentralako arduradunarekin, Dussau jaunarekin, hiru orenez bitz egiten egon ginen. Ez

Sauveur Baxo, CFDTko Nafarroa Behereko idazkari nagusia «Geroari buruz baikor gara»

ARGIA. Azken urteetako aldaketa ekonomikoaren historia laburra egin dezakezu?

SAUVEUR BAXO.

Hemen, Donapaleko kantonamenduan, laborantza biziki azkar da, ekonomian lehen lekua du, hirurogeiko hamarkadan garapen handia izan zen eta laborantzari lotutako Lur Berri bezalako enpresak sortu ziren. Gaur egun laborantzak arazo biziki larriak dituelako horri lotutako sektore guziaz kezkatua da eta gainera ondorio txarrak jasaten ditu.

Bestalde ekonomia orokorra aipatzeko, Ipar Euskal Herrian eramana izan den garapenetik nolabait baztertuak izan gara, bideetan aldaketa importanteak badaude, baina gure euskaldeen ez da bide berririk egin, eta arazoak sortzen ari diren momentuan ditugun baldintzak ez

dira lagungarriak.

A. Nola esplikatzan duzu emanaizandean erantzuna euskalde osoan?

S.B. Hemen baditugu herrian bizitzeko gogoaren duten gazteak eta hori azpimarratzeko da, zeren horri esker ere egoera larri baten aintzinean jendeak bere ikuspuntua entzun arazi du, eta aurre egiteko prest agertu da. Beste leku batzuetan ez da horrelakorik gertatzen.

A. Urtarrilaren 18an «kantonamenduko etorkizuna» elkarteak antolatutako manifestaldian hautetsiek ere parte hartu zuten, horrek ekarri ote zituen bere emaitza onak?

S.B. Bai, karriketan agertu ziren, baina nik uste beste aterabiderik ez zeukatelako. Eskatu genien etortzea, mobilizapen polit bat sortu zen euskaldeen eta beraz ez balira agertu

egun horretan jendearekin batera, bozemaileek ondorio zuzenak atera zituzketen.

Geroztik hautetsi ainitzekin bildu gira, adibidez Destrade jaunarekin, alderdi sozialisteko ardura-duna, berak eskaturik gainera, baina momentuko ez dugu inongo erantzunik izan, hiru hilabeteren buruan. Baionako auzapezarekin bildu gara ere, bera bait da Kontseilu Orokorreko presidentea, eta bide berri bat eraikitzea, Donapale eta autopista lotuko duena, agindu digu. Horrek komunikazioak erraztuko lituzke bederen.

A. Afera guzi horretan erran daiteke estatuaren ardura inportantea dela...

S.B. Bai EDFek Donapaletik joatea erabakitzen duelarik eta bere zerbitzuak moldatzea Ortez eta Donapale artean, izan di-

ren mobilizapenak kontutatu hartu gabe, eta jakinez EDF, hori da argindarraren enpresaren akziodun nagusia estatua delarik, garbi dago horren gibelean erabaki politiko bat bada-goela. Lortu dugun EDFk ateratako txosten batean irakurri dugu beren ustez gure euskaldek ez duela etorkizunik ez bada turismoari lotutako aktibitateetan. Ondorioz pentsatzen dute datozen hamar urteetako beren presentzia ez dela beharrezkoa, baina segurtatzen digute zerbitzu berdinez baliatzen ahalko garela hala ere. Hori ezin sinetsia da, hemendik joaten badira arazo bat sortuko delarik ez digute laguntza berdina eman ahalko. Hemen aintzina joateko gogo nabari da, zerbitzu publikoek eman dezaketene laguntza ttipiena da jadanik dagoen azpiegitura bertan uztea.

da deus atera biltzar horretatik», kondatzen digu Baxok. Jendearen sostengua ere zabaltzen ari da, 1.200 pertsonak eskutitzak bidali dituzte lanpostu horiek mantentzea eskatuz eta 300 sos hartzeko aginduak geldituak izan dira.

SPAVIA: istorio luzea

Spaviako langileen bi ordezkariak, J. Jacques Basterreix eta Xantal Beyriesk beren enpresak ezagutu dituen gorabeherak kontatu

dizkigute. 25 lanpostutako lantegi horretan, martxoaren 5an aktibitate guziaz geldituak ziren eta hala ere langileek hilabetesariak

prentsaurrekoa, kanpaina kementsu bat bultzatu dute langileek, beren lanpostuak defenditzeko. «Ez dugu gure lantegia nolanahi utzi

neria berria du eta ez litza-teke diru asko behar ibiltzen jartzeko».

Egoera bonen aintzinean denak baikor agertu zaizkigu. CFDT sindikatoak orain dela 15 urte agertzen zituen afitxak beratera ditu «Herrian lana». Giro kementsu horretan itzal bat balaere, Euskarari emana zaion lekuarena, eskualde euskaldun horretan. Ezen informazio osoa frantsesez egina izan da.

■ Estatuak ez du inolako interesik erakutsi; azken zortzi hilabete horietan biltzen segitu dute, elkarte ofiziala osatu dute eta ekintza batzuk ere martxan jarri ●

hunkitzen zituzten. Egoera hau ez da luzatu eta martxoaren bukaeran ordainketa gelditu delarik, okupazio, salatze jurudikoak,

nabi, esperientzia sobera txarrak ditugu. Aztertu nabi dugu proiektu bat langileen artean enpresagure gain hartzeko. Tres-

Ixabel Etxeberria

GIPUZKOAKO FORU ALDUNDIA ZURE ZERBITZURAKO

Gipuzkoako Foru Aldundia

«Galderak erantzun ahala galdera gehiago sortzen dira»

Duela 20 urte, Labayru sortu zenetik bertako kolaboratzaile finkoa dugu Ander Manterola. Teologia ikasketak burutu ditu eta Etniker taldeko partaidea da. Euskal Bibliotekako zuzendaria, etnografo baina bibliografo gisa definitzen du bere burua. Liburu zaharren maitale honek bere tesororik handiena San Francisco Xabierren jatorrizko gutuna dela dio.

ARGIA. *Atlas etnografi-koa urte askotako lanaizan da...*

A.MANTEROLA. Bai. Hori gutxitik hasi zen. Barandiaran hona zetorren duela 18 urte guri bideak, metodologia bat emateko etnografiaren ikerlanetan. Hasi ginen zerbait argitaratzen, Etniker Bizkaia, eta hortik abiatu gara gu, gure proiektua hedatuz, zabalduz eta sakonduz.

Baina atlas etnografikoa ez dugu guk bakarrik egiten, hori gehien bat On Joxe Mielen asmoa izan da, bere asmorik sakonena. Horrela berak emadanko mezua guk jaso, eratu eta bultzatu dugu. Baina atlas etnografikoa beste hamar edo hogeitaz terako lana da, beno nik ez dut bukatuko baina bai gure

tartekoek, ondorengoek bukatu edo gutxienez aurrera eramango dute.

A. *Horren emaitza garrantzitsu bat behintzat, kaleratu berri den elikartzeari buruzko Atlasa da?*

A.M. Beharbada, uste dut

nik, ez da izango sakonena. Etorriko dira hori baino margulagoak ere. Esate baterako, «rite de passage» esaten dena, heriotza eta ezkontzak, jaiotzaren inguruan dauden ohikuneak edo ritoak, guzti hori aztertzen, bizikerak azaltzen duenak. Bai, guk horretan itxaropen handia daukagu, esan nahi dut, eginbehar handia.

Baina hor asko daude, guk hemendik bakarrik bultzatzen dugu, hor badaude larogei bat ikerle, bakoitza bere herrian edo bere autogegian lan egiten dutenak sakonki.

A. *Zu zeu Zeanuri inguruan murgiltzen zara.*

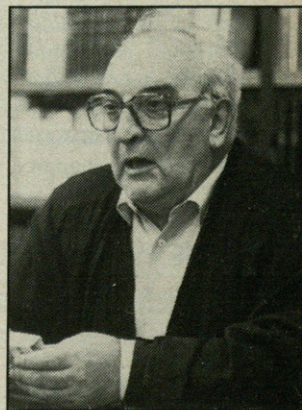
A.M. Behartuta nago

etsenplu ona ematera eta horregatik nire herrikoa egin behar dut, ezta? Beharrezko dut, bestela Etniker taldetik botako naute. Ez, txantxetan nabil. Etniker taldean ez da nahikoa ikerketa teorikoak egitea, lekukoe-kin izan eta aztertzea. Horretarako kuestionario bat dugu On Joxe Mielek berak eratua, idatzia. Baditu mila bat galdera. Gaiak guztira, hogetabi dira, eta gai hauek aztertuz heltzen gara gure ohizko herri bizitza aztertera.

Metodologiari dagokionez, esan beharra dago

NORTASUN AGIRIA

Zeanurin jaio zen 1930ean ● Euskal Biblioteka hobya dela dio, oso pozik bait dago ● Euskara ez da bizirik dagoen hizkuntza zaharrena, bizi dugun euskara gaurkoa delako ● Gaurko euskal kultura pentsagaitza zen orain dela 20 urte ● Euskaldun amorratu eta kristau definitzen du bere burua ● Zeruko ARGIA n idatzi du inoiz

«Elikatzeari buruzko Atlasa baino beste lan margulagoak kaleratuko ditugu».

lehen aipatutakoa ezin dela Euskal Herriko herri guztietan aplikatu. Azterketa bailaraka edo eskualdeka, herririk adierazgarrienetan egiten dugu. Ikertokiak larrogei puntutan banatu ditugu, gutxi gora behera Bizkaian hemeretzi, Nafarroan hogeitaz, Araban beste hamabi, Gipuzkoan beste hamar, eta Iparraldean beste hamabi.

zaio herria ezagutzea eta lekukorik onenak bilatzen. Horregatik guk, ahal bada, herri bereko norbait metodologiaz hornituta dagoena bidaltzen dugu.

Orain dela gutxi elikadurarena kaleratu dugu eta idazten ari gara umeen jolasak eta kantena, hurrengo urtean plazaratuko duguna. Hau bukatu eta «rite de pas-

tako ikerlanen fruituak orain jasotzen ari zaretela, ez?

A.M. Bai. Ez da bakarrik lanak egitea, baizik eta aldeztu aurretik ikertaldeak eratzea, estilo trebatu baten sortzea, metodologia berdintsu batean lan egitea. Nik uste dut hori izan dela emaitzarik handiena. Hau da, gure taldeak badauka gogoia eta baita metodologia honetan jarraitzeko asmoa ere urte askotan.

A. Bestalde, *Etnikerren Anton Erkoreka* edo *Joseba Agirreazkuenaga bezalako kolaboratzaileak aurkitzen ditugu.*

A.M. Bai. Beno denak ez dira doktoreak, zuk aipatutako biak bezala, baina baditugu doktore pila bat, Na-

farroan eta Iparraldean ere. Iparraldeko arduradun biak bata biologiako irakaslea da Bordelen eta bestea botikaria da, berak egin bait du ur osasungarriari buruz oso lan polita.

Dena den, guk ez dugu kalifikazio akademikorik eskatzen, baizik eta metodologiaz ondo trebatuta izatea eta ikertzen duen herria ondo ezagutzea. Guk jakitea nahi duguna da euskaldunak nola pentsatu, nola lan egin, nola eratu euren izaeran, harremanak nola josi dituen, zer espero duten, zer uste... hori da guk nahi duguna egin, ez literatura.

A. Teologian lizenziatua izatek aparte, erlijio tradizionalen kontuetan ere

Atlas etnografikoa On Joxe Mielen asmoa izan da, asmorik sakonena ●

Hauxe plangintza territoriala da. Horra nola heldu? zer egingo dugu? Bidaltu norbait hiritarra ala bertakoa? Guk bidaltzen badugu norbait ikasia baina lekua ezagutzen ez duenari, kostako

sage», heriotzari buruz egindako ikerlana idatziko dugu eta datorren urtean egingo da ikerlana medikuntzatza.

A. Badirudi bainbat urte-

aditua zara. «Herri erlijio-tasuna euskal bizikera tradizionalan» lana egina duzu.

A.M. Ez pentsa ni hain aditua naizenik. Ni ikerlari baino ekintzaile bat izan naizela uste dut nik. Nire lana izan da nik egin baino besteei egin arazi edo lagundu, ez pentsa nik halako famarik daukadanik. Nik lana egin dut, batez ere,

■ Gure emaitzarik onena metodologia berdintsua eta estilo trebatu bat lortzea izan da ●

gauzak eratzen, Labayruko Ikastegian, Eusko Ikaskuntzan edo Etnikerren, Labayruko Etnografia taldean. Biblioteka ere izan da gure ikerketen oinarri, kultur erakunde batek beharrezkoa duelako orain arte zer egin den jakitea. Lortu dugu euskal gaietan, ez bakarrik euskarazkoak baizik eta euskal kultura, historia, antropologia, geografia, zuzenbidean... biblioteka espezializatu bat izatea.

A. 1978an Aranzadi Elkar-tearekin batera Euskal Herriko Atlas etnolinguistikoa hasi zenuen.

A.M. Beno bai, parte txikia hartu nuen baina hori Fermin Leizaolak zuzendutakoa da. Eman genion gure aldetik hainbat herritako lana, baina hori gauza mugatuagoa da, etnografoa da baina badauka linguistikako parte handia.

A. Nolakoak dira gaur egun zuen arteko harremanak, Aranzadi eta Labayru artekoak?

A.M. Beno, ni aranzadita-

rra naiz. Baina normalak dira. Gure artean badugu gure arteko aldizkako harremanak, trukeak... Baina hor gertatzen da gauza bat, bakoitza bere lanean hasten denean, besteen lana ondo ikusten du baina parte gutxi hartzen du.

A. Hainbat urtetako lana laburtuz, nolakoak dira Bizkaiko ermitak?

A.M. Gipuzkoakoak bezala. Hori da gauza bat oso nabarmena gure artean, ermitena. Lan sistematikoa izan da Labayrun. Gurutze Arregiren lanak badu gauza apartekoa, ez du ermiten

egitura fisikoa aztertutik, ermiten inguruan sortu izan den erlijio-tasuna eta ohiturak baizik. Ohikune, otoitz, kantu, ohitura guztiak bildu ditu. 10 urtetan egon da lan hori egiten.

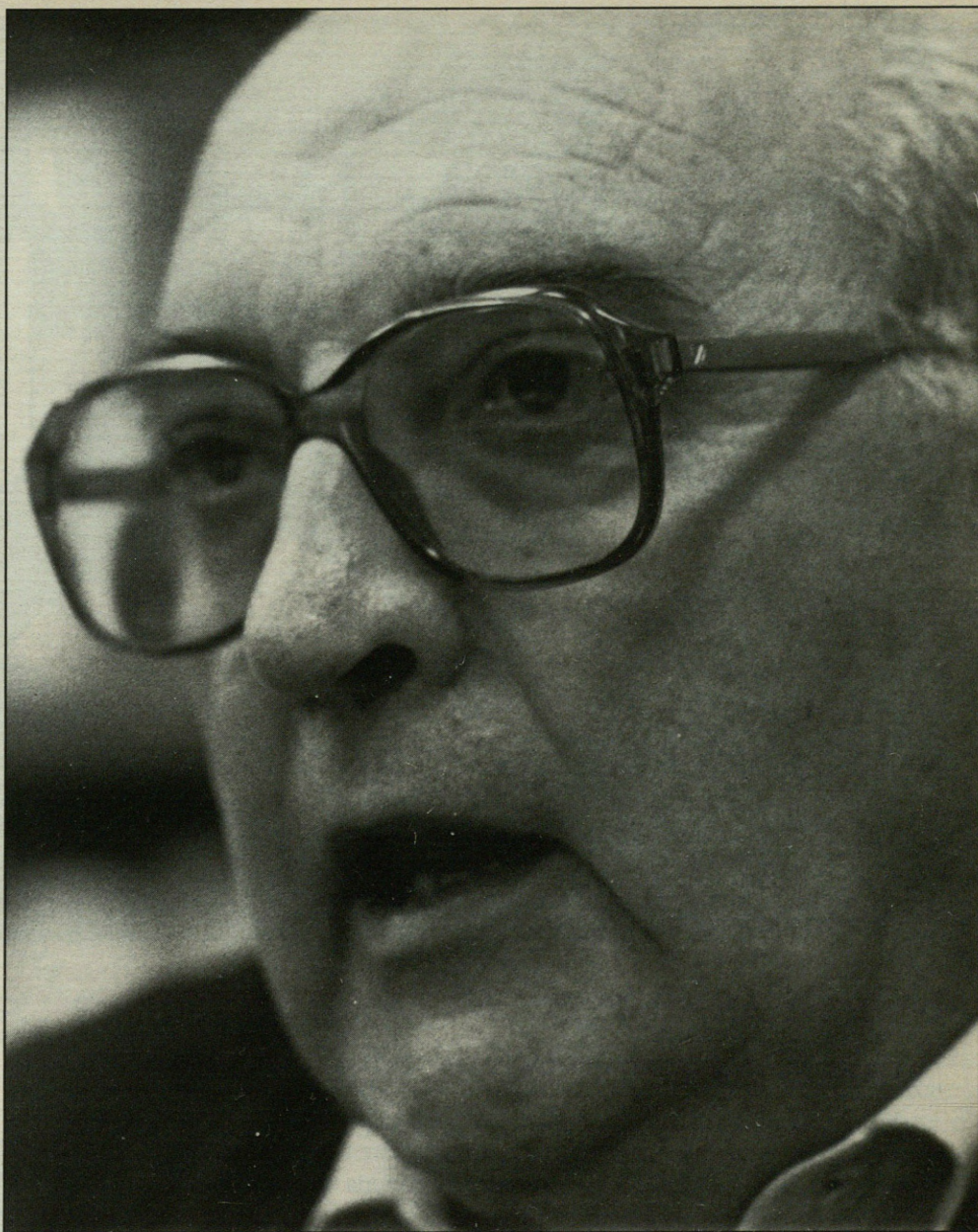
A. Baina zu ere lan horretan kolaboratzaile izan zara.

A.M. Bai, egon naiz. Argazkiak atera ditut eta langundu diot. Programagintzan parte hartu nuen ere.

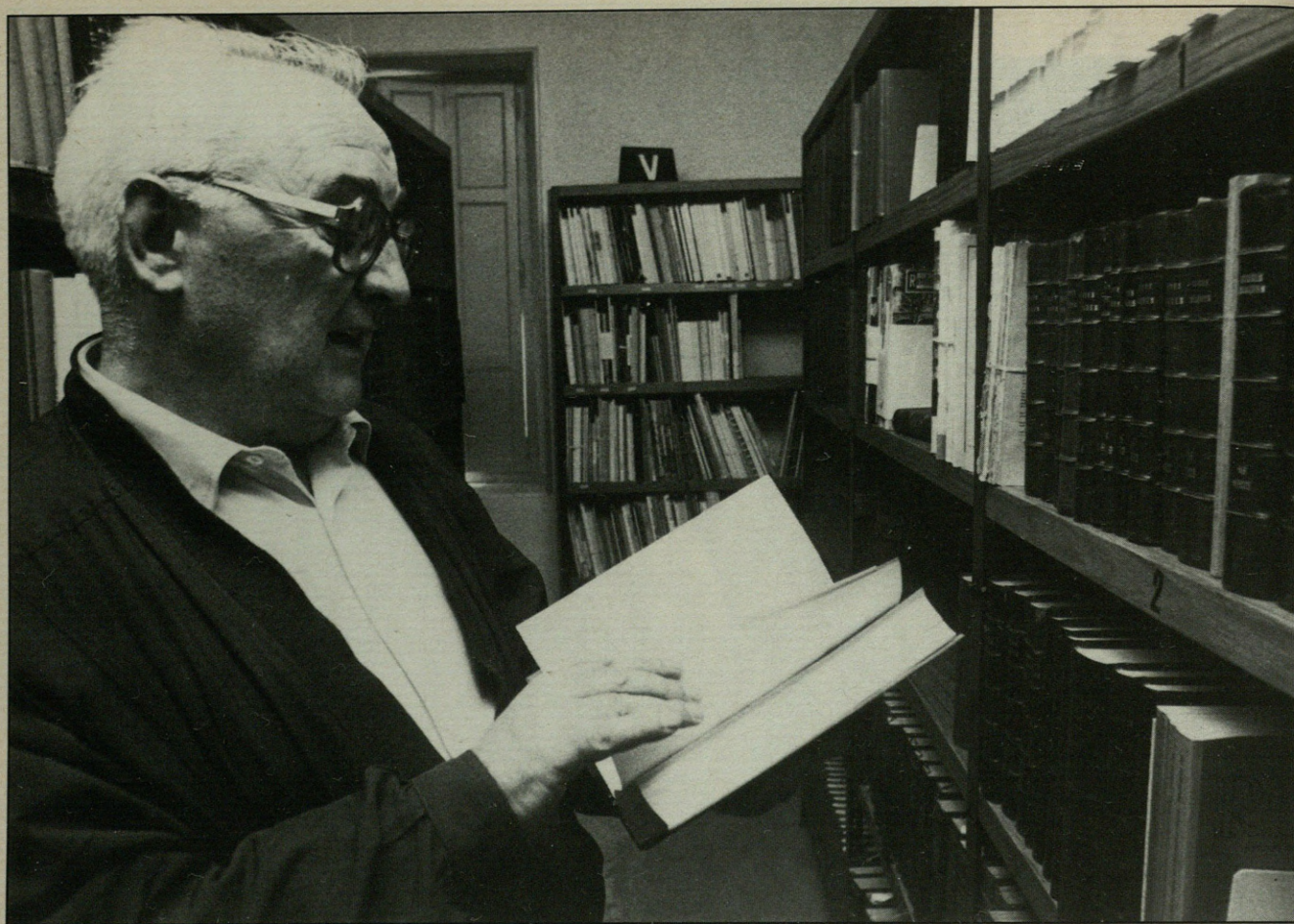
A. Zeintzu izan dira lan horren emaitzak?

A.M. Nik uste metodologiari dagokionez, garafuta gaudela etnografia erlijioso

«Euskal Biblioteka gure oinarria izan da, euskal kulturaren historian eta gainontzeko adarretan zer dagoen egina jakiteko».

«Ermita auzunearen etxea da, bilgunea».

sakon bat egiteko. Hori da emaitzarik handiena. Emaizta ez da izan deskriptiboa baizik eta metologikoa. Ikerlanetan galderak sortzen dira eta galderak erantzun ahala galdera berriak sortzen dira. Zure burua eta ideiak zabaldu egiten dira, konparatzen dituzulako. Hori da metodologia. Ez da gauza bat estatistikoki aztertzea. Bestetik, uste dut emaitzarik garrantzitsuena izan dela Bizkaiko ermiten katalogo handi bat egitea.

Ermiten klasifikazio egiterakoan sei, zazpi, zortzi mota desberdin daude baina ermiten santuak hartzen baditugu badago amankomuntasan bat Euskal Herriko ermiten artean. Zein da gehien agertzen den abokazioa? Gurutzea. Bigarrena Ama Birjina, era askotako izenez. Hirugarrenik, San

Martin. Eta ez bakarrik hemen, Bizkaian, baizik eta Gipuzkoan eta Iparraldean ere. Hau da, guk erlijioaren aldetik izan dugu historia bat, harreman handikoa. Azken batean, horrek adierazten duena zera da, euskaldungoa bateratsu joan dela izpiritu bideetatik ere. Euskal Herri lehorrean, Arabako eta Nafarroako hegoaldean

da, ez bakarrik erlijio ardatza, baita ere bizitza bere harremanetan ermitaren aterpean eratzen da. Ermita da auzunearen etxea, bilgune bat.

A. Azkenengo garaian oso harreman estuak diutuzue Eusko Jaurlaritzarekin, IVAP, HABE, IRALerekin, ez?

HABErekin, sortu zenetik, alfabetatze eta hizkunlaritza mailan harremanak izan ditut ●

badaude desberdintasunak, baina Euskal Herri menditsuan, hezoan berdintsu jokatu dugu. Hori ez da bakarrik ermiten kontua, erakundeena ere bai. Auzotegien ardatza ermita izaten

A.M. Harremanak izan ditugu erakundearekin hizkuntzaritza mailan. Jakina HABE dela eta, azken 20 urte hauetan alfabetatze munduan sartuta egon gara eta HABE sortu zenetik harre-

manak izan ditut. Ez noa esaten gehiago.

A. Azkenengo galdera. Oso desberdinak dira gaurko umeen jolasak eta kantak aintzinakoekin konparatuz?

A.M. Gure lanean sortzen den gauza bat azalduko dizut. Umeek etxean euskara egiten dute, euskal kantak ikasten dituzte. Umeek eskolan erdal kantak ikasten dituzte. Orainsurarte, orain hasi da hori aldatzen. Hori ikusten da nabari nabari. Horretan ikusten da erre-kuperazio bat egon dela hezkuntza aldetik, euskal hezkuntza baina... jai geneukan. Ez bakarrik Francoren garaian, aurretik ere.

Myriam Gartzia

AUTOSERVICIO
Agerretxe Ibilbidea
DEBA

DIFERENTE C.B.
Gran Vía kalea, 11
GROS AUZOA — DONOSTIA

EKO SAN MIGUEL
Bartolomé de Urdiso kalea, 9
IRUN

SUPERMERCADO SOKOA, C.B.
Sokoa Merkatalgunea, 7
Hirigintza (ABARKA Jatetxearen atzean)
HONDARRIBIA

EKO TOLOSA
Zumalakarregi kalea, 4
TOLOSA

MUTRICU
Erdiko Kalea, 32

EKO BERAUN
Galtzaraborda Etorbidea, 2/8
BERAUN — ERRETERIA

BASTIDA
Erdiko Kalea, 32
MUTRIKU

SAN JUAN BAUTISTA
Villas auzoa
HERNANI

MERKEK IGLESIAS
Azkuene Kalea, 12
TRINTXERPE

ECONOMATO ORBEGOZO
C/ Eliz — Kalea, 1
ZUMARRAGA

SUPER RENTERIA
Vicente Elicegei kalea, 5
ERRETERIA

SUPER ANDONAEGUI, C.B.
Andonaegi kalea, 10
SAN PEDRO — DONOSTIA

EKO ERREKONDO C.B.
Zigordia kalea, 7
ZARAUTZ

EKO VILLALBA
Torres Urquizu kalea, 13
EIBAR
San Juan kalea, 9
EIBAR

EKO ASTEASU
Keelavite poligonoa 2/8
ASTEASU

BETI MERKEK
Loiola kalea, 12
DONOSTIA

EKO ALTZA
Larratxo Ibilbidea, 96 zbk.
ALTZA

SUPER IZTIETA
San Sebastián kalea, 16
ERRETERIA

EKO AIETE
Etxadi Saia
AIETE — DONOSTIA

SUPER AMARA
Isabel II.a, 16 zbk.
DONOSTIA

EKO

Vivodist

35 URTE GEROAGO ERE EUSKAL KULTURAREN ALDIZKARI BERRIA JAKIN DA

Hainbeste urtetan zehar Euskal Herriko kultur arloan aitzindari izan den JAKINek, izena gordez, izana aldatu du.

Askoren nahiari erantzunez, berriro ere aldatu egin da, Euskal Kulturaren aldizkari berri bilakatuz.

Gaurko JAKINen ezaugarriak honakoak dira:

- Diseinu modernoagoa
- Formato handiagoa
- Egunerokotasunari lotuagoa
- Autore eta gai-aukera zabalagoa
- Atzerriko kultur aktualitatearen informazio handiagoa

Euskal Kultur arloan zer gertatzen den jakin nahi izanez gero, beharrezkoa duzu JAKIN. Baita KULTURA, EUSKARA, LITERATURA, IRAKASKUNTZA, ZIENTZIA SOZIOPOLITIKOAK, HISTORIA... bezalako gaiak ere jorratu nahi badituzu.

JAKIN

**EUSKAL KULTURAREN
ALDIZKARI BERRIA**

*Ekainaren
30 arte*

HARPIDETZA-ESKAINTZA BEREZIA

Informazio zabalagoa nahi baduzu,
deitu (943) 21.80.92 telefonora
edo ondoko fitxa helbide honetara bidali:
Tolosa hiribidea, 103-1.C
DONOSTIA 20009

IZEN-DEITURAK _____

HELBIDEA _____

TEL. _____

HERRIA _____

PROBINTZIA _____

Teleformularen atarikoa

KANAL pribatuek frogatu digute telebistaren merkatu erraza non dagoen. Telefilmeak, lehiaketak eta kirola. Hirukote horren parean, informatiboek ere gero eta indar gutxiago dute, irratien alde. Magazinek ere etorkizun eskasa dute pornografiarik gabe, antza denez. Panorama horretan kulturari elite-etiketa areagotu egiten zaio. ETBk, euskarazkoaz ari naiz noski, 'logika' sozial horri heldu dio, eta irailetik aurrera kultur saiorik ez pantailaratzea erabaki du.

Zinemak, antzerkiak, arte plastikoak eta literaturak artean bazuten

asteroko txokoa ETBn. Programon jarraipena nahi izatea askotxo eskatzea da Iurretako buruentzat. Kultur gaiak tratatzeko tenorean, kontzentraziotik dispersiora jotzeko asmoa dute, hitz biribil horien atzean zer dagoen jakiteko hilabete batzu itxaron beharko badugu ere. Kulturak magazinetan eta informatiboetan soilik izango du tokirik. Arrazoiak begibistakoa da: programa gaibakarrereko horrien audientzia kopuru txikia, eta ondorioz, publizitate eskasia. Erresistente bakarra «Hitzetik hortzera» bertsosaiak izango da, arrazoi

beraren bestelako aldeetatik. Aurrerantzean, ikusentzulegoa zenbaitan bakarrik hartuko dute aintzartzat.

GERO eta modu larriagoan, telebista publikoak pribatuen antzera ari dira jokatzeko. Izaera publikoari buruzko eztabaian sartu gabe, ETBren kasuan diru publikoari esker estalitako zuloak publikotasun zerga bakarria ordaindu nahi du publikoaren aurrean: euskaraz egitearena. Gainerakoan, edozein saiok merezi duenentz neurtuko duen termometro bakarra, oihartzun kuantitatiboarena izango da, orain arte telebista publikoek aipatu izan dituzten «interese kulturalei» jaramon txikiagoa eginez. Teleformularantz abiatu dira, inguruko esperientzietan etekina lortzeko erabiltzen den formula errazena gauzatzuz.

Badirudi kulturazaleek ere telebista denborapasa gisa erabiltzen dutela; kulturaren handik honakoaz jakiteko beste komunikabideetara jotzen dute ●

INKESTEK baliorik balute, badirudi kulturazaleek ere telebista denborapasa gisa erabiltzen dutela. Aparailuko botoiari sakatutakoan, entrenigarri bila bide dabilta, eta kulturaren handik honakoaz jakiteko bestelako komunikabideetara jotzen dute, idatzietara gehien bat. Hala diote soziojakintsuek bederen. Hori, jakina, primeran datorkie teleburuei, konkurrentziaren lasterketa zoroan saio kulturalen gainkarga bazter uzteko. Arriskutsua izan daiteke: debaite kulturalaz estali nahi izatea, interes ekonomiko hutsa besterik ez dena.

Josu Landa

«Etor»ek bere lehen tomoak argitaratu ditu eta «Sendoa»k urte amaieran

Bertsolaritzaren bi historiak

Enziklopedia moduko bi bilduma ezberdin prestatzen ari dira bertsolaritzaren historiaren inguruan Etor eta Sendoa argitaletxeak: 11.000 orrialdekoa bata eta 5.000 bestea, Joxerra Garziak zuzendutakoa lehena eta Antonio Zabalak idatzitakoa bigarrena.

LUXOZKO bi edizio mardul. Donostiako bi argitaldari. Bi ikerketa lan difere-
rente, baina xede berbera biek: bertsolaritzaren historia. Aurtan plazaratzen hasi eta datorren urtera bitartean bertsolaritzari buruzko bi kontaketa abiatuko dituzte

molde eta eripide ezberdi-
nez.

Joxe Jabier Goiburuk Etor argitaletxearen bildumako lehen bi tomoak aste hone-
tan aurkeztu ditu, eta 1992ko apirilera 12 libu-
ruak kaleratuko dituela ira-
garri. Sendoa etxeko Joakin

Berasategik bere aldetik, abendura arte presarik ez dutela adierazi digu, piskana 10 tomoko kolekzioa agertzen hasteko.

Etorrek hamar laguneko ekipoa jarri du lanean Joxerra Garziaren zuzendaritzapean: Patri Urkizu, Xabier Amuriza, Jon Sarasua, Pello Zabala, Jexuxmari Mendizabal, Inazio Mujika Iraola, Jon Aurre eta Joxean Agirre. Hiru tomo idatziko ditu Urkizuk, bi Inazio Mujikak eta bana gainerakoek.

Sendoak aldiz, «Auspoa» bilduma ospetsuan izango du oinarria eta «Auspoaren Sail Nagusia» bihurtuko da, liburudendetan agortutako testuak hobetu eta egokituta eskuratzeko aukeraz. Antonio Zabalak idatziko du oso-osorik, orain arte argitaratu izan dituen liburu eta lanez baliaturik.

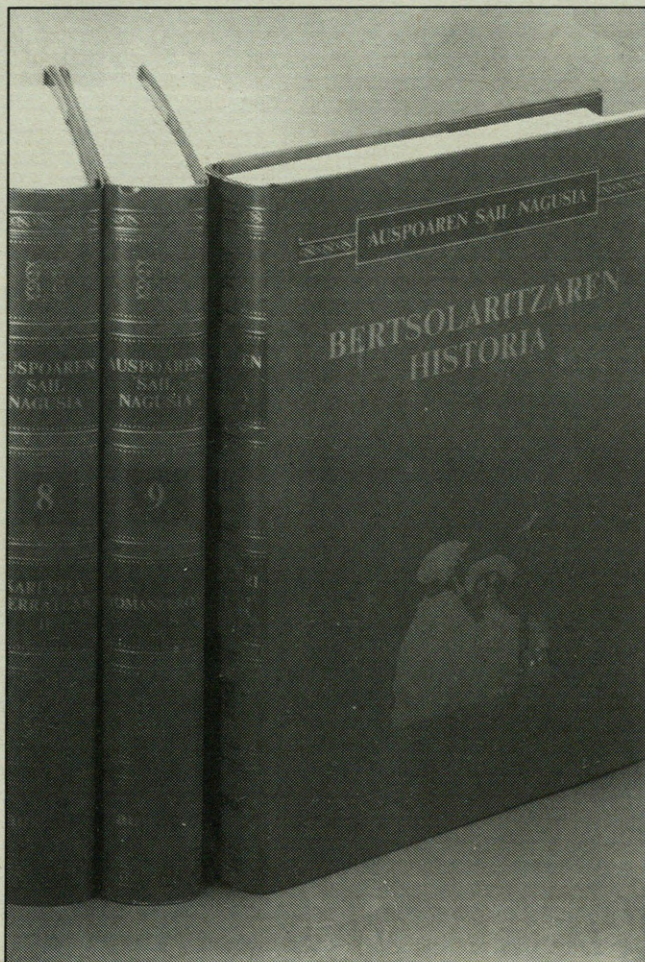
Argitaldari bakoitzak bere katalogoa jarri du kalean, biak ere dotore eta argazkiz horniturik. Etorrek 16 orrialdekoa, 8koa Sendoak.

Dendan nahiz etxez etxe

Hiru mila bildumako tirada egiteko asmoa dauka Sendoako Joakin Berasategik, eta lau milako berriz Etorreko Joxe Jabier Goiburuk. Bi argitaldarien etxez etxeko zein liburudendako salmenta sistimak erabiliko dituzte, eta behin baino gehiagotan egingo dute elkarrekin topo.

«Nik uste dut kulturaren alorrean denontzako tokia dagoela» aitortu digu Berasategik, «nik behintzat ez diot arazorik ikusten bi kolekzioak ateratzeari». Igualtsu pentsatzen du Goiburuk ere: «egia da material berdintsua erabiliko dugula guztiok. Zer nolako

Etor-ek bildumako lehen bi tomoak aste honetan aurkeztu ditu, eta 1992ko apirilera 12 liburuak izango direla iragarri

Auspoako edizio agortuak kalean izango dira berriro.

eskaintza egiten duen batetik eta zein besteak, hor izango da koxka».

Argitaldari biek lasaitasun itxura agertzen baldin badute ere, benetan ez da oso patxadatsua izaten ari euren arteko giroa. Konpetentzia xamurra izango ez dela antzematen zaie, beste era bateko bilduma parekoak kaleratu izan dituztenean edukitakoen tankeran.

«Peñagarikano eta izango dira gure saltzaileak» diosku Goiburuk, «eta eros-le posibleen zerrendarik

handiena daukagu». Berasategik ez du oraingoz gehiegi kezkatu nahi: «ez daukagu presarik, eta liburuak egiteko Aita Zabalak behar duen denbora bar dezan nahi dugu».

Goiburuk jakin erazita-koaren arabera, «Etor argitaldaria 1987 inguruan pentsatu zuen bertsolari-tzaren historiari buruzko bilduma bat egitea», artean Antonio Zabalak Auspoako liburuak Etorren produktiopean kaleratzen zituztenean. Baina harremanak

eten egin ziren erizpide editorial diferenteengatik, eta Zabalak Etor utzi eta Sendoaren eta Zabaltzen distribuidoraren babesa lortu du. «Halaxe da, bai, Aita Zabalak orain dela bi urte pentsatu zuen Auspoa edizio txukunago eta osatuagoetan agertzea» berretsi digu Sendoako Berasategik.

Antonio Zabalak lanari ekin zion Nafarroako Xabierreko Jauregian. Eta bitartean, Etorrek bere ekipoa propioa sortzea erabaki zuen. Joxerra Garziari

Sendoa-koek ez daukate presarik: abenduan kaleratuko dituzte lehen bost tomoak eta datorren urtean gainerako bostak

proposatu genion Durangoko Azoka batean, eta bere zuzendaritzapean egingo da hamar autoreen artean».

Bi liburu kalean

Etorrek hartu du aurrea eta Patri Urkizuk idatzitako bi tomo aurkeztu ditu aste honetan: «Lapurdi, Baxenaparra eta Zuberoako bertso eta kantuak», lehena autore anonimoena eta ezagunena (132 autore) bigarrena, bakoitza bederatzirehun orrialdekoa. 1545 urtetik abiatzen da eta XX. mendeko Iparraldeko bertsolariak arte biltzen ditu, orain arte argitaratu gabeko bertso ugarirekin.

«Bertsolaritzaren historiaren abiapuntua Fernan-

Etorreko Goibururen
ustez, bertsolaritzari
buruzko ikerketa baten
hasiera izango da euren
bilduma, ikerketa
gehiago bizi erazteko.

*do Amezketarra baino
ebun urte lehenago jarri
du Urkizuk» argitu digu
Goiburuk. «Polemikoa izan
liteke, batik bat, betidanik
poeta bezala kontsideratu
izandakoak ere sartzen
bait ditu. Non hasten da
poesia eta non bertsolari-
tza? Hor dago koxka».*

Lehendabiziko bi libu-
ruak ez daude ilustratuta,
baina badu ordea osagarri
aberats bat: 200 doinu par-
tituren bitartez, Patxi In-
txaurrandieta Lezoko orga-
nistak apailatuak.

Hurrengo tomoa Pello
Zabalak ekarriko du: Fer-
nando Amezketarra eta on-

doko garaia: Txabalategi,
Iturriaga, Pastor Iztuela, Al-
tzoko Imaz eta enparaue-
kin. Jexuxmari Mendizaba-
lek idatzitakoa izango da
ondorengo: Iparragirre,
Bilintx eta Xenpelar.

Inazio Mujika Iraolak
Otaño eta Pello Errotaz jar-
dungo du lehenik, eta Txi-
rrita eta bere itzalpekoen
gainean gero. «*Irailean hasi
nintzen lanean. Txirrita-
ren bailarakoak hartuko
ditut batean: Hernani, Al-
tza, Erretereria, Oiartzun
barrena egin dugu bertso
bidaia, baita Usurbil edo
Baztan aldera ere. Bestean
Zizurkildik Asteasura doa
erdigunea, hangoak bait
ziren Pello Errota eta Pello
Mari Otaño; eta ardatza
osatuz, Azkoiti eta Azpei-
tiko bertsolariak*».

Jon Aurrek eutsiko die
Basarri eta Uztapideri. Segi-
da, Joxean Agirreren txan-
darekin: «Gipuzkoako
gaurko bertsolariak», Mi-
txelena, Lasarte, Lazkao
Txiki eta Joxe Lizasotik gaur
arte, 1989ko Txapelketa
Nagusira bitartekoak, modu
nahiko periodistikoan.

Xabier Amurizak ez du
lan makala hartu: «Bizkaiko
bertsolaritza 36ko gerrara

arte». «Bizkaia esatean, bizkaiera ulertu behar da gehiago; Bizkaiaz gainera, Araba eta Gipuzkoaren zati handi bat» aipatu digu Amurizak. Hasieraetik Enbeitatarrak arte arituko da lanean.

«Ez da sekula Bizkaiko bildumarik egin, ez dago ezer eginik bilduma orokor bezala. Momentu honetan materiala biltzen ari naiz: orain arte idatzita-koak. Gero testigantzei ekingo diet, bai eskualdez eskualde bai herriz herri».

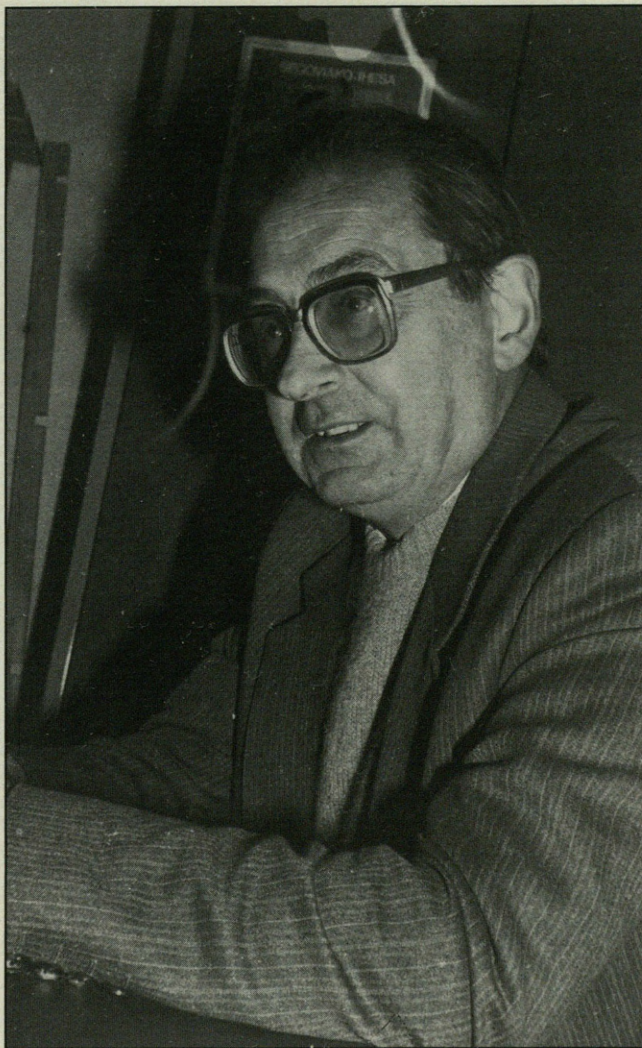
«Beraz, ez dakit oraindik zein izango diren ardatz nagusiak. Beti esan dugu bizkaieraren eremuan koplartza izan dela nagusi, baina topikoetan ibil gintezke. Nik uste baino sorpresa gehiago hartzen ari naiz...!».

Jon Sarasuak hartuko dio lekukoa Amurizari, eta gerra ostetik aurrera murgilduko da, lanak abuztuko oporraldietan hasita. «1990eko Bizkaiko Txapelketa inportantea izan zen, eta horraino iritsiko naiz gaurko gaizeak agertzearen. Den den, enbeitatarrak, Amuriza eta Lopategi izango dira bertsolaririk inportanteenak».

Joxerra Garziak egingo du azkeneko tomoa. «Bertsolaritzaren historia egindakoan jaso gabe geratutako datuak aztertuko ditut: balorazio sozialaren eboluzioa, emakume bertsolariak, bertsoak neurtzeko erizpideak, jaialdiak... Tomoak globalizatzeko asmoa izango du nere lanak».

Auspoak 30 urte

Antonio Zabalak Auspoa liburu bilduma hasi zuela hogeitamar urte betetzen dira

Txirritak eta Pello Errotak emango diote lanik gehien Zabalari.

aurten. Tolosan zuen egoitza 1961ean «Sagardoaren grazia» atera zuenean Za-

«Auspoaren Sail Nagusia» bost tomorekin plazaratuko du Sendoa etxeak datorren

«Beti esan dugu bizkaieraren eremuan koplartza izan dela nagusi, baina topikoetan ibil gintezke» ●

AMURIZA

rauzko Itxaropena inprimategiarekin. Ordutik hona berrehun eta hamahiru liburu argitaratu ditu Zabalak, asko eta asko bertsolaritzari lotuak eta erreferentzia puntu bihurtu izan direnak.

abenduan, eta heldu den urtean gainerako bostak.

Txirrita, Pello Errota, Pedro Maria Otaño, Basarri eta Manuel Lasarte izango dira hasierakoak, eta ondorengoak Xenpelar, gerrate karlistako bertsoak (bi tomo-

tan), Romanzeroa eta Bertsolaritzaren Historia.

Ezin izan dugu Aita Zaballarekin mintzatu. «Gogor ari da lanean» diosku Berasategi bere editoreak. «Baserriz baserri jarraitzen du oraindik datu bilketan. Autoa hartzen du eta hara eta hona ibiliko da orain ere. Zenbat urte dagoeneko! Horretarako bakarrik jarrita dauka burua. Eta hala behar du, errespon-sabilitate handiko lanabait da hamar liburu hauek

■ Aurten 30 urte betetzen dira Antonio Zabalak Auspoa bilduma hasi zuela, eta tamaina handiko edizio berriaz ospatuko du ●

txukun kaleratzea: orraztu, bilatu, berritu, dokumentazio gehiago aurkitu... Egunak ordu gehiago eduki beharko lituzkeela esaten dit, hori da bere kezua nagusia. Nekatzen denean mendira joaten da lasaitzera, eta buelta berriro».

Hogeitamar urtetako ikerketak eta gero, tamaina handiko edizioan ikusiko ditu jasotako fruitu garrantzitsuenak. «Gizon zorrotza da eta indarrean dagoela somatzen dut. Baina minduta dagoela ere esaten dit batzutan». Minduta, zerekin? «Plagioekin, berak lan egin eta bestek nabidutena euren bezala hartzearekin».

Gorka Arrese

Jazz musikari eta irakasle honekin izan gara solasean

Patri Goialde: «Donostiako Jazzaldia ez da jazzaldia»

Euskaral Herrian urtero Gasteizen, Getxon, Baionan eta Donostian jazz jaialdiak izaten dira. Jaialdi hauetaz eta batipat Donostiako Jazzaldiaz hitz egin dugu musikari donostiar honekin. Bera, Kursaal Donostiako jazz talde ezagunean aritzen zen eta taldea desegin zela eta Patri Goialde Trio hirukotean dabil orain. Bestalde, Jazzle izeneko musika eskolan egiten du lan irakasle bezala eta bertako arduradun bat da.

ARGIA. *Taldean zeintzuk dira zuen proiektuak?*

PATRI GOIALDE.

Asmo handirik gabe aurrera jarraitzea. Taldea handitzea da orain pentsatzen ari garena. Hirukotearen esperientzia ona izan da baina gustatuko litzaidake piano-jole edo abeslari bat sartzea. Aurten hirukotean, Jose Ramon Elkoro baterian, Gonzalo Tejada kontrabaxuan eta ni kitarran gabilta. Datorren urtean Tejadak taldea utzi eta oraindik ez dakit kontrabaxuaz ala baxu elektrikoaz nor arduratuko den.

A. *Jazzlen egiten duzulan, noiz sortu zen musika eskola hau?*

P.G. Orain hiru urte, aur-

tengoa hirugarren ikasturtea izango da. Bertan, musika modernoa eta jazza erakusten dugu. Gaur egun, erakusten den musika bakarra klasikoa da eta orain arte, berbena, rock zein jazz munduko jendeak ez zuen ikasteko leku egokirik. Nahiz eta bertan ikastea nahiko garesti samarra izan ekimen pribatu guztiak bezala, ikasle asko izaten ditugu urtero, batz bestelau- rogeitamar. Inguruan eskolarik ez dagoenez kanpotik ere etortzen da jendea; bai Bilbo, Iruñea, Gasteiz eta Santanderretik.

Diru laguntza txikiak jasotzen ditugu zenbait arazori aurre egiteko eta instrumentuak erosteko, baina subentzio handi bat beharko

genuke. Jazz bestalde, piskanaka sartzen ari da kontserbatokietan, aurten adibidez Donostiako kontserbatokian izan gara ikastaro bat ematen. Interesgarria izango litzateke hildo horretatik jarraitzea.

A. *Zenbat jazzeskola dago Euskal Herrian?*

P.G. Nik dakidala gurea bakarrik. Musika klasikako

zenbait eskoletan badago jazz edo musika modernoa erakusten duen irakaslerik eta leku batzutan jazz ere erakusten da lagunen artean, baina eskola bezala dagoen bakarra Jazzle da.

A. *Zer iruditzen zaizuaurretengo Donostiako Jazzaldiko egitaraua?*

P.G. Donostiako Jazzaldiak norabidea galduta dauka batez ere jazz izenpean musika estilo asko lantzen direlako. Ez da aurten go kontua, Santi Ugarte dagoenetik da. Hala ere ez da izan Santi Ugarteren errua bakarrik, Udaletxeko Kultura saileko arduradunena ere izan da.

Donostiako Jazzaldia ez da jazzaldia, baditu jazz emanaldi batzuk baina gehienak jazz ez diren musika estilokoak dira. Gainera hemen asmoa jazzaldi handi bat egitea da eta jende asko erakarri, baina argi dago musika estilo honek ez duela hainbeste jende erakartzen. Asmoa jazzaldi bat egitea bada, benetako jaz-

■ «Donostiako Jazzaldiak norabidea galduta dauka musika estilo asko asko lantzen direlako.» ●

zaldi bat, jakina da ez dela hainbeste jende etorriko eta Belodromoa beraz, handi samar geratzen da. Anoeta-ko Belodromoa leku handiegia da, jazz emanaldiak beste toki batean egin behar dira.

Gaur egun ez dago leku handi bat betetzeko hainbeste publiko eta txikiago bat bilatu behar da.

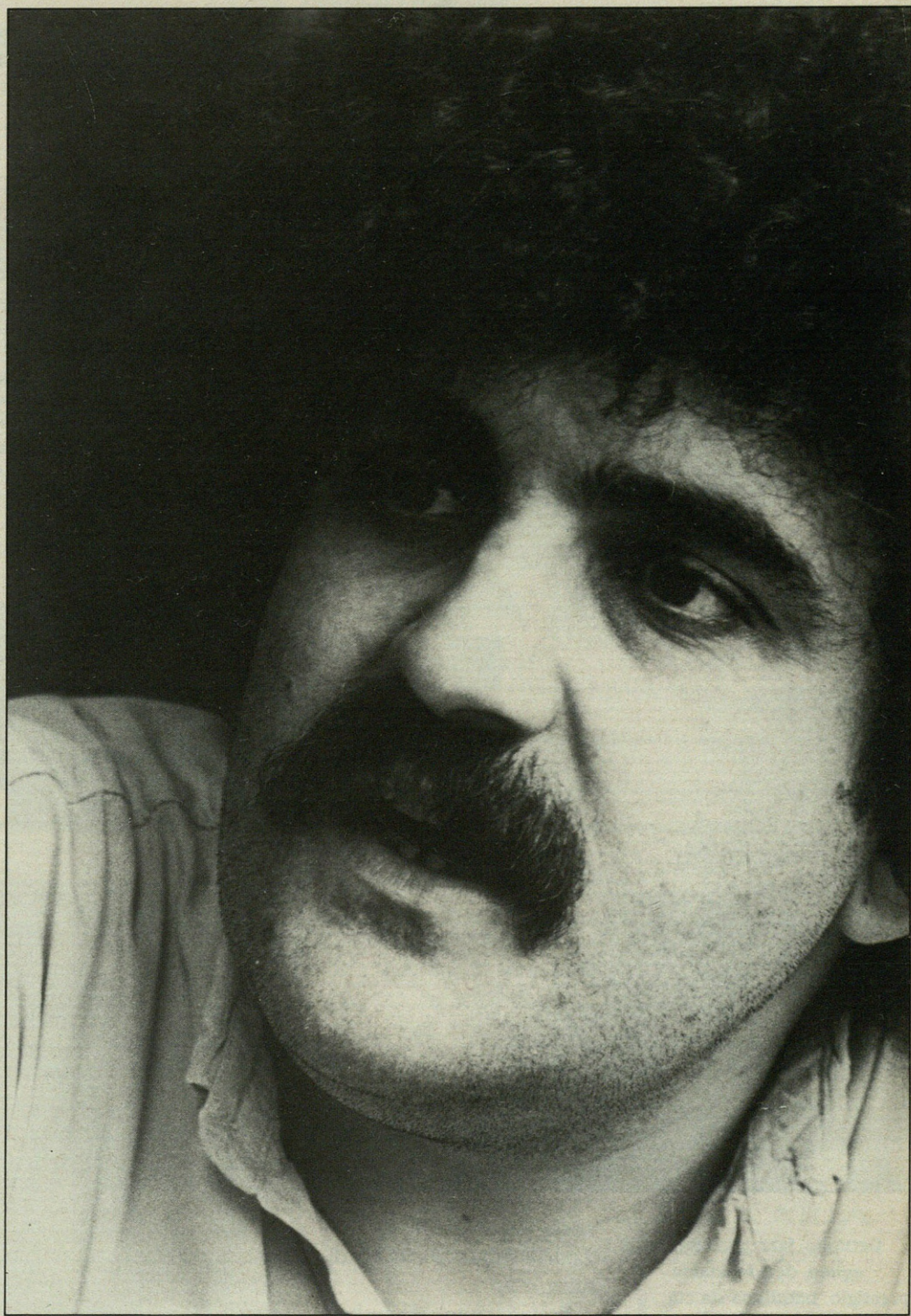
A. *Antolatzaileek esaten dute Jazzaldian jazz musika bakarrik egongo balitz jaialdietara oso jende gutxi joango litzatekeela eta horregatik jorratzen dutela beste zenbait estilo...*

P.G. Betiko kontua da. Ekitaldi kultural guztiak defizitarioak dira eta izango dira; hori badakigu eta Jazzaldian beti galduko da dirua. Zergak ez dira farolak jartzeko edo errepideak egiteko bakarrik. Zergen bidez lortzen den dirua kulturaren ere gastatu behar da.

Nik ez dakit zergatik planteatzen den beti gauza bera, jazz minoritarioa dela eta, jende gehiago etortzeko jazzaldia izenez beste musika estilo batzuk ere landu behar direla. Baina jazzaldia ezin bada antolatu ez da antolatzen eta ez da ezer gertatzen, musika jaialdi zabal bat egiten da eta kitto. Gero jazzaldi txiki bat antolatu daiteke neguan edo besterik ez bada zenbait jazz kontzertu. Nik ez nuke gaizki ikusiko Gipuzkoan edo Euskal Herrian hainbeste publiko ez dagoela ikusirik, Jazzaldia aurrera eramatea ezinezkoa denez beste zer-bait antolatzea.

Beraz, arazo ekonomikoa ez dut garbi ikusten. Jazz defizitarioa da, ikusi behar da merezi duen ala ez jazz jaialdia egitea.

A. *Donostiako Jazzaldia-
ren aurkezpenean Santi*

Ugarte antolatzaileak esan zuen Montreauxen, La Hayan eta Nizan izaten diren jaialdi nagusienak jazzaz ez den beste musika estiloe-tara ere ireki direla...

P.G. Hori egia da baina Montreauxen adibidez era guztietako kontzertuak egin dira betidanik. Jaialdia gainera ez da bost egunetan egiten, hogeigun izaten dira. Hogeigun horietatik

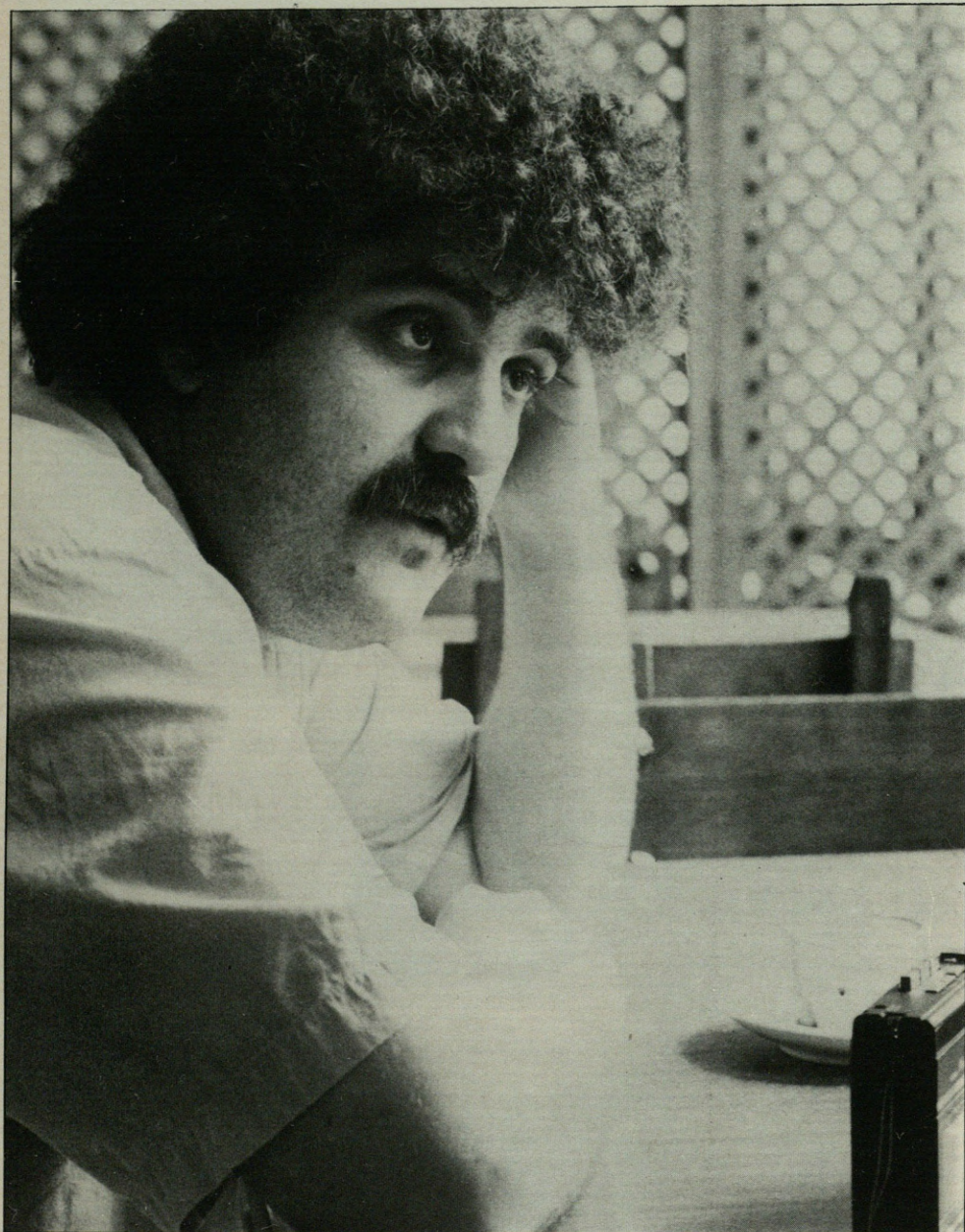
zenbait egunetan jazz musika erakusketa bat egiten da eta lau, bost, sei egunez izaten dira jazz emanaldiak. Jaialdia luzea izanik denetarik dago.

A. *Aurten Donostian kalean ez da kontzerturik izango...*

P.G. Ez. Gauez beti bezala zenbait tabernetan izango da emanaldirik eta uste dut

**Nahiz eta Donostian
aurten kalean
kontzerturik ez egon,
gauez zenbait tabernatan
izango da zuzeneko
emanaldirik.**

Getxoko jazz jaialdian egiten den lehiaketa prestigio handikoa da eta bertan estatu espainiarreko talde guztiak parte hartzen dute.

beste urteetan bezala Jazzaldiak subentzionatuko dituela.

Esaten dute erakusketa bat egongo dela baina iragan urteko disko erakusketa adibidez lotsagarria izan zen.

Bestalde belodromoaz gain, giro bakarra Altxerri, Etxekalte eta Be Bop tabernetako zuzeneko emanaldietan izango da.

A. Nola tratatzen da bertako jazzjaialdian?

P.G. Ez da tratatzen. Ez dago. Jean Mari Eckay izan-

go da parte hartuko duen musikari euskaldun bakarra. Eckay, Didier Lockwood biolinjolearekin etorriko da bere musikari taldearen barnean.

A. Euskal Herrian bestalde, Baiona, Getxo eta Gasteizen beste hiru jazzjaialdi ere izaten dira...

P.G. Getxokoa goruntz doa. Jazz jaialdi hau orain urte gutxi hasi zen, eta polita iruditzen zait han egiten dutena: European egiten den jazz isladatzea. Gainera estatubatuarrean egiten

den prestigio handien duen lehiaketa hor izaten da. Lehiaketan emanaldiak ordaindu egiten dituzte, normalean egiten ez dena. Aurtun berrogei taldeek parte hartu dute. Estatu espainiarrean dabilen talde guztiak joaten dira hara, bai amateurak, bai profesionalak.

Gasteizkoa ondo dago. Aurtun Oscar Peterson

«Ekintza kultural guztiak defizitarioak dira eta izango dira; Jazzaldian beti galduko da dirua.»

izango da berriz ere, azken urtetan laupabost aldiz izan da. Gehiegi errepikatzen dira musikari famatuak baina jaialdiak bere bidea jarraitzen du, Iñaki Añua zuzendariak jarritakoa eta beti zerbait berria eta erakargarria izaten dute.

Jazz hutsa ez diren kontzertuak ikusteko aukera ere badago, baina jazzarekin nolabaiteko lotura dutenak. Manhattan Transfer laukotea adibidez bertan izan da jotzen, talde honek saltsa, pop eta beste musika estiloak jorratzeaz gain jazz inguruko kantak ere jotzen ditu. Jendea erakartzeko jazz hutsa ez diren taldeak ekartzen dituzte baina euren musikak badu jazzarekin erlaziorik. Hau ez da Donovan eta Donostian izango diren beste batzuen kasua.

Baionako jazzaldia gutxi ezagutzen dut eta nere informazio iturriak oker ez badaude jaialdia nahiko irekia da eta blues nahiz rithm'n'blues estiloak ere lantzen dira bertan.

Joxi Goikoetxea

THINDUKI, S.A.

GAT 1.025

UDARA HONETAKO PREZIO KALITATE ALDETIK.... HOBERENA!!

Francisco Gascue, 1
Telf. 52 45 12
20.100 ERRETERIA
General Etxagüe, 14
Telf. 42 38 34
20.003 DONOSTIA

Urdaneta, 11 bajo
Telf. 88 72 00
ORDIZIA
Legazpi, 8 bajo
Telf. 72 37 76
ZUMARRAGA

Autobusa + Hegazkina:

ITALIA OSOA: (9 egun) Irteera: uztailak 22, 30
(Donostia/Nimes/Pisa/Florentzia/Siena/Erroma/Asis/Venezia/Bilbo) ..... 56.900 pezeta.

HERBEHEREAK eta RHIN IBAIA: (9 egun)
Irteera: uztailak 28 Abuztuak 17
(Donostia/Poitiers/Tours/Loirako gazteluak/Paris/Brussela/Rhin ibaitik kruzeroa/Kolonia/Amsterdam/Bilbo) ..... 59.900 pezeta

SUITZA, OHIAN BELTZA; RHIN eta AMSTERDAM: (9 egun)
Irteera: uztailak 28 eta Abuztuak 17
(Donostia/Nimes/Geneba/Berna/Friburg/Strasburg/Baden Baden/Heidelberg/Rhin ibaitik kruzeroa/Amsterdam/Bilbo) ..... 51.400 pezeta

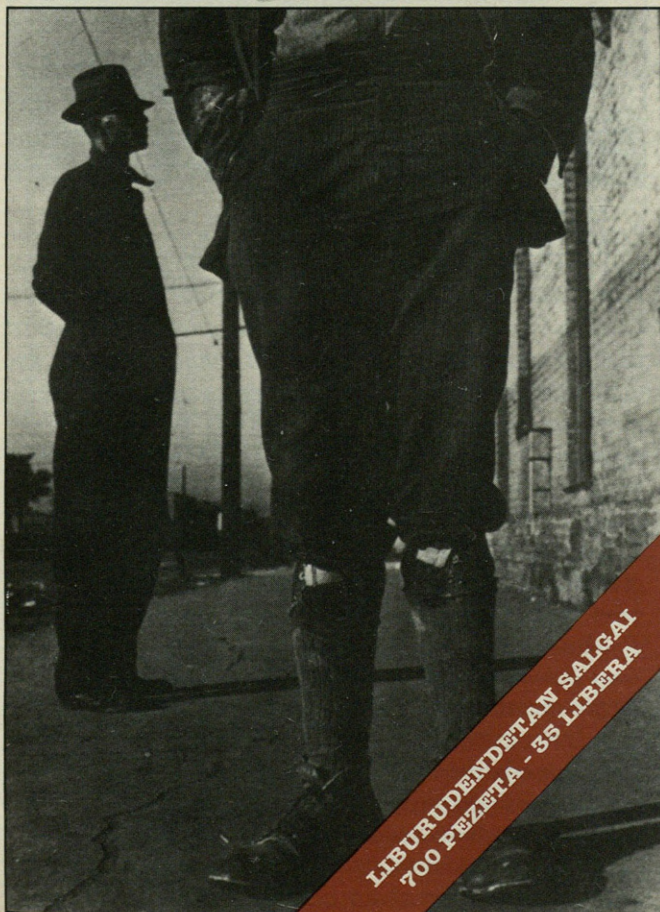
ESKANDINAVIA eta NORUEGIAKO FIORDOAK: (15 egun)
Irteera: uztailak 2, 9, 16 eta 23 Gasteiztik
(Donostia/Paris/Akisgran/Hannover/Hamburg/Kopenhage/Norrkoping/Stockholm/Karlstad/Oslo/Gerlo/Bergen/Aurland/Goteborg/Arhus/Fleusburg/Amsterdam/Bilbo) ..... 145.900 pezeta

VIENA, BUDAPEST, PRAGA, VENEZIA: (13 egun)
Irteera: uztailak 18 eta 30
(Donostia/Nimes/Geneba/Zurich/Rhineko urjauziak/Munich/Praga/Viena/Budapest/Graz/Klagenfurt/Venezia/Bilbo) ..... 137.800 pezeta

AUSTRIA, BUDAPEST; PRAGA: (11 egun)
Irteera Abuztuak 20 eta Irailak 6
(Donostia/Nimes/Geneba/Zurich/Innsbruck/Salzburg/Viena/Budapest/Brno/Praga/Bilbo) ..... 86.900 pezeta

Hegazkina

AMSTERDAM, HAMBURG, KOPENHAGE, BERLIN, PRAGA: (14 egun)
Irteera: Abuztuak 17
(Bilbo/Amsterdam/Hannover/Hamburg/Kopenhage/Rostock/Berlin/Dresden/Praga/Bilbo) ..... 137.800 pezeta

Susa

AMERIKA

LITERATUR ALDIZKARIA
27. ZENBAKIA

&

POEMAS NAUFRAGOS

Galegoz heldutako poemak
JOSEBA SARRIONAINDIK euskaratuak

SUSA ARGITARALDIA ☎ (943) 37 15 45

Bere nobeletako giroa isladatzen duten irudiak

Juan Rulforen argazkiak Arlesen

Idazten zuen heinean ateratzen zituen Juan Rulfok argazkiak, eta idazteari utzi zionean kamera ere baztertu egin zuen. Nobeletako giro berbera isladatzen dute mexikarraren irudiek, errealitate beraren bi ikuspegi, agian zinean aritu ezinak eragindako ikuspegi bikoitza.

BEHIN bakarrik erakutsi dira jendaurrean argazki hauek, Mexikon 1980an, omenaldi baten barruan, gehienak 1945 eta 1956 bitartean eginak izan arren. Idazleak ez zien balio artistikorik onartzen, istoriorik

gabeko ipuinak, eta etxean gordetzen zituen zapata kutxatan. Guztira sei mila klitxe, Mexikoko lurraren, bortxaren, heriotzaren aurpegi aldakorak harrapatzeko.

Argazkiei begira Pedro

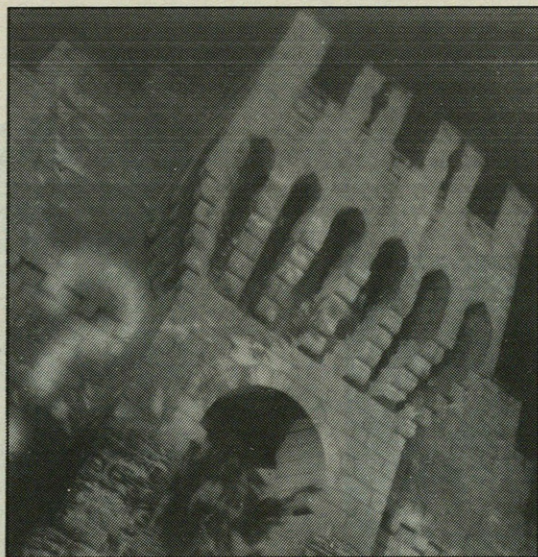

Paramo liburutako pertsonaia edozein momentutan ager daitekela ematen du, guztiz bat bait dator liburutako eta argazkietako mundua, Rulforen beraren ingurunea. «Nire jaioterrian azaltzen zuen bortitza izan zen konkista espainarra. Konkistatzaileek bemen ez zuten ezer bizerik utzi. Bertoko populazioa ezabatu eta beraiek finaktu ziren. Eskualde osoa kolonizatu zuten nekazari espanarrek. Baina populazio indioa birrindu izanak marka berezia utzi die, krioloen jarrera, maila batetan kontserbatzailea den jarrera: eskuratutako interesak kontserbatu

nabia, beraientzat ukaezinak bait dira eskubideok... Egoskorrak, beren ondasunentzako meatxugarri izan daitekeen ororen kontra azaltzen dira.»

Horixe da Rulfok isladatzen duen Mexiko, berak bizi eta ezagututakoa, baina Arlesek eskeintza zabalagoa egiten du Argazki Topaketako XXII. edizioaren barruan, aipatu erakusketaz gain Graciela Iturbide mexikarraren lanak, Sara Facio argentinarren irudiak, Sebastiao Salgado brasildarrenak, Martin Chambi peruarrenak eta beste hainbestenak ikus baitaitezke abuztuaren 15a bitartean.

Udako antzerki jaialdiak norentzat mesedegarri?

Uda antzerkirako sasoi ona nonbait eta eguraldi onarekin batera loratzen dira nonahi antzerki jaialdiak, era guztietakoak, eta agian ezagunena Avignoneko Naziarteko Antzerki Jaialdia, uztaila osoan zehar burutzen dena. Aurtengoa 45. edizioa da eta horren inguruan hainbat kezka eta gogoeta plazaratu dira gero eta handiagoak diren muntaia hauek benetan antzerkiaren mesederako ote diren zalantzatan jarritz. Azkenerako turismo eta merkataritza interesek eskenak irentsiko ote dituzten beldur.

Hausdura Sobiet Batasuneko Idazle Elkartearen baitan

Iraganpen ofiziala uztailaren 5ean egin zuten Eugeni Eutuxenkok eta beste zenbait idazlek sobietarrek: Idazleen Batasun ofizialetik aparte, Idazle Independienteen Batasuna sortua zen, ordurarteko errepresio intelektualaren kontra. Elkarte sortu berria ez da kritika eta salaketatan gelditzen eta elkarte ofizialak dituen hainbat abantailatz baliatu ahal izatea eskatzen du (ibilgailuak, idazle eskubideak, etxeak...). Oraingoz Literaturnaia Gazeta aldizkari famatua, gutxienik, bereizitutakoen alde agertu da.

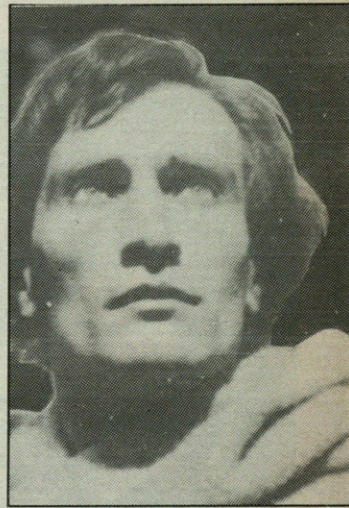
Antonin Artaud-en idazlan guztien argitalpena blokeaturik

ESKUBIDE eta hereditentzia arazoak direla eta, blokeaturik dago otsailaz geroztik Antonin Artaud zenaren lanen argitalpena. Orain arte hogeitabost liburuki argitaratu dira, ez arazorik gabe, baina presaturik dauden hurrengo hiruren etorkizuna epaitegien esku dago.

Lege prozedura horien atzean idazlearen familia eta lagunen (Gallimard argitaletxea barne) arteko enfrontamentua dago. Bizirik zegoela «Nere lagunek ditudan etsaiak ezagutzea nahi dut» esan omen zion Paule Thévenin-i familia aurkezterakoan, eta Artaud-en eritziak errespetatu nahian lagunek eskuizkribu guztiak gorde zituzten familiari heriotzaren berri eman baino lehen.

Antonin Artaudek bederatzi urte pasa zituen psikiatriko batetan eta familiak handik ateratzeko saioak egin zituztela adierazi arren, lagunek eraman zuten Ivry-ra, zaindurik baino aske pasa zitzen azken egunak. Orduntxe ezagutu zuen idazle frantziarrak Paule Thévenin, bere idazlan guztien bilduman lan gehien egin duen pertsona. Lan isila egin ere, familiaren betoa zela eta, bere izena aipatu gabe argitaratu bait dira orain arteko liburuki guztiak, horrela gutxienik kaleratu egin bait zitezkeen.

Aspaldiko arazo hau areagotu egin da familiaren

eskubideak A. Artaud-en neba-arrebengandik ilobengana pasatzerakoan. Aurreko urtetan Gallimard argitaletxeak hogeitabost liburuki kaleratzeko baimena lortu zuen, traba ugari gainditu ondoren, baina Serge Malausséna iloba oinorde-tza hartu zuenetik ezinezkoa izan da testu gehiagorako baimena eskuratzea. Eta idazlan guztien gaiak epaileen esku dagoen bitartean Gallimard argitaletxeak «Conference du Vieux-Colombier» hitzaldi historiko ia osoa argitaratu du «L'Infinité» aldizkarian. Idazlearen ilobak aldizkariaren bahiketa eskatu zuen baina legea aldizkariaren alde agertu zen.

Honela mintzo zen Artaud hitzaldi hartan «Beraz gizarteari esan behar diot puta bat baino ez dela, arma zikinez hornitutako puta...»

J.M. Heritz

T E I L A K

■ «ELE» ALDIZKARIAREN ZORTZIGARREN ALEA KALERATU DU AEK-K

ALFABETATZEA gai nagusia duen ale honetan Ipar zein Hego Euskal Herriko idazle eta euskaltzale adituek parte hartu dute. Hauen artean Piarres Xarriton Euskaltzaina, Fito Rodriguez Bornaetxea Euskal Herriko Unibertsitateko irakaslea, Arantxa Ugartetxea pedagogo, Jose Luis Lizundia Euskaltzaina eta Erramun Baxok izan dira.

■ NAFARROA OINEZ 1991-KO ZINTA KALEAN DAGO

ATARRABIAN eta bere inguruetan urriaren 20an ospatuko den Nafarroa Oinez antolatu behar duela eta, zinta bat kaleratu du Paz de Ziganda Ikastolak. Kantaren letra Pello Zubiriak sortu du eta musika Juan Mari Beltrane. Erramun Martirikorena, Negu Gorriak eta Tapia eta Leturia izan dira kantariak eta Mikel Laboa, Piter eta Xabier, Galarza, Mari Abrego, Iñaki

Ibañez, Arantza Arbeloa, eta Paz de Ziganda ikastolako ikasleek egin dituzte koruak. Uharteko Zanpatzarren partaidetza ere izan dute eta arrerago, kanta honekin bideo bat egingo da.

■ EUSKAL HERRIKO EHUN ARGAZKILARIEN LANAK GASTEIZEN IKUSGAI

GASTEIZEN, hilaren 29tik abuztuaren 2ra arte egingo den Argazki Artearen Nazioarteko Federazioaren XXI Biltzarraren barne, iragan astean hasi zen «Euskal Argazkilariak 150 urte geroago» erakusketa. Bertan Euskal Herriko ehun bat argazkilari amateur eta profesionalen lanak erakusten dira. Euskal argazkilarien erakusketaz gain, beste hiru izango dira: «Argazki biziduna», Juan Antonio Latorreren eskutik; eta Espainian inoiz azaldu ez diren «FIAP-Kodak-Award» nahiz berrehun bat argazkirekin osatutako 32 herrialdeko «Monochrome Print XXI. Bi urterokoa» erakusketa.

«ETB-1en eredu espainola eta ETB-2ren eredu euskalduna egin nahi dugu. Hots, euskarazko telebista herritarrago bat eta maila bandiagoko espainolezko bat».

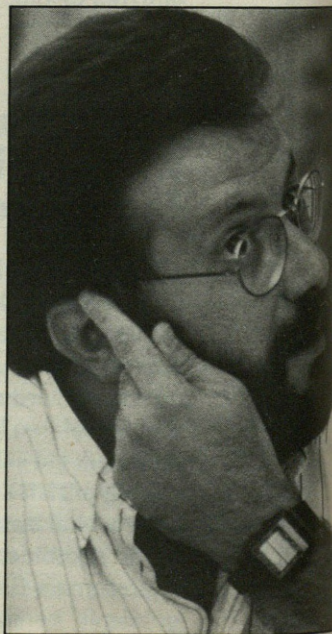
L.A. Aranberri 'Amatiño'.
Deia, 1991-VII-11.

«Zer aukera du gaur egun UPVko irakasle euskaldun batek bizkuntz alorreko ez den espezialitate batean bere teoriak, ikasketak eta abar azaltzeko edo beste batenak euskaraz jasotzeko? Euskaldunoi urtez urte ziria sartzen zaigu».

Andoni Sarriegi.
Euskaldunon Egunkaria,
1991-VII-12.

«Euskal dantza herritarrek salsa bezain gustora dantza daitezkeela erakutsi nahi dugu 'Hi ere dantzari' diskoarekin».

Natxo de Felipe.
Deia, 1991-VII-12.

TXUTXU - MUTXUKA

«UZEI»K ETA «SENDOA»K EGOITZA ALDATU DUTE

DONOSTIAKO Amara auzoko egoitza utzi eta Oiartzunera egingo du mudantza Sendoa argitaletxeak; hilaren azken aldera zabalduko ditu ate berriak. Gauza bera egin du UZEIk ere, Alde Zaharreko bulegoak Aldapetara eramango bait ditu. Eta badirudi beste egoitzarik ere inauguratuko dela aurten bertan: «Bilintx» bi liburudendak txiki samar geratu dira itxuraz, eta biak bat eginda erraldoi bat zabaltzeko asmotan dabilta Alde Zaharrean bertan.

*«Erakundeekin
elkarlanerako prest gaude.
Eusko Jaurlaritzari postu bat
eskaini dio Administrazio
Kontseiluan Egunkaria
S.A. ren Akziodunen Batzar
Nagusiak. Elkar bizketarako
bidea zabaltu nahirik
gabiltza».*

Joxemiel Zumalabe.
Euskaldunon Egunkaria,
1991-VII-12.

*«Ez dut esan Euskaldunon
Egunkariarekin bilduko ez
naizenik. (...) Argi dago
Eusko Jaurlaritzak ez duela
periodiko borretan sinesten.
Zergatik suposatu behar da
gizartean dagoen
guztia errentzako egon behar
duela dirulaguntzarik?».*

Joseba Arregi.
Prentsaurrekoa Donostian,
1991-VII-10.

*«Azkeneko urteotan Eusko
Jaurlaritza kultur
aurrekontuekin jokatzeko ari
den zentralizazio
prozesuaren aurka nago».*

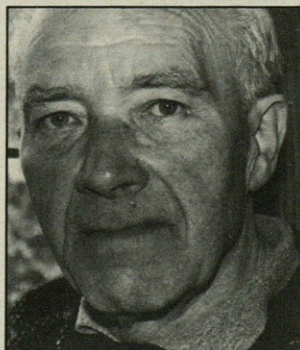
Jose Maria Gorordo.
El Correo Español,
1991-VII-11.

NOR - NORI - NORK

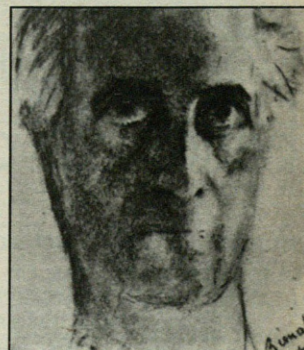
ITXARO BORDA

bere zortzigarren liburuari
(poesiazko laugarrena)
azken orraztuak egiten ari
da Maulen. «Bestaldean»
izango du izenburua, orain
artekoetatik mardulena,
Parisen bizi zelarik idatzia.
Susa argitaldaria
kaleratuko du irailean Tere
Irastortzaren aurkezpen
testu batez ●

JAIME KEREXETARI

omenaldia egin diote
Derion, Labayru Ikastegiak
antolatutako Udako Euskal
Ikastaroetan, Lino Akesolo,
Karmelo Etxenagusia eta
Igone Etxebarriaren
hitzaldiekin. Kerexeta izan
da Biblia euskara hutsera
itzuli duen bigarrena (1976),
Duvoisin-ek lehena egin
ondoren ●

BIENABE ARTIAK

margotutako kuadroen
antologiaren erakusketa
zabaltu da Irunen.
Etxalarren 1987an hildako
Bienaberen gorazarre
omenaldia izan nahi dute
antologiak eta argitaratu
duten ia 400 orrialdeko
liburuak. Erakusketa
Zarautz eta Donostiara ere
emango dute ●

Kirola

Skatea, kirola eta ikuskizuna

SKATERRAK nonahi ditugu edozein herritako bazterretan. Skate-pistak ere ugaltzen ari dira eta udako giroarekin batera skateak zaletu asko biltzen ditu.

Gazteek egindako eskaeren aurrean, udalek, beste erremediorik ez eta pistak eraiki behar izan dituzte, jendartean eta errepi-deetan ibiltzeak suposatzen duen arriskuaz jabetuta.

Gaur egun, skatea prakti-

Skatean aritzea ez da bost zentimoko kontua.

katzea ez da hain zaila: gazteek tresna bana dute, kas-kua, belaunetakoak, oinetako aproposak, gurpil eta ohol bereziak eta, garran-tzitsuena, pista ugari.

Baina telebistan ikusita-koak eta herriz herri egiten

diren mostrak direla eta, ez dirudi kirola zaila, baina gauzatxo batzu egiten has-terako ederki gorrituta dute ipurdia zaletuek.

Alde batetik, derrigorrez-koa da forman egotea, en-trenatzea, indar handia

behar da onenetakoa izate-ko; bestalde, praktikatu egin behar da. Horretaz gain, beharrezkoa da gor-putz osoak oreka gordetzen jakitea, teknika handia iza-tea eta kontzentrazioa lor-tzea.

● Hilaren 21ean Getaria-Zarautz arteko **igeriketa travesia** ikusgarria izango da 2.800 metrotako luzeran. Bertan Euskadi mailako zein kanpoko maila oneko igerilari asko izango dira eta baita 14 urtetik behera-koentzat 600 metrotako aparteko lasterketa ere izango da.

Bidaiak

Copenhagen, Andersen bertan da oraindik

MERKATARI portua esan nahi omen duen Co-penhague hitzak hiri zora-garria izkutatzen du atzean: bisitariaren zain besoak za-balik dagoen hiria. Hango lekuri ospetsuenetako bat 'Radhuspladsen' plaza da. Bertan Hans Christian An-dersen ipuin idazle ahazte-zinaren monumentua aurki-tuko dugu: hantxe zutik, jende artean begira; orain-dik amaitu gabeko azken ipuina prestatzen dirudi.

'Radhuspladsen' delakoa Copenhageneko zilborra da,

bera da hiriko edozein baz-terrerantz abiatzeko abia-puntua. Hala ere hamaika dira ezagutu beharreko toki eta giro ezberdinak.

Copenhagueko biztan-leak gero eta gutxiagotan ikus daitekeen artegintzan maisu dira. Haiek ondo bizi dira, eta gainontzekoei ere beste hainbeste egiten uzten diete. Arrazoi honegatik bertaratutako bisitaria beti ongi etorria izaten da.

Ongi bizitzeko, noski, jatea eta edatea ederki egin beharreko gauzak dira, eta

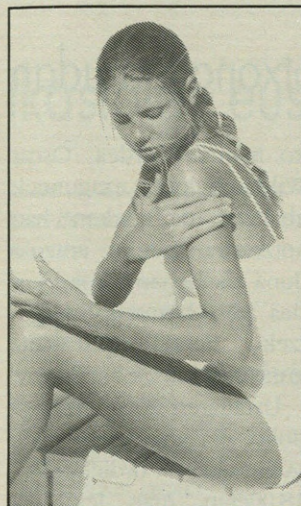
Copenhagen hitzak 'merkatarien portua' esan nahi ei du.

horretan behintzat, gure parekoak dira inguru haie-takoak. Bertan diotenez haiek omen dira bokadiloa, asmatu zutenak, eta baita —horretan ez dira oso urrun ibiliko— hiriko bi garagar-dotegi handienetan aterata-ko diru irabaziak ekintza kulturaletan gastatzen di-tuzten bakarretakoak.

Trafiko kontuan ere beste hainbeste esan daiteke. Hango kaleetako bakea benetan zoragarria da, eta jende gehientsuena bizi-kletaz ikus daiteke alde ba-tetik bestera. Eguneke zen-bait ordutan bizikletaren txirrina da gehien entzuten den soinua, kotxeen zara-taren gainetik nagusi.

O sasuna

Eguzkia, lagun baina etsai

EGUZKITAN egoteak alderdi on adina txar ditu. Beharrezko neurriak hartuta eta gehiegikeriarik egin gabe ordea, oso gauza sana da gorputzarentzat. Eguzkiak gorputza berotu egiten du eta bere funtzio kalorikoa azkartu, ondorioz guretzat kaltegarri den izerdia botatzen dugu. Bestalde hormona jariora ere bizkortu egiten da, fisiko zein psikikoki ondo egoten laguntzen duen faktorea haxe. Bitaminei dagokionez gehienbat ematen diguna D izeneko da, honek gure defentsen indartzean eragin handia du.

Eguzkitan egoteko unerik egokienak goizeko hamaiak bitartekoak eta arratsaldeko lauetatik aurrerakoak dira. Beti ere, noski, norberaren azalaren arabera babeslea emanda.

G astronomia

JUAN MARI ARZAKEN ELTZA

Rikardo Ugarterentzat

Zuri menu bat egiteko esan didate, teorikoa. Horrek poza handia eman dit, bai eskaldun bai pertsona eta baita artista bezala ere asko mires-ten zaitudalako.

Lehen platera, heguluze entsalada handi eta on bat kolore askotako berdura ugariz. Bururatu zaidan azken platera haxe dela esan daiteke, nere ustez zaporen

armonia eta osotasuna duena. Zure eskulturak dakarzit gogora (barkamena eskatuta eta errespetu handiz).

Bigarrenako Kontxan amu txikiz harrapatutako txipiroiak bere tintan. Plater hau tradizio handikoa da eta oso gozoa. Piska bat lagunduko dizun esperantzaz eta ideia faltan zarenean gogoan izango duzulakoan.

Hirugarrenez ursapal errea bere saltsan patata spaghetiz lagunduta. Plater hau pisu handikoa da eta baita zaporeduna ere, zure eskulturak bezala. 'Aingura' zoragarria da, jakin badakit gainera, 34 toneladako pisua izango duela eta indar handiz geratuko dela Pasaiaiko kaian.

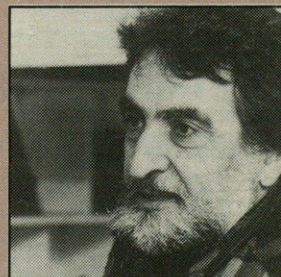
Postrerako gazta fresko izozkina patarraz lagundu-

rik, ez dezazun liseriketa astuna izan.

Jan ondorenean oso be-tearen sentsazioa duena ez dela gero ezertaz konturatzten esan ohi dut nik beti, zaporeak ahaztu egiten zaizkiola eta ezin izaten duela pentsatu ere egin. Tira ba, Rikardo, menu hau egunen batean egingo dizudala espero dut.

JUAN MARI ARZAK

RIKARDO UGARTE

Z ientzia

Maien hondakinak

Euri azidoa Maia zibilizazioaren hondarrak hondatzen ari da abiada handiz. Mexikoko Golkoan dauden petrolio-hobietan jatorria duten poluitzaileak Yukatan penintsulako artelan ikusgarri hauts bihurtzen ari dira.

Tenpluak, jauregiak eta beste monumentuak K.a. 250 eta K.o. 900 urteen artean eraiki ziren; Maien zibilizazioa gailurrean

zegoenean alegia. Garai hartan, Maiek orain Mexikoren hegoaldea, Honduras, El Salvador eta Guatemala diren lurraldeak beraienak zituzten.

Mexikoko gobernuaren kontrolpean dauden Koatzakoalkos eta Ciudad del Carmen izeneko petrolio-eremuetan dute iturburua harri zahar hauei erasotzen dioten sufre —eta nitrogeno— oxidoeak.

ELHUYAR

Zinema

Antzerkia

Jatorrizko izena: Le mari de la coiffeuse. **Zuzendaria eta gidoia:** Patrice Leconte. **Antzezleak:** Jean Rochefort, Anna Galiena. **Argazkia:** Eduardo Serra. **Osaketa:** Joelle Hache. **Musika:** Michael Nyman. Frantzia 1990.

Bularrarteko usaina

FILME frantsesa. Giro Berezia. Dena ileapaindegi batean gertatzen da. Oroitzapenak. Sentsualitatea. Musika arabea. Bikote baten bizimodua. Emakumea ileapaintzalea. Jean Rochefort senarra.

Txikitatik bazekien zer nahi zuen haurrak. Ileapaintzaile baten senarra izan nahi zuen. Aitarengandik belarrondoko bat jaso zuen behin horrela aitortzeagatik: 'Nik ileapaintzale baten senarra izan nahi dut' aitortu ere.

Patrice Leconte zuzendariak fin ehotu du. Estilo ariketa bat burutu du. Iradokizunez baliatu da. Haur batengan ileapaindegiko emakumeak sorrarazten dizkion sentsualitate usainak. Hauraren begiak ihes egiten zion. Nora eta emakumearen bularartera. Bularrartetik zerion usainak leloturik uzten zuen haurra. Usain horren bila. Usain horrek finkatuko zion bizitzaren norabidea.

Emazte izango denak osterat bikote mailan argi dauka eduki ere desioa ez dela goxotasunarekin nahasi behar. Desioak alde egin baino lehen emazteak beronek egingo du alde, hanka, buruaz beste. Hunkigarria.

Ez gaude ohituta honelako filmeak dastatzen. Espazio eta kodigo berezietan barna. Geure buruak eramaten uzten baditugu pena merezi du.

ERMIÑE M. BELAUSTEGIGOITIA

Bihar taldearen txotxongiloa udan

URTE osoan ikastola nahiz ikastetxeetan aritu eta gero, herriko jaiek biltzen dituzte **Bihar** taldearen muntaiak. Aldaketa nabariena eskolan egin zitezkeen mahai inguru eta ikasle nahiz irakasleekiko harremanak galtzea izango da, esan digutenez.

Lan bakoitzean beraiek asmatu eta prestatutako bost bat panpina erabiltzen dute.

«Adarbakar urdina», panpina handiak erabiliz burutua, mitologia unibertsalean oinarritzen da. «Fantasia puzzlea» osatzen duten hiru ipuinek euskal mitologia dute iturri, eta «Bizi alai» izenekoak, bere aldetik, osasuna du gai nagusia. Orain arte testuak —eta panpinak berak ere bai— beraienak ziren.

Urte amaierarako kalean izango duten «Canterville-

ko mamua», ordea, Oscar Wilderen ipuin ezagunetik abiatzen da. Azken hau antzeztua izateko antzoki iluna da beharrezkoa, jendea giro horretan murgiltzeko. Beraz, ume nahiz gurasoentzat.

Uztailaren 25ean Elizondoko plazan izango dira, «Adarbakar urdina» rekin, 18.00etan; 26an, leku eta ordu beretsuetan, «Fantasia puzzlea» antzezgai. Hilaren 27an Bizkaiko Gorlizen arituko dira, 19.00etan, «Adarbakar urdina» rekin berriro ere.

● Muskildin, hilaren 21ean, «Harizpe marexala» izeneko pastoralaren bigarren eta azken ikustaldia burutuko dute herriko jokolariek.

● Uztailaren 23an **Goloka** antzerki-taldeak «Arabiar kalejira» lana antzeztuko du, Bizkaiko Gorliz herriko udaletxe plazan, arratsaldeko 17.30etan. Hilaren 26an, lan beraren antzezpena Nafarroako Biana herrian izango dute, 19.00etatik aurrera.

● Hondarribian, hilaren 24ean, **Maskarada** taldearen «Marxkarada» muntaian parte hartzeko aukera izango da, Santiago kalean, 22.30etan.

● **Markeliñe** taldea Donostiako Loiola auzoan arituko da hilaren 26an, «Argamedon» lanaz, 22.30etan.

● Azpeitian, hilaren 27an, **Antxieta** taldeak «Komedi zaharrak» burutuko du, Inazio Tolosaren zuzendaritzapean, 20.30etan hasita.

Bertsoak

Ikastola: euskararen etxea

Jende euskalduna bildurikan
isuri da izerdia
Ikastolak sor abal zitezen
martxan zen jarri gurdia
Trabak alde guztietatikan
zauriturikan idia
urte askotan kosta da finkatzen
eser dadin ipurdia

Aspalditik erdarak erasoz
sartu ziguten eztena
Oztopo bauen aurrean inoiz
ez dela izan etena
Irabazteko itxaropenez
ibili gerala esna
Ikastolak zuzen joateko
euskara da beti tresna

Ikastola historian zehar
da garrantzizko adarra
Geure kulturari eman dio
derrigorrezko indarra
Gurasoak goratu dutela
utzi az bere ondarra
Herria euskalduntzeko dago
baurra berrien beharra

Euskararen babes izan zadin
ikastola zela bibur
Bizirik irauteko batzuek
piztu zuten sarri egur
Ikastolak kixkali daitezen
batzuen asmoa zibur
Botariko izerdia ezin
daiteke inola isur

Historian zehar ikastolak
izan laguntza murrizta
oztopo guztien gainetik
luzea dula bizitza
Batzuek eskola publikoan
biburtzekotan dabiltza
Ikastola salbatzeko dugu
euskaldun garenok gitza

Ikastolak euskararekin du
paregabeko lotura
Egoera honek iraun dezan
denok dugula ardura
Gure hizkuntzaz mintzatzea
da aspaldiko ohitura
Euskal etxea bibur dezagun
suspertutzeko kultura

Ikastola eta kaleetan
egoera desberdina
Erdara herritarrentzat dela
eraso oso zikina
Hizkuntz honek nagusitasuna
aspalditikan egina
Euskaraz elkarbizitzea da
beharrez ahalegina

Ikastolatik atera ondoren
erdaraz mintza gebiena
Honek kalean entzuteak bai
ematen dudala pena
Euskara mingainean ematen
eduki behar kemena
Euskara desagertuko balitz
galdu genuke izena

TOLARETXE

● Hilaren 27an Itziarren, Debatik aparte herri izan nahi duen auzo honetan egiten ari diren ekintzen barruan, bertso saioa izango da polikiroldegian. Bertan **Lizarreta, Imanol Lazkano, Jon Lopategi, Mikel Mendizabal, Millan Telleria** eta **Sebastian Lizaso** arituko dira. Gaijartzen laxaro Azkune. Jaialdia gaueko 22.00etan hasiko da.

● Hilaren 21ean Antzuolan, eguerdiz eta arratsalde, **Jose Lizaso** eta **Imanol Lazkano** izango dira.

● Ekainaren 21ean, Astesuko Santamariña auzoan, **Sebastian Lizaso** eta **Iñaki Murua** egun osoz arituko dira kantari.

● Hilaren 23an Zornotzan, gaueko 22.30etan hasita, **Andoni Egaña, Angel Mari Peñagarikano, Unai Iturriga** eta **Igor Elortza** bertsolari lauokotea.

● Ekainaren 25an, Izpazterren, **Andoni Egaña, Mañukorta** eta **Jon Sarasua** izango dira. Saioa

plazan izango da eta gaueko 22.30etan hasiko da.

● Hilaren 25erako ere, Sorraluzen, bertso saioa iragarri dute. Bertan **Angel Larrañaga** eta **Sebastian Lizaso** bikotea arituko da. Saioa eguerdikoko 12.00etan hasiko da.

● Hilaren 25ean, Morgan, saioa izango da herriko plazan. Gaueko 21.30etan hasita, **Sebastian Lizaso, Jon Lopategi, Andoni Egaña** eta **Jon Enbeita** dira bertan arituko direnak.

● Ekainaren 26an, Astigarragan, **Angel Larrañaga** eta **Sebastian Lizaso** egun osoz arituko dira.

ZINKUNEGI
O P T I K A

HERNANI, 4

Telf. 42 06 24

20004 DONOSTIA

Artea

Juaristi,
Carrillo, Montes
Iturriotz,
Arrekubieta,
Erentxun,
Aierdi, Egiluz...
Pintura erakusketa.
Goyaz Galeria,
Donostia.
Lanegunetan
10.00etatik
13.00etara eta
16.00etatik
21.30etara.
Jaiegunetan itxia.

Paisaiaren ohizko arrastoetatik

EZ dago paisaiazaletasunean asetzerik. Halaxe ematen digute jakitera erakusketa honetako margolariek, denak formazio handikoak. Aierdirenak lan akademikoak dira gehienbat, perfil garbia eta zehatza daukatenak. Arrekubietarenak inpresionistak, kolore kontraste oso pertsonala dute eta formen taiuketa hain zehatza ez delarik hainbatetan sortzen den giroa galbidean gelditzen zaigu. Erentxunek paisaiekin batera loreak jarri dizkigu ikusgai 'euskal eskola'tzat har daitekeenaren estiloaren barruan. Gris antza tonalidadean ohizkoa bilakatzen zaigu.

Juan Carrillo (Pariseko urrezko domina) dugu denetan ospe handiena daukana eta horren froga dira bertan biltzen diren lanen pertsonalitate aparta. Nazioarte mailako maisua. Eta gure artean prestigiorik handienetarikoa duen Montes Iturriotzen kalitatea ere agerian da. Margolari hauek ez dute duda izpirik. Paisaia da sentimendua gorderik eta bere baitan pinturaren ahalegina. Ahalegin oparoa.

PATXI SARRIEGI

● Hil honetan hainbat artistaren erakusketa da Gasteizko Ceramon. Besteak beste **La Fuente, Cega, Amoros, Txillida** eta **Perez Aranda** ren lanak dira.

● Bilboko Aritza Galerian bertako margolarien erakusketa izango da hil bukaera arte. Astelehenetan ezik egunero izango duzue joaterik.

Dantza

Eguzkiaren beroarekin batera, hainbat jaialdi bazterretan

DANTZA gustoko dutenentzat urteko garairik emankorrena udara partekoa izaten da. Izan ere bolada honetan ugariak ditugu Euskal Herriko hainbat lekutan ospatzen diren nazioarteko dantza eta folklore jaialdiak.

Hilaren 21 eta 22an **«Arrigorriagako Nazioarteko IV. Folklore Jaialdia»** ospatuko da. Ikuski-

zunak polikiroldegian izango dira, bi egunetakoak ere arratsaldeko 19.30etan. 21ean Tibet, Txile eta Txekoslovakia taldeak arituko dira eta hauekin batera Euskadi Dantza Taldea. 22an, berriz, Euskadi taldearenak izango dira ikusi ahal izango diren dantza bakarrak.

Ekainaren 23 eta 24an ere, izango da zer ikusi **«Gextxoko Nazioarteko Dantza Jaialdian»**: 23an Ukraina eta Jordaniako taldeak hurbilduko zaizkigu eta 24an Tibet eta Kubakoak. Ekitaldiak Algortako San Nikolas enparantzan izango dira, eta gaueko 22.00etan emango zaie hasiera.

Hil honetako bigarren hamabostaldian bertan beste jaialdi garrantzitsu bat ospatuko da Bizkaian. Aurtengo hemezortzigarren

edizioa duela, lau kontinentetatik etorritako dantza tropela ugaria izango da Portugaleten. Besteak beste, Brasil, Txekoslovakia, Txile, Georgia, Ghana, Grezia, Jordania, Tibet, Ukraina eta Jugoslaviako taldeak izango dira bertan. Ekitaldi ikusgarriena, hala ere, hilaren 25eko 'Dantza eta folklore gaua' izango da seguruena. Izan ere egun horretan Portugaleteko hiru leku ezberdinetan baina une berean hiru jaialdi ospatuko dira batera.

Gipuzkoan, aldiz, **«Elgoibarko V. Nazioarteko Folklore Jaialdia»** aipatu beharra dago. Hilaren 24an eta Haritz Dantza Taldeak antolatutako, ikuskizuna Olaizaga Polikiroldegian izango da. Bertan Euskal Herri zein Brasil eta Greziako dantzek tartea edukiko dute.

Jazzaldia Donostian

UZTAILAREN 20tik 25era luzatuko da Donostiako XXVI. Jazzaldia. Anoetako belodromoan, 21.30etan hasita, honakoak izango dira parte hartzaileak: 20an, **Manu Dibango & Soul Makossa Gang** eta **Carmel**; 21ean, **Donna**

Hightower, **Donovan** eta **Michel Petrucchiani**; 22an, Bob Marleyri omenaldia eginez, **Reggae Philharmonic Orchestra**, **Aswad** eta **The Wailers** izango dira; 23an, **Benny Carter**, **Pedro Ruy Blas** eta **Didier Lockwood Band**; 24ean, **Kriss Farlowe** eta **the Thunderbirds** eta **Willy de Ville from New Orleans**; 25ean, erremate gisa, **Carlos Santana** kitarjole ospetsuak emango dio amaiera aurtengo jazz asteari.

● Uztailaren 29an **Kazka-barra** taldearen kantaldia izango da Sestaoko Casco enparantzan, gauerdian; «Azken saltsa» izeneko disko ateraberrian agertzen diren kantuak ardatz izango dira saio honetan.

● Gipuzkoako Astigarraga herriko Santiyo jaiak direla eta, plazan dantzaldiak izango dira, 23.30etatik aurrera: uztailaren 25ean **Basakabi** taldea, 26an Iparraldeko **Tturruttak** eta 27an **Aritza** orkesta.

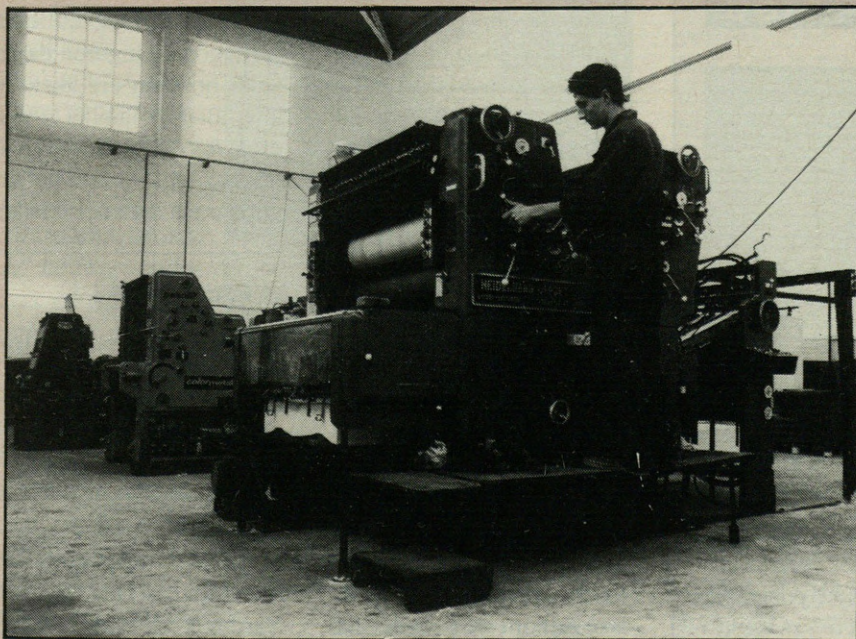
● Billabonako jaietan, hilaren 24ean, gauerdian

Musika

Izotz taldearekin dantzaldia izango da; 25ean, Erreboteko plazan, **Arkaitz** taldeak berotuko du giroa; hilaren 26an, plaza berean, **Gaubela** arituko da.

● **Minxoriak** taldea, festetan bete-betea Iparraldean eta Hegoaldean arituko da: hilaren 27an Lapurdiko Zudairen, gauerdian, eta 28an Nafarroa Behereko Donazarren, ordu berean. Hegoalden, berriz, hilaren 22an, Bizkaiko Arrigorriagan; hilaren 24ean Ipazterren, 25ean Kortezubin eta 26an Derion.

LEKU BAT EGIN DUGU GRAFIKAGINTZAN

ANTZA
FOTOKONPOSAKETA
INPRIMATEGIA

ESKURAGO

LASARTEKO EGOITZA BERRIA. INDUSTRIALDEA 1-2.

Telebista-Irratia

IKUSI BAIETZ

● Uztailak 22 (astelehena) 22.45etan **«Boxeo izarrrak»**. Boxeo munduko pertsonaia garrantzitsuenei eskainitako saioa.

● Uztailaren 23an, asteartea, 16.30etan, **«Hondar-tzara»**. Itxaso Atutxa eta Angel Alkainek Euskal Herriko hondartza batetik aurkeztutako lehiaketa.

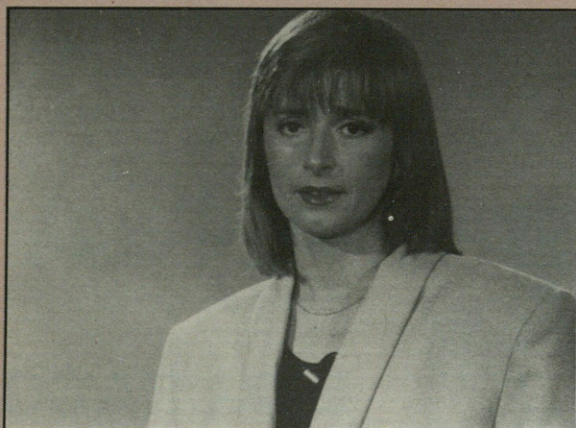
● Hilaren 24an, asteazkena, 14.50etan, **«Hor konpon tour»**. Patxi Gonzalezek aurkeztutako musika eta umore show ibiltaria.

● Uztailak 25, osteguna, 15.45etan, **«tenisa»**. ATP liga zirkuitoko partidu onenen laburpenak.

● Uztailak 27, larunbata, 19.25etan, **«Hareak estalita»**. Harea azpian desagertu ziren zibilizazioak ezagutzeko aukera ona.

● Uztailak 28 (igandea), 13.30etan **«Kirolaz blai»**. Itsas kirolei buruzko saioa, arraun probak ikusgai.

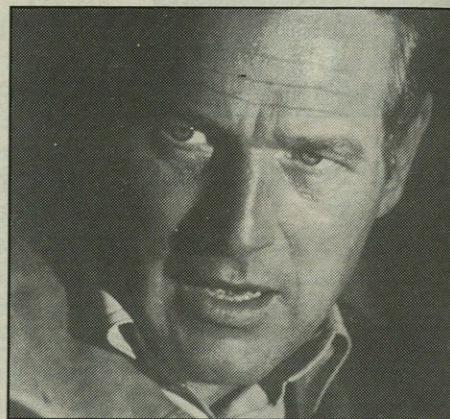
TXORI BATEK ESAN DIGU

■ Oraintsu bukatua den **«Ikusmira»** saioko Rosa Zufiari proposamen berria egin diote ETB-2tik. Izan ere bigarren kate horretan **«La Clave»** moduko programa bat egiteko asmoa dago; saio berri honek bi zati izango lituzke: filme bat lehenik eta gaia jorratzen duen mahainguru moduko bat ondoren. Esan bezala, aurkezle lanetarako, Rosa Zufiari egin diote deia.

BOTOIA SAKATU AURRETIK

Benetako giro sargoritsua

Asteartea 23 21.30etan, **«Gaztaro zorionekoa»**.

Zuzendaria: Richard Brooks.

Antzezleak:

Paul Newman, Geraldine Page, S. Knight, Ed Begley.

Tennessee Williams idazlearen antzerki lan batean oinarritua, 1962ko pelikula da hilaren 23an ikusi ahal izango duguna. Luzemetraia honen aurretik ordea, Williamsen «La gata sobre el tejado de zinc» obraren zine bertsioa egin zuen Richard Brooks zuzendariak. Orduan gainera, honakoan ere protagonista den Paul Newman izan zen bere esanetara aritutako antzezlee-

tako bat. Bi hauek, hala ere, idazle amerikar honen lanetan oinarrituta errodatutako filmeetariko batzu baino ez dira, hara bestela Elia Kazan zuzendariak filmatutako «Baby Doll» edota «Un tranvia llamado deseo».

Williamsen obra gehientsuenetan bezala, EEBBeko hegoalde ingurua da honako honetan ere akzio lekua. Bertan familia arteko dramak eta gorrotoa eguneroko ogia dira. Giro sargoritsu eta astuna benetan.

● Uztailak 25

21.10etan, Udako zine gaua: **«Lapurra»**.

Zuzendaria: Michael Mann. Antzezleak: James Caan, Tuesday Weld, Willie Nelson, James Belushi.

Frank hamaika urtez egon da espetxean. Orain kalera atera berria da, eta lana aurkitu beharra du. Hala ere ez du zorte onik izango, eta ondorioz, lapurretan aritzeari ekingo dio berriz ere.

● Uztailak 28

14.45etan, Udako Zinea: **«Clouseau inspektorea»**.

Zuzendaria: Bud Yorkin. Antzezleak: Alan Arkin, Frank Finlay, Delia Boccardo, Patrick Cargill.

Clouseau inspektorearen abentura berri bat. Scotland Yard-etik datorkio oraingo honetan lantxoak. Clouseauk Bankuak atrakatu ohi dituen gaizkile bat harrapatu behar du.

Telebista-Irratia

Ainhoa Etxebeste: «Eguraldikoak neskak izatea modan dagoela uste dut»

IKUSITAKOAK

IKUSITA

Kantxa

Telebistan gauza askok haserrea sor dezakete, baina gutxi eguraldi txarraren aurrikuspenak adinakoa, are okerragoa beraz eguraldi ona datorrela esan eta plan guztiak zapuzten dituen euritea ateratzea. ETBko Ainhoa Etxebeste meteorologi aurrikuspenen leienda beltza ezabatzeko saiatu da elkar hizketa honetan.

ARGIA. Oraingo arazo nagusienetako bat meteorologia hiztegiarena izango da...

A. ETXEBESTE.

Borraskak eta antizikloiak aipatzerakoan ez dago hiztegi berezi batera jo beharrik, arazoa matizetara jotzean sortzen da, borrasak eta antizikloiek era bateko ondorioak eduki bait dituzte. Gainera guk aurrikuspena ematerakoan bi meteorologok esaten dutena entzun, eta hori ahalik eta euskara jatorrean jartzen saiatzen gara. Noski askotan botatzen dituzten bost duroko hitz horiek bere horretan jarraitu beharko dutela.

ARGIA. Terminologia berri horretarako iturriak zeintzuk dira?

A.E. Belarria bat, ituririk

onena. Pello Zabalarengan ere laguntza handia aurkitu dugu, UZEIko hiztegia... eta ez badut ezer lortzen bide hauetatik erredakzioko jendeari galdetzen diot ia haiek zer esaten duten.

A. Zergatik ez jarri meteorologo bat orduan?

A.E. Ezagutzen al duzu zuk meteorologo euskaldu-nik? Saiatu dira Pello Zabala

hona ekartzen baina ez du nahi izan. Egia da neskak eguraldiaren berri emale bezala modan jarri direla. Eguraldikoak neskak izatea modan jarri dela uste dut.

A. Bestalde jendeak uste bandia jartzen du artzai-nek esaten dutenengan, tenporak, xoxomiko-teak... beharbada zuengan baino gehiago.

A.E. Bai, halere baserritar jendea, horrelakoetara lotuena dagoena, galdezka etortzen zaigu. Dena den inor ez zaizu etortzen asmatzen duzunean eskerrak emanaz, eta deskuidoan behin edo behin hanka sartuz gero kristorenak entzun behar izaten ditugu.

A. Gaur egungo aurrikuspenak fidagarriagoak al dira?

A.E. Bai, lehen ez bezala ni hasi naizenez geroztik (ia hamar hilabete) bost egunetan bakarrik sartu dugu hanka goitik behera. Orohar gutxi gora behera asmatu egiten dugu. Ordu batzuetako sinesgarritasuna eman behar zaigu, eta horrela ia beti asmatzen dugu. Hanka sartzen dugunean ezustekoren bat gertatu delako izaten da, eta hauen artean okerrera hego haizea da.

Telebista eta kirolen arteko harremana gero eta estuagoa da. Kirol emanaldi kopurua itxuragabe hazi da azken urteotan, telebisten programazioen puntako osagaia izan arte. Aldiberean, kirol askok telebistari zor dio bere superbizitza, emate eskubide gisa lorturiko finantz errekurtsu berriei esker eta baita telebistaz agertze soilak ematen dion ospe eta nabaritasunaren ondorioz ere. Elkarren beharraren ondorioz, telebistak medioari egokitzen zaizkion kirolak eta ekitaldi berrien bila dabilta etengabe, eta kirolek eurek ere, askotan, telebistaz erakargarriak eta emanak izateko beren joku arauak aldaerazten dituzte. Pilota lehenik ere onuratu izan da telebistaren eraginaz, aparteko arrakastarik gabe, ordea, finaletan ezik. Modu berrian hasi zaigu hortaz, orain, ETB pilota partidua aurkezten, emanaldiei leku finko eta erregularra eskainiz ostiral gauean eta partidua telebista bidezko lehiaketarekin konbinatuz. Hasteko, Eugi pelotari gaztearen debut partidua. Gutxitan ikusi da pilotan Patxi Eugiri egin zaion bezalako aurkezpena eta aurretiko propaganda. Espektakulua eta izarrak, telebistaren beharrak. Pilotaren onerako izan dadila. Ideia ona da eta hasiera ere, halakoxea.

EÑAUT APAOLAZA

PATXI AZPILLAGA

Liburuak

Susa aldizkaria. 1.991ko maiatza. 27. zkia. 40 orr.

Ameriketara joan etorrian

HALAKO lanak badu nahitaezko zama subjetoa. Amerikaren osotasunak baluke zeresan luzeagoarik, dudarik ez. Hala ere, aukeraketa ezinbestekoan joria dugu eskuartekoa.

Kontutan hartzekoa. Subjetibotasunean mamitsu, baina era berean orri kopuruan behar baino motzagoa. Amerika zabalean beste asko gelditu zaizkigu ur azpiko hondarpiletan. Amerika honetan bazeudekeen gehiago falta direnak, agian beste abaguneen esperoan. Are mamitsuagoa nahi genuke hurrengorako.

Txikitasunean monografiko oparoa oraingo honetan eskainitakoa. Lan bikoi-tza, eta Amerikari buruzko artikulua bildumaz gain Joseba Sarrionandiak gaile-

gotik itzulitako «Poema naufragoak» ezin sentibera-goak topa daitezke.

Formatoan ere azken bi aleen ildotik dugu honakoa. Dotorea, serioagoa, aberatsa. Hala ere gehiago nahi genukeen, susazale amorratuok, agian baita espero ere. Orri kopuru mardulagoa, itzulpen eta artikulugile gehiago, Amerika zabalagoaren eduki zein argazki oparotasun handiagoa. Ez genuke konformatu nahi, Susaren emankortasuna sendoagorik ahal liteke? Baita aldizkatasunean ere, leudekeen idazle berrientzako harremana eta haria eragin al lezake?

Irakurle amorratuok maiztasun eta anbizio handiagorik desio genuke.

Carver dugu gogoan,

emozioak, tentsioak, istorioak atsegin ditugu. Argitasun eta literatur ahalmenaren bidez eutsi egingo al dio talentuari? Azken batez, ahalik eta ondoen ihardun izanaren poztasuna eta lan honen frogak bait dira hilibira eraman ditzakegun bakarrak.

Euskaratutako lanetan Amerikaren ikuspegia arrisku guztietatik salbatuz doa. Halaxe diosku José Martik, herriarena bait da izpiritua. Zapalduekin bat egin beharra zegoen. Pablo de la Torriente Brau-renean hildako lasaienetakoreen irudia dugu gogoan, irudi hutsaz eta bere azpian dagoen diktaduraren kontrako armaz gogoratu gara. Carpentier-en ingenuitateak gu ere harritu gaitu, Errealismo Miresgarria amesturik. Mariategui-ren «indigenismo»-aren presakako kondenan ez dugu erori nahi eta «indigena»-rekin duen desberdintasuna guk ere nozitu dugu. Arima berreskuratu nahi dugu, idealizatu beharrik gabe. Baina Rulfo bezala umezurtz isila eta errealitate hatzemangaitza azaleratzen hustu nahi dugu, berbaro isil horien oihartzun errepikatuetan.

Thorvald, Braschi, Enemy, Bokman, Vallejo, Guthrie, Walsh, Baldwin, Burroughs, Gelman... denak Amerika osatzera datoz, subjetoibotasunaren partaide gauzkate. Orriotakoa, Amerika. Gure Amerika.

PATXI SARRIEGI

Egilea: Joxe Agustin Arrieta Egiguren.
Titulua: Hitzaren oihua.
Argitaratzen du: SENDOAK.
Artikuluak. 220 orr.
Egunerokotasunari lotutako gaietaz buruz ari zaigu kazetaria han eta hemen argitaratutako artikuluetan.

Egilea: Jean Etxepare.
Biltzailea: Inazio Mujika Iraola.
Titulua: Mendekoste gereziak.
Argitaratzen du: EREINEK.
Ipuinak. 250 orr.

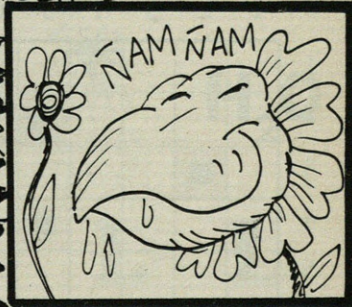
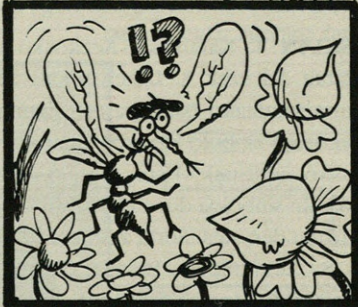
«Gerezi heldu», «Gerezi gazte» eta «Bertze gerezi» azpisailetan banatzen diren ipuinak era askotakoak dira: haur-ipuinak, helduentzako eginak —pentsarazteko—, e.a. Era berean, aipagarriak dira hainbat ipuin-egileren eraginak: Baroja, Grimm anaiak, Tolstoi eta Txekhov, besteak beste.

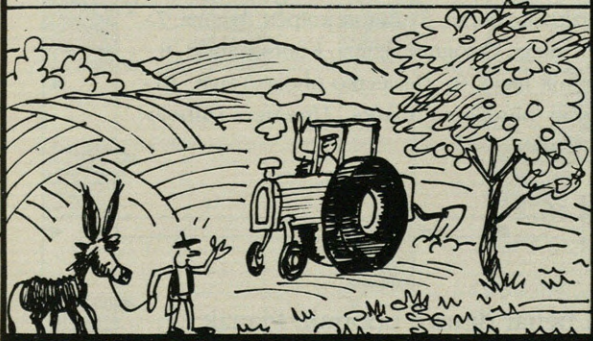
AZKEN LANDAREA

PIZTIKIN EGITEN DUGUN BEZALA, BI MULTZOTAN BANATZEN DITUGU LANDAREAK: BASOKOAK ETA BASERRIKOAK

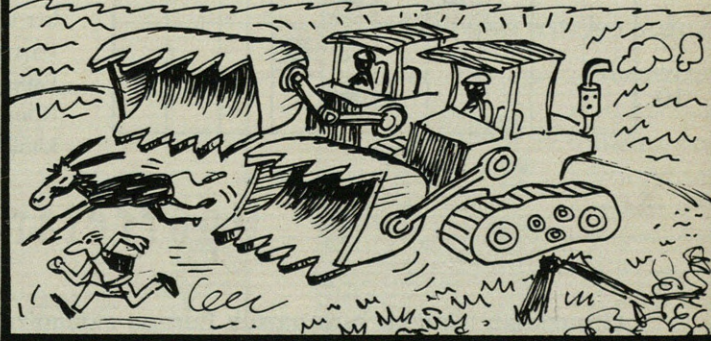
BASOKO LANDAREEI "BASATIAK" DEITZEN DIEGU...

BASERRIKOEI, BERRIZ, "DOMESTIKATUAK," GIZAKIEN PROBETXURAKO...

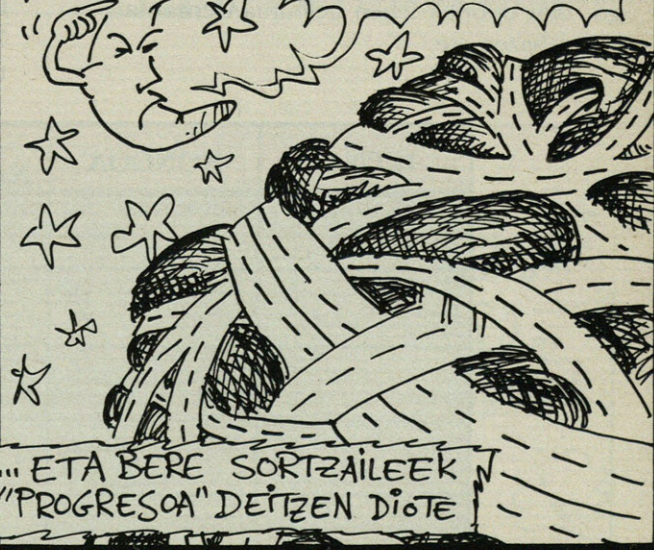
...BAINA BADAGO MAKINEN PROBETXURAKO DEN LANDARE IZUGARRI BAT...

BEREHALA HEZI DUTE, METALEZKO AZALADUN FRUITUAK EMANAZ...

...HAUXE DUGU MUNDUKO LANDARE BASATIENA, BASOKO BESTE GUZTIAK AKATZEKO ETA GIZAKIA DOMESTIKATZEKO SORTUA

...ETA BERE SORTZAILEEK "PROGRESOA" DEITZEN DITE

Mabetau oroimenez... Pepu

Denborapasa

Gurutzegrama

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1										
2					■					
3		■								■
4					■		■			
5								■		
6			■							■
7					■				■	
8				■		■				
9							■			
10						■				

EZKERESKUIN : 1.- Nafarroako Aezkoako herria. 2.- Asiako estatua. Adi ezak. 3.- Lehen bokala. Pluralean, baratziaren familiako barazkia. 4.- Egunaren zati iluna. Fosoroaren sinbolo kimikoa. Suari dariona. 5.- Gaueko astro argitsuak. Listu, Istu. 6.- Azken eta lehenengoa. Rn sinboloa duen elementu kimikoa. 7.- Izugarri puzten den alea. Sortu zintuena. Azken kontsonantea. 8.- Zein tokitan. Bokala. Gaurkoaren aurreko egunean. 9.- Asiako lurraldea. Zuhaitzen gai. 10.- atzizkia. Puska.

GOITIK BEHERA : 1.- Olariak. 2.- Jainko egyptiarra. Barazki mota. 3.- Botoa. Ontzat har. 4.- Asiakoa. Bizkaiko autoetan. 5.- Bat. Kontsonantea. Nora atzizkia. Gipuzkoako herria. 6.- Bihotz kolpea. Argona. 7.- Baztanen, zilegi. Ortografi zeinua. Kontsonantea. 8.- Egik. Etzanik nago. 9.- Hesietako ohola. Tente. 10.- Nominatibo pluralaren marka. Urrearen sinbolo kimikoa. Zorte.

Oporretara!

Gipuzkoan jaiotako bost gaztek Europa aldean pasa behar dituzte oporrak. Planak egiterakoanb herrialde bat zuten buruan baina, azkenik inor ez da joango hasiera batean hautaturiko herrialdera. Ondoko datuak erabiliz, jakin dezagun dena: nor, nongoa, nora joateko zen eta nora joango den.

1. **Legazpiarra** Suitzara joan nahi zuen.
2. **Mikel, oriotarra**, ez da **Irlandara** joango. Hasiera batean **Holandara** joan nahi zuen baina andregaia tematu da eta ...
3. **Legazpiarra** ez den **Ainhoak** Suitzan eman-go ditu oporrak lehen helburua **Alemaniarra** joatea bazen ere.

4. **Arrate getariarrak** **Alemanian** pasa behar ditu oporrak.
5. Duda-mudatan ibili ondoren, **Legazpian** jaioa ez den **Jon Irlandara** joango da.
6. **Zarauztarrak** **Italiara** joan nahi zuen, baina badakizue andregaia temattu eta...
7. **Markox** ez da **zumaiarra**. Bestalde, ez dakigu nork joan nahi zuen **Irlandara**.

IZENA	NONGOA	NORA NAHI ZUEN	NORA JOANGO
			Irlanda
			Italia
			Suitza
			Holanda
			Alemania

E **ERANTZUN** zenbakidunak bete ondoan, pasa ezazu letra bakoitza dagokion goiko taulara eta grabatuan ageri den pertsonaiaren izena, euskaltzale legazpiar gartsubaten izena alegia, ageriko zaizu.

1	2	3	4	5	6	7
			8	9	10	11

			Etorniko balitzaigu	▼	Errepi- katzeko	▼	Ahulak	▼	Jantzi luzea
			Ipar. Azaroak		Zegoen		Estu		
			▼		▼		▼		▼
10			Herri- nafarra	▶					
Mito- animalia	▼	Jostai- luak	▼	Musika nota					
Ari zen	3	Jan eta e- dan gabe	▼			Erritmo beltza	▶		
▶			▼	2		Jezar	6		
Hiri- afrikar	▶				Erle, hitz elkar.	▶	▼		
Gip. Gara		9			Zatiak				
▶				Desertua	▶	▼			Ekili- bria
				Herri giputza	▼				
Ekartzen naute	▶						Nongo kasoan	▶	
Atzizkia					4		Inter- jekzioa		
▶			Izua	▶			▼	Röntgen	▶
			Dago					Bizk. gehiegi	11
Esto- maka	▶	▼					Bilo	▶	▼
Ez gezurra		7					Jainko egyptiar		
▶			Su masak	▶		▼			
	1		Boroa	▼					5
Ergatibo pluralean	▶		Amaiera	▶					
				8					

—Hieroglifiko—

 H_2O

L L

Gipuzkoako herria

Aurreko asteko soluzioak

Gurutzegrama

			J	L	I	A	N	
			G	A	T	I	A	R
			●	B	●	F	●	S
			M	I	S	I	L	A
●	J	●	B	●	K	A	L	A
L	O	G	A	R	E	I	T	M
●	S	A	R	●	O	A	O	A
○	T	U	A	●	a	R	T	●
●	A	R	T	E	Z	●	U	N
Z	I	G	U	T	E	K	●	A
●	L	E	●	A	R	A	U	T
G	U	R	A	●	I	L	D	O
●	A	O	S	T	A	●	A	R

EZKER ESKUIN: 1.-Atabalaria, 2.- Zalataria

3.- Eki. Artazi. 4.- Nl. Z. R. U. D. 5.- Albokak.

6.- Ra. Labea, R. 7.- I. Baketsua. 8.- Ote, Ita

9.- Asto. Z. NAN. 10.- Kui. Kuraja.

GOTIK BEHERA: 1 - Azoparicak 2 - Tekel

Test 3 Ali B. Boti 4. Bengali O. f. Ma. K.

R. O.² Lathabetsu. 7.² All. Keta. R. 8.² Rta.

Asuna. 9. Iaz. S. Unai. 10.- Akidura. Na.

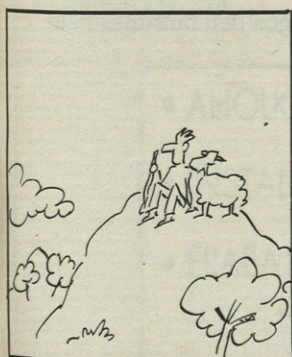
Hieroglifikoa: Nere txanpo

bilduma

Pehlmannskik dioenez ...

IZENA	DEITURA	TXOSTEN GAIA	EZEZAGUNA
Joanes	Gartziaundia	Kalinowski	Pehlmannski
Abelardo	Hilgora	Heisenberg	Gadamer
Philipus	Huaristo	Pehlmannski	Feyerabend
Jontxu	Kortabarri	Feyerabend	Kalinowski
Pantxo	Pedrorena	Gadamer	Heisenberg

КАХКУ

ASPALDI EZ DUDALA AMONA
BISITATZEN.

ETA, OSO ZAHARRA
AL DA?

APUR BAT: URTEAK BETE
BEHARREAN MENDEAK
BETETZEN DITU.

Arrazoi du Arregik

EZ da aurreneko aldia. Oraingoan ere, arrazoi du Joseba Arregik, egiak esan behar direnean Eusko Jaurlaritzak erabiltzen duen eledunak. Besteek ausardia faltaz adierazten ez dituztenak entzuten ditugu bere esanetan. Mementuko egia, biribilaren biribilez, hauxe da: euskarazko egunkaria behar dugu, eta gainera egin beharreko guztiak egingo ditu Jaurlaritzak egunkari premiazko hori kaleratzeko. Are txalogarria iniziatiba, erabateko kontsentsu sozialez burutua izango bada. Euskarazko egunkariaren falta guztiok somatzen dugu, eta bazen garaia baten batek arazoari ganoraz aurre egiteko.

Are eskergarriagoak gertatzen dira Arregiren hitzak, «Egunkaria Sortzen»ek argitaratutako zero zenbaki hartatik doi-doi urtebete pasatu den honetan.

DUELA urtebeteko zero zenbaki hura benetan zeroa izan zen. Aurretik antzeko esperientzietan ibilitako zenbait kazetari eta politiko zentzudunek iragarri zituzten horrelakoak egiteak ekar zitzakeen arriskuak: behin aterata ez da nahikoa, are gehiago presaka eta erlojupean egingakoa bada. Uztailearen 15eko harekin jendea ederki berotu zen, Belo-

GARBINE UBEDA

ARGIAko zuzendaria

dromoko jendetza sukarrak hartu zuen, baina kalenturaren ondorenak hutsa ekarri zuen. Urtebete beranduago, euskarazko egunkaririk gabe jarraitzen dugu eta, are okerragoa dena, ia egunero 75 pezeta ordaintzen ditugu existitzen ez den egunkari baten truke.

Pentsatzen hasia nago, neuri behintzat «Egunkaria Sortzen»en iniziatiba hark ondorio patologikoak eragin dizkidala. Egunero amets egingen bait dut Tourreko berriak euskaraz irakurtzen ditudala, Amedoren epaiketan euskaraz idazten duen berriemale berezia dagoela, Zakilixut birbiztu egin dela, euskal kulturari buruz eman den informazio exhaustiboena jasotzen dudala... Nire ingurukoak ere kutsatu ditu nire buru gaisotasunak: nik imajinatutako eritzi artikuluei buruz eztabaidatzen dugu lagunartean. Aurki psikiatrikora joan

beharko dugu, askotan artikulua bera imajinatzen dugulako haiek eta nik.

Egia esan, eguneroko irudikazio lan horri esker, airean idatzitako eta existitzen ez den eguneroko horri esker, ARGIA idaztea errazago egingen da. Zaila da sentitzen duguna azaltzea, baina aurretik lan mordoa egin da egongo balitz bezala da. Izen errusoak nola idatzi badakigu, siglak eta erakunde izenak euskaraz emateko orduan errazagoa zaigu, hementxean ere itzultze lan gutxiago egin behar izaten dugu. Eguneroko ameskaiztoetan ageri zaidan mamu obsesiboak gero eta gehiago kezkatzen nau.

BAINA, hasieran idatzi dudana bezala, Joseba Arregik eta ingurukoek nire arazo psikologikoak konponbidean jarriko dituzte. Beren egitasmoa gauzatutakoan, ez dizkigute gehiagotan 75 pezeta ezeren truke kenduko, musutruk jasoko dugulako. Hori bai, Tourra edo Amedoren berriak agian ez dugu jasoko, baina beharrik ez dagoela frogatuko digute, horretarako erderazkoak nahikoa direlako. Edozein kasutan, egunkaria izango da, euskarazkoa, bat, bakarra. Gero eta larriagoa den hutsunea bete alde.

APIKA

I N F O R M A T I K A

- Telefonoz deitze hutsarekin, zure instalazioa diseinatu dutenen laguntza jakituna gehitu diezaiokezu zure sistema informatikoari.

- Software ekoizpen zentrua. Talde gazte eta kualifikatu batek **APIKA**ren software eskaintza eguneratzen du etengabe.

- Hardware mantenu zerbitzua.

- Training zerbitzua.

DONOSTIA

Ametzagaña 19, behea
Tlf.: (943) 27 47 11 - 28 33 99
Fax: (943) 27 46 00

BILBO

Begoñalde 9-1
Tlf.: (94) 446 76 84
Fax: (94) 446 76 85

- AHOLKULARITZA INFORMATIKOA
- INSTALAZIO INFORMATIKOAK
- ERABATEKO MEKANIZAZIOA

- BEHARREN ARAUERA KO PROGRAMAZIOA
- IHARDUERA EKONOMIKOEI EGOKITUTAKO APLIKAZIOAK

INFORMATIKA INTEGRALA

ETB

EUSKARARI

TINKO

BULTZATUAZ

Egunez egun,
Entzun eta aditu
dezazun, ikus eta
uler dezazun, parte hartu
eta zurea egin dezazun,
horrela bakarrik bizi
dezakezulako Euskara,
zentzumen guztiekin.
Euskal Telebistan, tinko
babesten dugu, sustraiean
eta oinarrian.

Horregatik, Euskaraz bizi
nahi dituzunean Albisteak,
Kirolak, Zinea, Ikuskizunak,
Dokumentalak,... den-dena,
EUSKAL TELEBISTA pizten
duzu ezbaierik gabe: zure
komunikabiderik hoberena
eta osatuena euskaraz.

ETB

Zurekin Zuzenean